VOIE, Revue trimestrielle russe

CALE

ORGANUL GÂNDULUI RELIGIOS RUS. editat de N. A. BERDYAEV, cu participarea lui B. P. VYSHESLAVTSEV.

În cărțile anterioare, articole „Ways” au fost publicate de următorii autori: H. N. Alekseev, P. F. Anderson, N.S. Arsenyeva, M. Artemyeva, P. Archanbo (Franța), N. Afanasyev, S. S. Bezobrazov (ieromonah Cassian), E. Belensogp, N. A. Berdyaeva, GI. Bitsil-li, N. Bubnova, prot. S. Bulgakov, R. Walter, Bar. B. Vrevsky, B. P. Vysheslavtsev, V. Weitzle, Frank Havel (America), M. Georgievsky, S. Gessen, A. Glazberg, N. N. Glubokovsky, I. Hofstetter, V. Grinevich, Ieromonahul Leo Gillet, L. A. Zander, V. A. Zander, N. Zernova, V. V. 3-vnkovsky, St. A. Elchaninova (f), P. K. Ivanova, Yu. Ivaska, A. Izyumova, V. N. Ilyina, S. Ilnitsky, A. Karpova, L. P. Karsavina, A. Kartasheva, N. A. Klepinina , S. Kavertsa (America), K. Kirk (Anglia), G. Koltiakchi, L. Kozlowski (f). (Pol, sha), G. G. Kuhlman, T. Ts. Ku (China), M. Kurdyumova, A. Lazareva-I. Lagowski, F. Liva (Elveția), M. Litviak, N. O. Lossky, M. Lot-Borodiia, J. Maritain (Franța), K. Mochulsky, Ya. Menshikov, P. I. Novgorodtseva (f), prot. . Nalimov (t), S. Ollard (Anglia), A. Pogodin, R. Pletnev, A. Polotebneva, V. Rastorguev, N. Reimers, A. M. Remizov, D. Remenko, Russian Inok (Rusia), Yu. Sazonova, contele A. Saltykov, N. Sarafanov, K. Serezhnikov, E. Skobtsova (Mama Maria), I. Smolich, V. Speransky, f. A. Stepun, I. Stratonov, V. Seseman, P. Tillich (Germania), N. Timashev, S. Troitsky, Prinț. S. N. Trubetskoy (f), carte. G. N. Trubetskago (f), N. Turgeneva, H. θ. Fedorova (f), G. II. Fedotov, St. G. V. Florovsky, S. L. Frank, prot. S. Chetverikov, D. Cijevski, W. Eckersdorf, G. Ehrenberg (Germania), preot. G. Tsebrikova, L. Shestova, Prinț. D. Șahhovski (Ieromonah Ioan), starețul Augustin Yaku-Biziak (Franța), Cartea. S. Shcherbatova.

------ Adresa redacției și biroului: --

29, RUE SAINT DIDIER, PARIS (XVI).

Pretul este separat. numere: 10 fr.

Prețul abonamentului - pe an fr. 35.- (4 cărți). Abonamentele sunt acceptate la sediul revistei.

nr. 51. MAI - OCTOMBRIE 1936 Nr 51.

CUPRINS: p.

Girasi: RP Lion Gillet.

Biblioteca „Runivers”

MOSCOVA - A TREIA ROMA

Catastrofele naționale, precum Revoluția Rusă, atrag în mod firesc atenția asupra oportunității procesului istoric și a locului ocupat în el de popoarele individuale, fie apărând, fie dispărând în arena sa. Pentru membrii Bisericii, aceste întrebări par să fie doar o parte a unei probleme și mai mari a semnificației Întrupării, a scopului Bisericii Universale și a rolului bisericilor naționale locale în ea.

Persecuția modernă a creștinilor din Rusia, fără egal în cruzimea și intensitatea ei, ne pune problema Ortodoxiei Ruse în fața minții cu o acuitate deosebită și ne cere să lămurim atât sursele forței și adevărului ei, cât și motivele eșecurilor sale istorice. Înainte de revoluție, rușii au crescut de obicei atât de organic cu carnea vieții lor de biserică ortodoxă, erau atât de adânc înrădăcinați în viața și tradiția acesteia, încât nici măcar nu și-au pus sarcina de a studia și evalua în mod obiectiv trăsăturile Bisericii Ruse;

Ei fie i-au recunoscut întregul mod de viață ca singura întruchipare posibilă a creștinismului, fie au renunțat complet nu numai la ortodoxie, ci și la orice legătură cu religia. Este greu de spus în ce măsură o astfel de atitudine se mai păstrează în Rusia. În emigrare, însă, pare să fie încă răspândită, în ciuda faptului că aici am primit o oportunitate excepțională de a privi viața bisericească rusă din exterior, de a o vedea în lumina întregii diversități a formelor moderne de creștinism și de a face munca adesea dificilă, dar necesară, de a verifica în mod critic valoarea și adevărul moștenirii sale spirituale. Trăind în imediata apropiere a diferitelor credințe, emigranții ruși își pot compara ortodoxia rusă cu creștinismul occidental.

stanstvom, și nu cu ramurile rusești ale Bisericii Răsăritene. Această comparație ajută la evidențierea atât a ceea ce este comun tuturor creștinilor, cât și a ceea ce deosebește Ortodoxia Rusă de toate celelalte biserici, inclusiv de Bisericile Ortodoxe Răsăritene. O astfel de analiză cuprinzătoare va contribui, fără îndoială, la renașterea vieții bisericești în Rusia după încetarea persecuției, deoarece va ajuta la rezolvarea contradicțiilor sale. Pietatea de

terci, frumusețea închinării noastre, smerenia și blândețea poporului rus se împletesc în cel mai capricios mod cu teomahismul, lipsa de scrupule, încrederea în sine națională și stăpânirea. Poate părea că poporul rus și Biserica Rusă au două fețe la fel de autentice, dar opuse, care se deschid: una după chipul unui bătrân sfânt, care respiră dragoste creștină, libertate și smerenie, cealaltă în fața unui sălbatic, ispășitor. pentru păcatele sale în slujbe îndelungate statutare și în același timp chinuit de copiii și de gospodăria lui. A nega prezența acestor două imagini care se exclud reciproc ale Ortodoxiei Ruse ar fi o încercare evident sortită eșecului, dar posibilitatea existenței lor paralele, care se întoarce la antichitatea actuală a istoriei noastre, necesită un studiu și o explicație specială.

Scopul acestui articol este de a studia doar o latură a acestei probleme - credința în Moscova ca și în Roma a treia, care este cea mai distinctivă trăsătură a ortodoxiei ruse. Generații de creștini ruși au fost crescuți în această credință, pe ea s-a construit clădirea regatului moscovit, conducătorii vechilor credincioși ruși și-au inspirat din ea și încă are o influență profundă, deși adesea nerealizată, asupra viziunea asupra lumii a poporului rus. Întrebarea despre aceasta este întrebarea unei căi pozitive sau negative către soarta Bisericii Ruse și Deresul Național aproape că nu a fost supus discuțiilor, la fel ca și asta nu a rămas copleșită de cât de mult această bufniță este o transmitere cu adevărat profetică a esenței. a Ortodoxiei Ruse sau, dimpotrivă, a vieţii organismului nostru bisericesc. Multe motive diferite explică o astfel de tăcere. Inteligentsia liberală rusă era înclinată să ia credința în Moscova, ca succesor spiritual al Imperiului Bizantin, pentru o tradiție naivă a unui trecut trecut. Teologia oficială rusă a tăcut-o și din cauza acelor asociații profunde cu care această credință era legată de patriarhia distrusă și de aspirațiile Vechilor Credincioși. Numai în scrierile unor slavofili şi-au găsit răspunsul aceste idei, dar

și din mai multe motive nu au putut trece la studiul său serios. Unul dintre cele mai semnificative obstacole care au stat în calea unei abordări corecte a acestei credințe a fost amestecarea profundă a rusului și a universalului în ortodoxie, despre care a fost menționat la începutul acestui articol. Nici printre slavofili nu exista conștiința că creștinismul rus are propriile sale caracteristici, deosebindu-l de mediul altor biserici ortodoxe. Rușii erau considerați pur și simplu membri ai credinței greco-estice și, în general, se presupunea că tot ceea ce distinge Ortodoxia Răsăriteană de alte biserici este tipic și creștinismului rus. Această neînțelegere a avut de obicei două consecințe nefericite. Pe de o parte, trăsăturile Ortodoxiei Ruse nu au fost niciodată studiate în mod special și, prin urmare, au rămas nerealizate și neutilizate. Pe de altă parte, identificarea incorectă a rusului și a universalului a dus la diferite ciocniri între Biserica Rusă și alte biserici locale din Răsărit, deoarece rușii s-au străduit pentru rusificarea lor. Întâmpinând diferențele de viață și de ritualuri dintre ei și noi, am fost de obicei surprinși la început de acest lucru, apoi am început să-i

convingem să accepte tradiția rusă, considerând-o singura expresie adevărată a Ortodoxiei.

Această dorință s-a născut dintr-o credință naivă că tot ce este rusesc este ortodox comun și că modul nostru de viață și tradițiile noastre sunt doar o reproducere fidelă a creștinismului apostolic. Se poate spune că primul studiu al particularităților Bisericii Ruse a fost început abia aici în exil, iar lucrările prof. G. N. Fedotov a creat o eră în istoria studiului Bisericii Ruse. S-a dovedit a fi primul istoric care a început să descrie Biserica Rusă ca o ramură specială a creștinismului universal. În lucrările sale („Sfinții Rusiei antice, Sf. Filip și alții”), a pătruns în zona întrupării naționale rusești a Ortodoxiei, necunoscută lui. Imaginile primei Țări Sfinte a Purtătorilor de Patimi ruși - Boris și Gleb, Sf. Teodosie, sfinții proști ruși și prinți ruși au fost dobândite în iluminarea prof. Fedotov are un sens complet nou. El a arătat clar că Biserica Rusă de la bun început și-a arătat clar individualitatea și rușii și-au adus propriul lor curent special în vistieria Ortodoxiei universale, deschizând noi orizonturi Bisericii. Numai prin amintirea acestor trăsături ale creștinismului timpuriu din Rusia, este posibil să se abordeze corect studiul istoriei sale ulterioare, în special secolul al XV-lea, care a fost momentul nașterii credinței la Moscova, ca și în Roma a treia.

Secolul al XV-lea a marcat o piatră de hotar în istoria omenirii.În acești ani s-a inventat tipografia, s-a descoperit America, s-a pregătit Reforma și a avut loc căderea Bizanțului. Același secol al XV-lea a fost sfârșitul Europei medievale și momentul apariției civilizației mondiale moderne. A fost și epoca nașterii Imperiului Rus. Pentru a înțelege dezvoltarea ulterioară a istoriei Rusiei și pentru a înțelege evenimentele ei contemporane, ar trebui să ne oprim asupra studiului acelor idei și factori care au creat regatul moscovit din Rusia specifică Kievului și, mai târziu, Imperiul rus din Petersburg.

Kievan Rus a fost o parte indivizibilă a Europei creștine. Și-a format aripa cea mai de est, dar cu toate firele sale vitale era legată de vecinii săi occidentali. Kievan Rus a fost o țară de cultură urbană, ea a trăit în comerț cu Bizanțul și țările scandinave, cu Europa Centrală și Hanatul Khazar. Era un centru important în care se încrucișau și potecile dintre sud și nord, vest și est. Biserica Rusă din perioada Kievului a fost una dintre cele mai extinse, dar și cele mai tinere metropole ale Patriarhiei Constantinopolului. Era condus de obicei de mitropoliții greci și considera Tsargradul ca fiind centrul său spiritual, o sursă de cultură, un stâlp al evlaviei și al tradiției apostolice.

Invazia tătarilor a scurtat brusc perioada europeană a istoriei Rusiei. Fizic și spiritual, Rus' a fost ruptă din Europa creștină și inclusă în Imperiul Mongol. A încetat să mai fie aripa de est a Europei și a devenit avanpostul vestic al Asiei. Călătoriile la Hoardă i-au înlocuit pe prinții ruși cu întâlniri cu vecinii lor din vest. Teribila devastare a regiunii Kiev (populația regiunilor Kiev și Cernigov a fost

atât de distrusă încât până și eparhiile de acolo au fost închise) a lipsit Rusiei de Nord-Est chiar și de contactul fizic cu Europa de Vest. Aruncată înapoi spre Răsărit, pierdută în pădurile dese și mlaștinile din Nordul câmpiei noastre, Rus’ a început încet și cu greu să-și revină din lovitura pe care o primise. Puțini au putut rezista forțelor sale zdrobitoare, dar Rusia a reușit nu numai să-i supraviețuiască, ci și să devină mai puternică atât de repede încât să arunce jugul umilitor al jugului tătarilor în 1480. Doi factori în special au făcut posibilă învierea ei: pe de o parte, păstrarea rămășițelor populației datorită protecției naturale - pădurile și mlaștinile din nord-estul nostru și, pe de altă parte, influența bisericii.

kvi, care a fost cruțat de tătari, a devenit un centru unificator și reînvior pentru poporul rus.

Sihastrii și pustnicii secolului al XV-lea, prin tăria credinței și curajul ascezei lor, au suflat curaj și speranță în sufletul unui neam zdrobit. Mitropoliții Moscovei au dat orașului conștiința unității lor și au contribuit la stabilirea unității de comandă a puterii de stat. Jugul tătar a fost depășit nu atât de succesul lui Dmitri Donskoy pe câmpul de luptă, cât de isprava credinței Sf. Serghie de Radonezh și voința inflexibilă a marilor Sfinți ai Moscovei, începând cu Petru și terminând cu Alex. Din cenușa și pogromurile invaziei tătarilor, a crescut o nouă Rusă reînnoită, ruptă de Europa, crescută, dar inspirată de miracolul învierii sale și plină de conștiința misiunii sale în lume. Adunarea Rusiei în jurul noii sale capitale Moscova a continuat simultan cu moartea lentă și dureroasă a Bizanțului. Căderea Constantinopolului în 1453 aproape a coincis cu răsturnarea jugului tătar în 1480, iar aceste două evenimente au făcut o impresie profundă asupra conștiinței poporului rus...

Imperiul Bizantin a fost un regat creștin universal pentru toți creștinii răsăriteni, un apărător al credinței și evlaviei, un bastion împotriva tuturor necredincioșilor. Constantinopolul a fost Tsargrad, capitala Împăratului Lumii, unde se afla tronul Patriarhului Ecumenic. El era un oraș sfânt, luminând întregul univers ca soarele cu adevărul învățăturii lui Hristos. Căderea Bizanțului a fost așadar o catastrofă mondială, permisiunea lui Dumnezeu, o pedeapsă grea pentru păcatele tuturor creștinilor. Părea un semn sigur al sfârșitului iminent al lumii. Obiceiul de a identifica biserica și imperiul a pătruns atât de adânc în mintea creștinilor, încât prăbușirea acestuia din urmă a echivalat cu înfrângerea definitivă a bisericii însăși, iar cu aceasta, în mod firesc, conștiința membrilor ei nu a putut fi împăcată. A început căutarea unei ieșiri și a fost găsit atât în Bizanțul aservit, cât și în Rusia proaspăt eliberată, în credința apărută brusc că imperiul nu pierise, că Domnul nu părăsise membrii bisericii și alesese altul. ţară şi alt popor pentru a-şi continua regatul. Rusia, singura putere creștină liberă din Orient, s-a dovedit a fi această aleasă a lui Dumnezeu, succesorul marelui imperiu, iar Moscova, noua sa capitală, s-a deschis ca a treia Roma, ca nouă și de data aceasta ultima. fortăreață a adevăratei credințe și a adevăratei evlavie pe

pământ. Este greu de spus cine a fost primul care a tras o asemenea concluzie. Este aproape sigur că s-a născut în conștiința întregii biserici și anumiți indivizi au găsit doar o expresie potrivită pentru aceasta. Starețul Philotheus, ierarhi estici, Moscova

cărturarii, Avvakum și Vechii Credincioși au scris și vorbit despre Moscova, a treia Roma, nu ca pe ceva nou, ci ca pe o credință împărtășită de toți oamenii bisericii.

Deci suferința și umilirea Rusiei au fost sursa noii ei glorii. Kievan Rus a fost doar fiica cea mai mică a Imperiului Bizantin. Rus moscovită , reînviată și purificată, s-a dovedit a fi moștenitorul Imperiului Ecumenic, singurul păzitor al Tradiției Apostolice.*)

Poporul rus, simțindu-și pe neașteptat marea chemare, a simțit odată cu el și singurătatea sa, care a fost și mai agravată de conștiința responsabilității pentru soarta revelației Noului Testament.

Dimensiunea unui articol de jurnal face imposibilă urmărirea tuturor detaliilor istoriei originii și dezvoltării ulterioare a credinței în Moscova ca succesor al Bizanțului. Prin urmare, subiectul acestui studiu va fi doar acele aspecte ale acestei idei care au o legătură directă cu starea actuală a Bisericii Ruse.

Societatea bisericească rusă din secolele XV-XVII a crezut cu ardoare în vocația specială a Rus'ului. Și-a asumat cu ușurință responsabilitatea pentru destinele creștinismului universal. Dar a dat dovadă de mult mai puțină unanimitate atunci când s-a confruntat cu problema însăși a esenței creștinismului și a naturii misiunii ruse în lume. Sfârșitul secolului al XV-lea și începutul secolului al XVI-lea prin urmare, s-au dovedit a fi un timp al disputelor, excepționale prin semnificația lor, în cadrul Bisericii Ruse. Ele sunt de obicei puțin cunoscute chiar și de oamenii ruși educați în biserică, deoarece aceste dezacorduri sunt protejate de noi printr-o ciocnire mai puternică dintre Patriarhul Nikon și Vechii Credincioși în secolul al XVIII-lea. Dar, în realitate, disputa dintre iosefiții neposesivi este atât mai tragică, cât și mai decisivă pentru soarta Ortodoxiei Ruse decât chiar și schisma, care a fost doar o consecință a victoriei iefiților asupra bătrânilor din Trans-Volga în secolul al XVI-lea. secol. Ambele partide bisericești care au luptat în Rusia în secolele al XV-lea și al XVI-lea și-au avut rădăcinile spirituale în Ortodoxia lui Serghie de Radonezh și alți asceți din secolul al XIV-lea. Capul unuia dintre ei era Iosif Sanin, egumenul manastirii Volotsk (1440-1515), celalalt a fost Nil Maisky (1433-1505), constructorul schitului de pe raul Sora. Ambii sunt canonizați ca sfinți și sunt venerati de întregul popor rus, în ciuda faptului că au fost

*) Această conștiință a căpătat o urgență deosebită după vestea apostaziei grecilor la Adunarea Florentină din 1439. când atât Împăratul cât și Patriarhul au recunoscut puterea Romei eretice asupra lor înșiși.

într-o luptă constantă unii cu alții, care s-a încheiat deja sub studenții lor cu persecuție crudă și distrugerea aproape completă a susținătorilor lui Nil Sorsky. O descriere detaliată a ciocnirilor dintre aceste două părți depășește domeniul de aplicare al acestui articol (*).

Este suficient să subliniem că diferența dintre viziunile lor asupra lumii a fost relevată în toată profunzimea ei în legătură cu două probleme care au îngrijorat în special Biserica Rusă în secolul al XVI-lea: 1) dreptul mănăstirilor de a deține pământ și țărani și 2) morala. justificarea persecuției ereticilor și a pedepsei lor cu moartea.

Nil Sorsky și susținătorii săi credeau că călugării care renunțau la proprietate nu aveau dreptul de a deține pământ, și mai ales oamenii, fie personal, fie ca membri ai comunității. Ei au învățat că un călugăr ar trebui să existe prin munca mâinilor sale și. rămâne liber de griji lumești. De asemenea, ei s-au opus ferm pedepsei ereticilor, argumentând că spiritul iubirii Noului Testament este incompatibil cu tortura și pedeapsa capitală comise în numele lui Hristos și al bisericii Sale. Iosefiții, în schimb, au insistat asupra necesității unei pedepse exemplare a tuturor disidenților, dovedind cu exemple luate din Vechiul Testament că o astfel de acțiune este așteptată de Dumnezeu de la fanii evlaviei. Erau, de asemenea, siguri că, fără stăpânirea satelor, mănăstirile nu vor putea să-i ajute pe cei nevoiași, sau să aprovizioneze episcopii și arhimandriții pentru biserică (**) și nici măcar nu ar putea întreține închinarea regulată, magnifică, care iefiții considerau sarcina principală a mănăstirilor. Dezacordurile acute cu privire la aceste probleme specifice au fost rezultatul unei înțelegeri diferite a esenței creștinismului.

Ambele părți au fost ocupate de aceeași întrebare - găsirea celor mai bune căi pentru biserica vieții, dar concluziile la care au ajuns au fost diferite, iosefiții credeau că întreaga viață a unei persoane și toate evenimentele ei, mari și mici, pot și ar trebui. să fie sfințit de Biserică și transformat prin harul ei. Dar o astfel de biserică a fost concepută în respectarea strictă a ritualurilor, în splendoarea vieții și în

♦) Vezi articolul prof. G. P. Fedotov (Drumul, nr. 27). „Tragedia sfințeniei antice rusești”.

**) Iosif Volotsky a scris: „Dacă nu există fluxuri de noroi în apropierea mănăstirilor, atunci cum se poate tunde o persoană cinstită și nobilă? Și dacă nu există bătrâni buni, de unde vor lua oameni pentru mitropolie, arhiepiscopi, episcopi și alte locuri de putere ecleziastice? Deci, dacă nu există bătrâni cinstiți și nobili, atunci credința va fi zguduită”.

stocarea telnoe a traditiei paterne. Întreaga perspectivă a iosefiților a fost colorată cu imagini preluate din Vechiul Testament și, în devotamentul lor sever față de evlavia statutară, a aprins același foc de intoleranță care i-a ars pe puritani și pe alți calvini din epoca Reformei. Iosif și discipolii săi sunt creditați cu crearea modului de viață de la Moscova cu ecleziasismul său strict, serviciile ceremoniale și natura ierarhică a întregului său mod de viață. Idealul lor de viață și-a găsit cea mai bună expresie în faimosul Domostroy, scris în epoca celei mai mari influențe a lor asupra vieții țării.

Neil și discipolii săi au fost oameni cu un spirit diferit, inspirați de imaginile Evangheliei libertate, iubire, milă și iertare. Ei au îndrăznit să predice la începutul secolelor al XV-lea și al XVI-lea despre incompatibilitatea creștinismului cu executarea ereticilor, idee care era inacceptabilă în Occident atât pentru romano-catolici, cât și pentru protestanți. Neposedatorii au întruchipat acel curent străvechi al evlaviei rusești, care i-a dat Bisericii noastre pe purtătorii de patimi Boris și Gleb și pe blândul stareț Teodosie, întemeietorul monahismului rus. Este greu de spus cum s-ar fi încheiat lupta dintre aceste două curente dacă Marele Duce nu ar fi intervenit în ea. Întrebarea divorțului de Vasily Trety, fără copii, s-a dovedit a fi fatală pentru bătrânii din Zavolozhsk. Iosefiții au aderat la înalta doctrină a puterii regale, pentru ei voința regelui nu era limitată de nicio lege (*) și au acceptat de bunăvoie să permită divorțul necesar în interesele statului moscovit. Oponenții lor nu puteau să fie de acord cu ei și să admită că cerințele morale ale creștinismului nu sunt aplicabile conducătorului Regatului Ortodox.

Vasile al III-lea, după o lungă ezitare, a luat partea lui Iosif. Mitropolitul Varlaam, un susținător al neposedatorilor, a fost înlăturat. Hegumen Daniel, conducătorul lui Iosif, i-a luat locul, a tonsurat cu forța pe Solomonia, prima soție a lui Vasily, și l-a căsătorit însuși cu Elena Glinskaya. În schimbul acestei slujbe, a primit permisiunea de a da o lovitură decisivă adversarilor săi din biserică (căsătoria lui Ioan și Elena a fost încheiată în 1523, iar din 1525 a început persecuția nedeținătorilor, terminându-se cu distrugerea completă a schițelor lor în 1553-1554) Noua căsătorie a marelui duce nu a mai fost fără copii. Vasily al III-lea a primit moștenitorul tronului, primul căsătorit cu țarul Ivan cel Groaznic. Începutul noii domnii a fost timpul triumfului lui Iosif

*) Iosif a scris;,: „Împăratul în trup este ca toți oamenii, în putere și: nu ca!: el singur Aleargă.

lian. Însuși țarul s-a dovedit a fi un teolog care a crezut cu ardoare în doctrina Moscovei - a treia Romă, a nelimitării puterii regale și a semnificației rituale a Ortodoxiei. Celebra Catedrală Stoglavy, convocată de el în 1550-51, a afirmat solemn inviolabilitatea Ortodoxiei Ruse, declarând toate trăsăturile sale locale expresia supremă a adevărului universal. Succesele militare strălucite ale Rusiei - cucerirea Kazanului, Astrahanului, cucerirea Siberiei păreau a fi o nouă confirmare a binecuvântării lui Dumnezeu care se sprijinea

asupra regatului moscovit și întărea credința în alegerea sa specială. Iosefiții și-au marcat triumful prin înfrângerea completă a neposedatorilor. Schitele lor au fost arse, frații au fost expulzați sau torturați, pârâul Ortodoxiei, asociat cu numele Marelui Bătrân Nil, a încetat să se manifeste deschis, timp de mulți ani, ea a intrat în temniță, irigand viața spirituală a poporului. din cadrul. Consecințele acestei victorii decisive au fost neașteptate pentru Iosif și extrem de semnificative pentru soarta Rusiei. Epoca necazurilor, schisma, reformele lui Petru cel Mare, pugașevismul și chiar revoluția comunistă, deși în grade diferite, sunt totuși legate direct de evenimentele din secolul al XVI-lea al istoriei noastre și de stingerea forțată a acelor idei care au fost apărate de neposedatori. Două consecințe ale înfrângerii lor au lăsat o amprentă deosebit de profundă asupra vieții bisericești rusești. Prima dintre acestea a fost introducerea profundă a ritualului în conștiința poporului rus. Ritul a început să fie considerat ca având puterea de a sfinți viața și de a salva oamenii chiar și fără renașterea lor morală. O astfel de credință în realitatea simbolului dădea o bogăție deosebită evlaviei rusești, dar era însoțită de disprețul față de valoarea persoanei umane, călcarea în picioare a libertății și neglijarea cerințelor morale ale creștinismului. Aceste trăsături în înțelegerea ritului au fost extrem de clar exprimate în relația lui Iosiflyan cu puterea regală. Ei au cerut țarului respectarea exactă a tuturor simbolurilor Ortodoxiei, au insistat să le poarte veșminte aproape bisericești, dar nu au îndrăznit să-i solicite respectarea purității morale și a dreptății creștine. Unul dintre cele mai izbitoare roade ale credinței și devotamentului lor față de puterea regală a fost personalitatea tragică a elevului lor, John Grosanago, țarul teologul și călăul. A doua și nu mai puțin semnificativă consecință a victoriei lor a fost încetarea creșterii bisericii ruse. Pentru iosefiți, Ortodoxia de la Moscova părea a fi singura fortăreață a credinței legale, păstrată în mod miraculos în mijlocul oceanului nemărginit de neîncredere și nefericire. Pentru Rusia, învățarea de la cineva nu era numai

de prisos, dar asta ar fi o apostazie de la misiunea ei dată de Dumnezeu. Ortodoxia rusă a fost văzută ca desăvârșirea întregii istorii a Bisericii. Era culmea, ultimul cuvânt al adevărului, dincolo de care nu era nevoie și era imposibil să mergi nicăieri. O astfel de abordare a bisericii a întrerupt posibilitatea creșterii acesteia, a oprit dezvoltarea mentală și morală a poporului rus și a transformat pe tânărul Rus moscovit într-un fel de China cu imobilitatea ei caracteristică.

Primele consecințe negative ale victoriei lui Iosif s-au simțit deja în a doua jumătate a domniei lui Ivan cel Groaznic. Cruzimea și desfrânarea sa excepțională, deși explicate prin manifestarea mâniei lui Dumnezeu pentru păcatele poporului, cu toate acestea, ei nu au putut decât să zdruncine credința în nelimitatatea puterii regale. Încetarea dinastiei unse de Dumnezeu a Rurikovicilor a dat o lovitură și mai puternică doctrinei poporului ales de Dumnezeu al poporului rus și țarilor lor evlavioși.

Dar un avertisment deosebit de formidabil a fost umilirea statului rus în anii cumpliți ai vremurilor tulburi, când ereticii occidentali - polonezi și suedezi s-au pângărit cu impunitate. fie că marele altar al Ortodoxiei Ruse. Chemarea la regatul noii dinastii a Romanovilor a fost o încercare de a restabili firul rupt al succesiunii, de a lua în considerare, parcă, tot ceea ce fusese experimentat de Rusia în vremuri tulburi. Romanovii, rudele lui Ivan cel Groaznic, au fost declarați moștenitorii direcți ai Rurikovicilor. Toată splendoarea și toată oboseala vieții regale au fost restaurate cu grijă, Moscova ortodoxă și-a luat din nou locul cuvenit ca șef al regatului creștin. Dar timpul nu se mai întoarce. Lecțiile din Timpul Necazurilor nu au fost în zadar. Rusia a fost nevoită să învețe din Occident. Era izolării ei se terminase. Această pregătire a început cu arta războiului, fără stăpânirea căreia independența politică a țării și credința care se sprijină pe ea în alegerea de Dumnezeu a regatului ortodox Moscova nu a putut fi păstrată. La început, comunicarea cu Occidentul a fost strict limitată la împrumuturi în sfera restrânsă a echipamentului militar. Întreaga viață spirituală și științifică a Europei a rămas un fruct interzis, iar orice contact cu acesta a fost aspru pedepsit de autoritățile statului și bisericii. În 1620, chiar și rebotezarea tuturor creștinilor occidentali a fost introdusă atunci când au fost primiți în comuniune cu Biserica Rusă, ceea ce a subliniat și mai mult îndepărtarea lor finală de adevăr. Influența europeană, însă, odată ce a început să pătrundă în Rusia, nu a mai putut fi oprită de nicio interdicție. Inovațiile și împrumuturile au urmat una după alta și în curând a început un val puternic de viață nouă

inunda toată Rusia, ajungând treptat chiar la porțile bisericii. Rezultatul acestei revoluții culturale va fi o mare schismă, una dintre cele mai teribile înfrângeri ale Ortodoxiei Ruse. Motivele diviziunii nu sunt întotdeauna corecte. Adesea, ele sunt explicate prin lipsa de voință a unora dintre clerici și laici de a corecta detalii minore ale închinării noastre. Lupta eroică a Vechilor Credincioși este interpretată ca o consecință a Ignoranței și fanatismului lor. În realitate, motivele schismei sunt mult mai profunde și sunt înrădăcinate în însăși esența mesianismului rus. Protopopul Avvakum, Neronov și alți lideri ai Vechilor Credincioși au fost cei mai importanți oameni ai timpului lor. Împreună cu viitorul Patriarh Niko-yom, ei au lucrat cu energie pentru a îmbunătăți închinarea și viața bisericii ruse și au suferit în mod repetat pentru inovațiile lor de la enoriașii lor inerți. Foștii aliați, însă, s-au transformat în dușmani ireconciliabili atunci când s-a pus problema scopului final al reformei bisericii. Pentru Avvakum și susținătorii săi, criteriul adevărului a fost vechea ortodoxie rusă. Idealul lor erau rezoluțiile lui Stoglavago Sobor. Ei credeau că sarcina reformei bisericii era să se întoarcă la antichitatea Moscovei. Patriarhul Nikon a fost primul iosefit care a văzut imposibilitatea unui astfel de program de reînnoire a bisericii. El a arătat că Ortodoxia rusă este doar o parte a bisericii universale, care și-a primit credința și riturile sale de la profesorii ei greci. Prin urmare, nu s-a temut să ajungă la concluzia că, în numeroase cazuri de discrepanțe în cărțile liturgice rusești, este necesar să se ia ca model sursele primare grecești și, în lumina lor, să verifice și

să corecteze obiceiurile bisericești rusești. Această decizie a fost o lovitură extraordinară pentru toți zeloții evlaviei moscovite, o apostazie de la misiunea încredințată Rusiei, o acțiune asemănătoare cu răzvrătirea lui Antihrist împotriva lui Hristos. Moscova, a treia Roma, singura păstrătoare a adevărului creștin, a trebuit să fie pângărită prin împrumuturi de la sursa impură, respinsă de Dumnezeu, a ortodoxiei grecești. Pentru vechii credincioși, Nikon a fost așadar un slujitor al lui Satana, un mare trădător al bisericii sale, pentru că a pus Constantinopolul căzut deasupra Moscovei protejate de Dumnezeu. La început, Vechii Credincioși au încercat să găsească sprijin în rege, în acest păzitor al evlaviei bisericești. Când au văzut cu groaza lor că țarul este ispitit și de patriarhul apostat, au început să se pregătească pentru cumplita venire a Mântuitorului și, cu curajul disperării, au intrat într-o luptă inegală cu autoritățile regale și patriarhale. Cuvintele lui Avvakum către patriarhii estici care au sosit

1667 în Rusia, pentru a-l judeca pe Patriarhul Nikon, sunt cea mai bună expresie a întregii viziuni despre lume a lui Iosif. Puterea credinței răsună în ei, ard de imagini strălucitoare, dar în același timp sunt pline de îngâmfare rusească și dispreț față de Orientul ortodox. Patriarhii au încercat la început să-l convingă pe Avvakum să se supună consiliului. S-au bazat pe experiența universală a Ortodoxiei. și au spus: „Ești încăpățânat, protopop Avvakum... toată Palestina noastră, și Serbia, și albani și Volokhi, și romani, și Lyakh toți... se încrucișează cu trei degete, singur... stai pe tine. încăpăţânare şi sunt botezaţi cu două degete”. La aceasta Avvakum a răspuns: „Învățători ecumenici, Roma a căzut de mult și zace neclintită, iar polonezii au pierit odată cu ea, până la sfârșit au fost dușmani ai creștinilor. Și Ortodoxia ta a devenit pestriță, din violența Turianului Mahomed ai devenit firesc slab. Și continuă să vii la noi să studiezi. Avem autocrație prin harul lui Dumnezeu, înaintea lui Nikon, apostatul, în Rusia noastră, printre principii și țarii evlavioși, toată Ortodoxia era curată, imaculată, iar biserica era netulburată.

Este greu de imaginat o luptă mai tragică și mai devastatoare decât cea în care s-a găsit implicată biserica rusă din secolul al XVII-lea. Trăsătura sa caracteristică a fost absența câștigătorilor. A fost un masacru în care ai lor și-au distrus pe ai lor, până când toată clădirea bisericii a fost zguduită la pământ. Vechii Credincioși, acești cei mai convinși reprezentanți ai iefiților, care au domnit suprem asupra Ortodoxiei Ruse timp de 150 de ani, au fost pe neașteptate excomunicați din biserică. Ei, fortăreața autocrației, au fost declarați dușmani ai statului. Dar Patriarhul Nikon însuși nu a profitat de roadele victoriei sale. Trădat de greci, pe care i-a chemat în Rusia, a fost dat jos de pe tron și trimis în exil. Episcopii și clerul, care i-au blestemat pe Vechii Credincioși și au renunțat la Nikon, nu erau în cea mai bună poziție. S-au simțit lipsiți de apărare în fața autorităților țariste și au încercat prin toate mijloacele să nu atragă mânia liniștitului Alexei Mihailovici. În această luptă intestină, idealul care a inspirat Biserica Rusă a fost distrus. Imaginea Moscovei, a treia Rome, a fost profanată și spartă. Dar nimic

nou care să-l poată înlocui, conducătorii bisericii nu au reușit să ofere oamenilor. Societatea rusă a continuat să se agațe cu încăpățânare de antichitate, să trăiască din moștenirea trecutului și să se opună inovațiilor venite din Occident, dar și după despărțire, inspirația s-a pierdut, credința în alegerea lui Dumnezeu a fost subminată. Reformele lui Petru cel Mare au dat ultima lovitură zdrobitoare Rusiei moscovite. Patriarhia a fost distrusă, locul ei a fost luat de Sf.

sinod timid, copiat din eșantionul luteran. Această umilire a Ortodoxiei a fost doar consecința inevitabilă a înfrângerii spirituale pe care tocmai o suferise. Petru cel Mare a văzut în biserică un obstacol care împiedica dezvoltarea țării și cu hotărârea sa caracteristică a zdrobit și călcat în picioare viața și temeliile ei. Cercul fatal s-a încheiat. Acea putere regală, care a asigurat biruința iefiților și cărora le-au încredințat protecția evlaviei statutare, le-a provocat o înfrângere cruntă și și-a trădat aliații credincioși. Fanii tradiției paterne au fost capturați de slujitorii suveranului, torturați și forțați să-și asume acea înfățișare exterioară a ereticilor occidentali, a cărui fatalitate biserica îi învățase abia ieri.

Așa că Ortodoxia iosifită a pierit în mâinile puterii regale înălțate de ea. Moscova, a treia Roma, lampa credinței, a fost abandonată. A fost înlocuită cu o nouă capitală europeană, numită după numele non-rus de Sankt Petersburg. Dar toate aceste lovituri și înfrângeri exterioare nu au putut distruge credința poporului rus în a fi ales de Dumnezeu. Ea a continuat să trăiască în inima lui, totuși, și-a pierdut integritatea, izbucnind într-o serie de curente întortocheate, adesea reciproc contradictorii. Trei dintre ele merită o atenție specială. Primul a încercat cu încăpățânare să continue tradițiile lui Iosiflyan. În forma sa cea mai pronunțată, s-a păstrat în adâncul schismei, indestructibil, în ciuda tuturor eforturilor guvernului țarist. Această direcție, care susținea că Ortodoxia Rusă era singura întruchipare adevărată a creștinismului, a influențat totuși cercuri mult mai largi decât numai Vechii Credincioși. Este greu să găsești un rus credincios care, în adâncul sufletului său, nu consideră că toate celelalte biserici sunt o formă inferioară și coruptă de creștinism în comparație cu frumusețea și adevărul Ortodoxiei Ruse. A doua tendință, care a înflorit mai ales în secolul al XIX-lea, deși credea și în alegerea Rusiei, dar a abandonat ideea că evlavia cotidiană este singurul bastion împotriva împărăției care se apropie a lui Antihrist. A început să caute alte modalități de a dezvălui comoara spirituală încredințată de Dumnezeu poporului rus. Această direcție nu a avut un singur program, s-a răspândit în multe jeturi paralele, acum fuzionandu-se, acum intersectându-se unul cu celălalt. A atins apogeul în persoana bătrânului Sarov Serafim, atât de diferit de iosefiți prin blândețea, bucuria și spiritul său de libertate. Strâns alăturați acesteia erau Bătrânii Optinei, ia inspirat atât pe slavofili, cât și pe Dostoievski, dar a alimentat și sectarismul mistic al Rusiei, cu intuițiile sale ciudate și distorsiunile dureroase.

Cu toate acestea, principala trăsătură a secolului al XIX-lea a fost apariția celui de-al treilea curent al mesianismului rusesc anti-creștin, care a început cu mișcarea populistă și s-a încheiat în partidele socialiste și comuniste. Acest mesianism a obținut o victorie neașteptată în zilele noastre. El a preluat puterea asupra a milioane de ruși și încă domnește nedivizat asupra lor. Acesta nu este locul pentru a descrie esența comunismului rus. Este suficient să spunem că totul este țesut din contradicții și defecțiuni. El a distrus numele Rusiei, dar a revenit la Moscova locul ei regal. A călcat în picioare sanctuarele bisericii și ale oamenilor, dar a proclamat și Kremlinul fortăreață a viitorului regat al justiției sociale. Moscova, capitala roșie a celei de-a treia internaționale, a ocupat un loc în istoria omenirii, despre care au profețit cărturarii și bătrânii secolului al XVI-lea. Se pune întrebarea, care este credința poporului rus în vocația sa specială, Moscova este cu adevărat a treia Roma - un oraș chemat să decidă soarta omenirii sau este doar o obsesie care a costat Rusia viața a milioane de cei mai buni ei? fii. La această întrebare se răspunde de obicei în moduri diferite. Potrivit unora, iosefiții aveau dreptate, Moscova este singurul gardian al adevărului universal, iar doar regatul rus este chemat să apere Biserica lui Hristos. Cu toate acestea, încercările care s-au abătut asupra poporului rus sunt doar un creuzet pentru întărirea și purificarea credinței sale.

Alții susțin că Ortodoxia, cu inerția și ritualismul ei, a distorsionat adevărata cale a Rusiei și că a treia internațională, cu credința sa focoasă în posibilitatea instaurării dreptății sociale, este mai bună decât Biserica, înfăptuind slujirea Rusiei către lume. . În cele din urmă, se poate considera că toate discuțiile despre mesianismul Rusiei sunt doar vise dureroase care interferează cu dezvoltarea normală a țării. Doar după ce s-a eliberat de ei, Rusia va putea evita distrugerea fără scop a fiilor ei și va începe construcția atât de necesară a vieții ei pe principiile rezonabile ale libertății și justiției.

Dar este posibilă și o altă soluție la această problemă - recunoscând în același timp autenticitatea chemării mondiale a Rusiei, respingând în același timp, ca false, acele două dintre încarnările sale istorice pe care le-a experimentat patria noastră. Potrivit acestui punct de vedere, atât regatul ortodox din Moscova, cât și republica comunistă sovietică, ambele, deși în moduri diferite, denaturează adevărata față a Rusiei. Adevărata sa cale constă în continuarea tradiției conturate de neposedatori, care este legată prin rădăcinile sale spirituale de primii și mai strălucitori lăstari ale creștinismului rus. Ortodoxia lui Nil Sorsky și a ucenicilor săi

întruchipează cea mai îndrăzneață și autentică imagine a Bisericii Ruse. Viitorul patriei noastre depinde dacă poporul nostru va putea să-și împlinească preceptele în viața de zi cu zi sau dacă va rămâne doar

un ideal frumos, dar nu pământesc. Drumul trasat de neachizitivi nu este ușor, dar nici mai dificil decât creștinismul însuși, iar poporul rus în toate momentele istoriei sale a fost deosebit de receptiv tocmai la această imagine a creștinismului, cu respingerea sa hotărâtă a violenței, cu o perspectivă profundă asupra puterii răscumpărătoare luate de bunăvoie asupra sa.suferinţă şi sete de întreaga viaţă creştină. Poate că, datorită acestor trăsături ale religiozității noastre, persecuția și execuția ereticilor nu au fost niciodată populare în Rusia, din același motiv pentru care Vechii Credincioși, cu abordarea lor dura, Vechiul Testament, a vieții au suferit un eșec final (* ').

Rusia ocupă un loc special în istoria umanității creștine. Dacă prima Roma a întărit disciplina în biserică, a dat armonie organizării acesteia, a ajutat la creșterea conștiinței unității și misiunii sale universale și dacă Bizanțul a adus bogăția creativității dogmatice în vistieria comună, atunci Rusia a pus în fața conștiinței creștine sarcina de a biserica întreaga viață, de a transforma întreaga creație prin fapte voluntare iubire și compasiune.

Gândirea teologică rusă, talentul artistic rusesc, sensibilitatea morală rusă, toate aceste daruri spirituale ale poporului nostru se dezvăluie în întregime doar atunci când intră în contact cu această misiune prețuită a Rusiei. Tot ceea ce este mai sacru și mai autentic în Biserica noastră, arta și viața se leagă într-un fel sau altul de acest curent al Ortodoxiei și își găsește expresia deosebit de creatoare în slujirea divină a Bisericii Ruse, unică prin realitatea și puterea ei. Întâlnindu-se cu profunzimea liturgică a Ortodoxiei Ruse, nu se poate decât să simtă că Rusia a atins o valoare de însemnătate mondială, a obținut o comoară care îmbogățește viața întregii omeniri.

Ortodoxia rusă a văzut imaginea creștinismului, necunoscută înaintea sa, a intrat deci în următoarea etapă a realizării Bisericii pe pământ, dar această vocație a fost și cea mai mare ispită a istoriei bisericii noastre. Pochuv

*) În această simpatie pentru persecutați și criminali și în milă față de suferinți, poporul rus se deosebește de națiunile europene, unde întreaga populație ajută de obicei autoritățile la prinderea și pedepsirea vinovaților, nu este mai puțin semnificativ faptul că nepopularitatea execuțiilor publice ale „dușmanilor poporului” deosebește revoluția rusă de cea franceză îngustă.

acționând ca succesor al Romei, Rusia a dorit să folosească constrângerea - aceasta este arma Romei pentru a-și îndeplini misiunea

Începutul Romei se opune lui Hristos, deoarece aduce pace și prosperitate popoarelor aflate în tăișul sabiei. Dar Roma a fost supusă de chipul galileanului răstignit, iar el L-a urmat, împărtășind cu biserica Sa puterea asupra neamurilor. Biserica a acceptat acest dar care i-a fost oferit, iar toată istoria ei ulterioară a fost o luptă lungă și grea pentru a scăpa de otrava conținută în sabia pe care a

primit-o. Această boală încă otrăvește viața umanității creștine, iar poporul rus mai mult decât oricine altcineva a băut amărăciunea acestei cupe. A simțit mai acut decât alții confruntarea dintre Hristos și Roma – incompatibilitatea dragostei și constrângerii, dar același popor rus a fost purtat de visul unei Rome creștine transfigurate, ars de dorința de a realiza împărăția ideală ortodoxă, încredințându-i-i. protecţie autocratului, ţarului, înzestrat cu toată plinătatea puterii pământeşti. Rusia a trebuit să ispășească această ispită cu secole lungi de suferință, dar poate că niciodată în istoria ei nu a experimentat cu atâta acuratețe ca acum, consecințele dezastruoase ale folosirii violenței în instaurarea păcii și a dreptății pe pământ. Creștinii ruși primesc astăzi un nou botez al martiriului. Ei experimentează diferența dintre legea iubirii și libertății creștine și puterea Romei.

Dacă Biserica Rusă îi ajută pe toți creștinii să depășească ispita abuzului de putere, atunci Rusia își va îndeplini cu adevărat misiunea mondială. Capitala ei, Moscova, va lua atunci locul uneia dintre principalele etape ale dezvoltării conștiinței creștine pe pământ, iar Moscova poate fi numită, în dreptate, a treia și ultima Roma, adică acel oraș, care a făcut Roma antică. inutil - acel centru al unității mondiale, pe care cu sabia și focul a încercat să contopească într-un întreg indivizibil toate popoarele pământului.

N. Zernov.

Paris 22. IV. 35

CREȘTINISMUL RUS *)

Revelația divină nu este un dictat mecanic de la cer către om al cuvintelor „nespuse” ale lui Dumnezeu. Apostolul Pavel ne-a spus că este vrednic să fie răpit în paradis și să audă acolo „cuvinte inefabile – άρρητα ρήματα”, dar ele nu pot fi spuse direct unei persoane (2 Cor. 12, 4). Verbele divine, sub inspirația Duhului lui Dumnezeu, sunt percepute cu diferite grade de claritate și perfecțiune atât de către profeți, cât și de către fiecare suflet credincios. Ele sunt întruchipate în mod diferit în cuvântul oral și scris, precum și în instituțiile religioase. Prisma subiectivă a spiritului uman, care refractă inspirațiile Duhului Sfânt în moduri diferite în diferite persoane, în diferite popoare și în diferite momente, dă carne și sânge uman Revelației divine. În același timp, înțelegerea inspirată a Revelației Divine de către oameni include în mod inevitabil unele trăsături relative asociate cu limba, cultura, naționalitatea și simbolismul fizic. Astfel, se obțin diferite tipuri de înțelegere și experiență a creștinismului: creștinismul elen, roman, răsăritean, occidental. În această ordine există și creștinismul rusesc. Și acest lucru este legal și normal. Aceasta este o comoară valoroasă a credinței, și nu un fel de creștere exterioară și zgură, supusă îndepărtării cu grijă din miezul unei Revelații pur Divine. În concret, nu ne este dat să posedăm o formă absolut divină de adevăr. Mai exact, ni se oferă doar forma sa „Dumnezeu-uman”, ca să spunem așa, „absolut

relativă”. Pentru un creștin, acesta nu este un paradox, ci antinomia sacră a dogmei Khalki-Don, care ne salvează de ereziile opuse - nestorianismul (folclorul necredincios) și monofizitismul (spiritualismul pseudo-creștin).

Desigur, în aceste întrebări există o anumită linie tangibilă, dincolo de care începe deja propria sa zonă de folclor pozitivist. Dar deschis la privirea credincioasă

*) Un articol interesant al lui A. Kartashev idealizează doar unul dintre aspectele creștinismului rus, dar există și alte aspecte. Ediție.

apare și o altă linie spirituală, dincolo de care faptele folclorice relative devin simboluri și reflectări ale adevărurilor și puterilor divinului. „Cuvântul lui Dumnezeu” a sunat și răsună nu numai în ebraică și greacă, ci și în latină și germanică și slavă și în toate limbile lumii, refractând caleidoscopic în ele și în sufletele diferitelor culturi secretele revelației.

Când sunt întrebat dacă poporul rus și Biserica Rusă au propria lor experiență caracteristică și înțelegere a creștinismului, răspund fără ezitare: desigur că au. Și nu doar ca o curiozitate folclorică, și nu o abatere de la adevărul universal al bisericii, ci tocmai ca o îmbogățire a adevărului universal cu un fel de experiență.

Voi încerca să subliniez câteva trăsături caracteristice ale creștinismului rus fără a complica lucrurile cu orice argumentare detaliată pe care o am.

Temperamentul rasial și național rusesc, ca și cel al altor popoare, este desigur produsul unei istorii foarte lungi. S-a format în vremuri preistorice. Deja în zorii istoriei ruse, în secolele al VIII-lea și al IX-lea, chiar înainte de botezul poporului rus, în relatări fragmentare despre caracterul său în rândul scriitorilor bizantini și arabi, observăm prezența la noștri pe jumătate slavi, pe jumătate normanzi, strămoși jumătate finlandezi și jumătate turci ai iubirii și o tendință spre două extreme opuse, „lățimea” tragică a personajului rus, cunoscut tuturor din literatura rusă, care l-a înspăimântat însuși pe Dostoievski. „Rusul este lat, l-aș restrânge”, a scris el. Aceasta este spontaneitate și pasiune, care nu este reținută de suficientă voință și disciplină. Probabil, punctul aici nu este într-un „suflet slav” notoriu, ci într-un amestec ciudat al acestuia cu sufletul turcilor și finlandezi. Oricum ar fi, un astfel de popor, la întâlnirea cu creștinismul, nu putea să-l trateze prea moderat și cu reținere. Nu putea fi, după poziția figurativă a Apocalipsei, „nici rece, nici fierbinte” (3, 15-16). El a reacționat la creștinism cu gelozie arzătoare, la început cu ridicol și ura ca un fel de nebunie - „prostia” (sub prințul violent Svyatoslav - secolul IX), apoi cu entuziasm pentru lepădarea de sine (în timpul creării Kievului-Mănăstirea Pechersk în secolul al XI-lea.) ca o cucerire veselă, ascetică a Ierusalimului ceresc. Păgânul-sălbatic dezlănțuit, care s-a

predat spontan și lejer beției și desfrânării orgasmice, a rămas șocat până în adâncul sufletului că există un alt ideal, aproape necorporal, aproape angelic, și există oameni-eroi care pot trăi așa. Cu un fel de duh iranian, dualist, un vechi Che rus

Iubitul a simțit bestialitatea și mizeria vieții sale în trup și a fost atras de cele strălucitoare, curate, eliberându-l de murdăria trupească, de viața cerească, „egal cu îngerii”, adică de viața ascetică, monahală. Proaspăt convertit, încă păgânul de ieri, după cum arată cronica mănăstirii Kiev-Pecersk, s-a răsfățat la cele mai îndrăznețe isprăvi ascetice: îngropandu-se în pământ până la gât, mâncând doar verdeață crudă, închizându-se într-un loc întunecat și umed. peșteră sub pământ, dându-și trupul să fie mâncat de un berbec de mlaștină și t n. Aceasta a fost, desigur, minoritatea eroică a noilor convertiți creștini. Dar restul masei de oameni care au trăit în condiții lumești s-au închinat admirativ în fața acestor eroi ai credinței creștine. Ea i-a recunoscut de parcă ar fi singurii creștini adevărați, ca și cum ar fi izbăvitorii tuturor mirenilor cu viața lor păcătoasă, lumească, păgână, dar care putea duce la mântuire. Părinții spirituali au trebuit să mângâie și să-și păstreze copiii spirituali în starea lor lumească. Au încercat să renunțe la tot și să devină călugări. Afacerile prințului, slujirea statului și a societății, comerțul, economia - totul în lume le părea a fi obstacole în calea mântuirii sufletului. Cel puțin înainte de moartea lor, evlavioșii ruși s-au grăbit să depună jurăminte monahale pentru a se prezenta în fața Judecătorului ceresc ca „adevărați creștini”. Creștinismul a fost înțeles ca asceză sub forma renunțării la lume, monahism. Aceasta este purtarea crucii lui Hristos. Acesta este „martiriul” care duce la paradis.

Amintirea puternică a perioadei creștine timpurii a martiriului pentru Hristos, caracteristică întregului creștinism răsăritean, a găsit un răspuns deosebit de sensibil în sufletele slavilor și rușilor. Greaca evanghelică (Fapte 1, 8) și legea romană au desemnat fidelitatea față de Evanghelie drept „mărturie μαρείφιον”. Slavul a fost atins de iute în acești „martori” de suferința lor fizică – „chin”. Slavul a notat cu cuvântul său un moment sentimental: transferul torturii, torturii, chinului. Hristos suferind s-a arătat inimii Rusiei ca Primul Mucenic. Toți urmașii Săi trebuie să fie și martiri după trup, auto-torționați, asceți. Carta și cultul ascetic, pe cât posibil, se transferă de la mănăstire în familie, casă, viață privată, cel puțin simbolic. Stilul evlaviei monahale, ca un fel de parfum, în mijlocul forfotei împuțite a vieții, este, dacă este posibil, comunicat tuturor aspectelor vieții gospodărești. Să te ridici și să te culci cu rugăciune, să încep și să termin orice afacere, mâncare și băutură - așa a fost creat Domostroy, carta vieții de familie în spiritul hărții vieții monahale.

Dar casa și familia sunt încă un loc prea banal, prea păcătos pentru a putea urca aici în suflet la cer. Adevăratul rai pe pământ este o mănăstire, unde totul este rugăciune, totul este închinare, totul este splendoare și frumusețe duhovnicească. Sufletul tânjește după acest sfânt „Sabat” pentru a se odihni puțin de durerea înțepătoare a păcatelor și a grijilor lumești. La mănăstire, la mănăstire! Pentru o zi, încă o săptămână!... Există post, spovedanie, împărtășanie, baie duhovnicească, spălare din murdăria vieții. Cine a gustat odată această dulceață, care a fost „în vizită pe Dumnezeu”, este tentant să prelungească această plăcere sau să o repete.

Aici ne întâlnim cu o altă variantă a aceleiași evlavie ascetice, cu rătăcirea prin mănăstiri și locuri sfinte. Poporului rus proaspăt botezat i-a plăcut atât de mult încât deja în secolul al XI-lea îi vedem în mulțime plimbându-se prin mănăstirile din Athos, Grecia și Palestina. În secolul al XII-lea, ierarhii ruși au emis chiar reguli restrictive și prohibitive împotriva abuzului de rătăcire: atât de mulți oameni au fost întrerupți de la muncă în detrimentul statului și al economiei naționale. Dar odată cu creșterea propriilor mănăstiri rusești, pelerinajul a crescut constant. În toate perioadele anului, dar mai ales primăvara și vara, mulțimi de pelerini în mii și zeci de mii s-au revărsat din Munții Carpați, din Lavra Pochaev, prin Lavra Kiev-Pecersk și Moscova-Trinity-Sergius până la Solovetsky. Mănăstire la Marea Albă și înapoi. Unii au traversat și Rus’ în alte direcții, peste, de la vestul Mănăstirii Peșterilor Pskov până la moaștele Sfântului Inocențiu din Irkutsk, lângă Lacul Baikal. În timp ce intelectualii ruși seculari cunoșteau o singură direcție pentru călătoriile lor - spre Occident: spre Germania, Elveția, Italia și aproape că nu vedeau Orientul creștin și biblic, masa comună țărănească de 15 până la 30 de mii de oameni ocoli anual locurile sfinte: Tsargrad. b, Athos, Palestina, Sinai, Bari cu moaștele Sf. Nicolae Făcătorul de Minuni. Toate acestea au fost aranjate de Misiunea Bisericii Ruse și de Societatea Imperială Palestiniană extrem de ieftin și convenabil. Și nici acum, când, din cauza lanțului de fier al bolșevismului, care înlătură poporul rus, niciun suflet al poporului nu se poate elibera și respira aerul liber al locurilor sfinte ale Palestinei, acolo, în clădirile rusești orfane, din păcate. își trăiesc viața, sute de bătrâni blocați de la război pelerini ruși, majoritatea femei.

La masa de pelerini monahali alăturat

o întreagă armată rătăcitoare de colecționari pentru construirea templelor, colecționari-călugări în folosul monahilor înșiși și o mulțime de frați săraci care cântau versuri duhovnicești. Rezultatul a fost așa-numitul „Vagabond Rus’”, în care s-a revărsat și un element nereligios, un element de vagabonzi puri. Desigur, toate acestea sunt o moștenire a rătăcirii nomade preistorice a triburilor prin câmpia întinsă rusească, care a rămas în sânge rusesc și s-a transformat în sufletul rusesc în vis și căutarea „noului oraș”, Ierusalim, coborând de sus. . Așteptarea finalului poveștilor cu a doua venire a Fiului Omului, caracteristică creștinismului răsăritean, păstrată din epoca

apostolică, a găsit cel mai bun răspuns în această inimă „rătăcitoare” rusă. Dacă vreuna dintre națiunile creștine a acceptat cu atâta compasiune și cu atâta bucurie cuvântul apostolic că „nu avem aici o cetate care să rămână, ci căutăm una viitoare” (Evr. 13:14), atunci este rușii. S-ar putea cita multe fapte în acest spirit din domeniul religiozității ruse atât ecleziastice, cât și sectare. Și da, ideologia intelectuală rusă non-bisericească este plină de acest impuls către sfârșitul catastrofal al istoriei și întâlnirea unei lumi noi. Caracteristic este faptul că antropologia preistorică găsește urme a două dispariții catastrofale pe câmpia rusească, cândva locuită de rase. În distrugerea nemiloasă de către bolșevici a moștenirii istorice, spirituale a culturii ruse, acest obicei al catastrofelor pare să se reflecte. Nicăieri, mai ales în Occident, eshatologia creștină nu este atât de apropiată, atât de caracteristică evlaviei creștine, ca în Rusia. Bartianismul, în comparație cu escatologia rusă, pare a fi un fel de concept întârziat și exagerat. Planificarea ușoară deasupra inerției grele a pozitivismului istoric este cea mai arhaică caracteristică creștină timpurie a religiozității ruse. Rușii sunt tesalonicenii moderni, copiii lui Pavel.

Nu numai în mănăstiri și rătăciri un rus caută înălțarea sufletului său la Dumnezeu. Cel mai apropiat lucru pentru el este biserica parohială - biserica. Aceasta este calea cea mai accesibilă către rai. Aceasta este o bucată de rai. Însuși aspectul templului, în comparație cu locuința țărănimii ruse, vorbește deja de la sine. Printre colibele de lemn, întunecate, acoperite de paie, adesea mizerabile, care amintesc de locuințele oamenilor primitivi, strălucește de alb, de obicei de piatră, văruite, înalte, pe cât posibil arhitectură complicată, cu cupole înalte și cruci aurite ale templului, cu repeziciune. din turnurile sale clopotnițe, în mare parte clopoțeii și clopoțeii vesele. O privire aruncată

țăran la biserica sa, își ridică deja duhul și îl eliberează de „puterea pământului întunecat”, scotocind în care este condamnat toată viața. De obicei își scoate pălăria și face semnul crucii. Acolo, în biserică, totul este diferit de obișnuit. Există lumină, strălucire, aurire, argint, brocart, pietre prețioase, multe lămpi, lumânări, candelabre. Totul acolo este diferit de luxul secular. Nu există dantelă, nu există flori - este prea banal. Există doar materiale „sacre”, desene și culori sacre, mirosuri „sacre”, melodii și voci „sacre”. Pentru ca nimic să nu amintească de pământesc. Rusul suferă în biserică de sărăcie, de lipsa icoanelor. Îl mulțumește doar o biserică pictată în întregime cu picturi murale și atârnată cu icoane, ca să nu mai vorbim de catapeteasmă. El vrea ca fiecare punct de pe pereții bisericii să vorbească despre rai. El vrea să fie complet înconjurat de Heruvimi, Serafimi, toate puterile cerești, patriarhi, profeți, apostoli, martiri și toți sfinții. Un rus nu-i place să se apropie de Dumnezeu singur. Acest lucru i se pare fals eroism și mândrie. Înconjurat vizual de chipurile sfinților, simte cu bucurie câte „rude în trup” are în ceruri, cum nu poate să deznădăjduiască de mântuire și să îndrăznească să fie „oaspete al lui Dumnezeu” în mediul lor „uman”. Un rus nu gândește abstract, ci în imagini, plastic. Este artist, estet

și în religie. Icoana din ochii lui a căpătat o semnificație specială - cel mai simplu mod de a face vizibilă Biserica invizibilă. Și nu este de mirare că icoana grecească orientală, în sine o înaltă creație de artă, a fost în Rusia, în școlile rusești din Novgorod și Moscova (secolele XIV-XV) și chiar Stroganov (sec. XVII) care a atins o asemenea perfecțiune și înălțime, care sunt încă limitative în iconografie. La înalta moștenire bizantină, vechiul Rus a adăugat stilul și cea mai fină tehnică a artelor chineze și persane, transferate „zografelor” rusești prin mijlocirea maeștrilor de curte ai hanilor Hoardei de Aur rusești. S-a dovedit a fi o realizare creativă, farmecul mistic al icoanei ruse, „teologie în culori”, în cuvintele Prințului. E. N. Trubetskoy.

Ca slav, artist natural și cântăreț, rusul a investit atât de multă artă și forță în cântarea sa bisericească încât, ca o icoană, și-a pus, fără îndoială, cântarea bisericească, atât în creativitate, cât și în performanță, pe primul loc în lumea. Cu puterea și sunetul gigantic al clopotelor, i-a depășit cumva pe toată lumea. În frumusețea și splendoarea ceremoniilor liturgice, nu este egal cu rusul

stilul meu. În templu, în evlavia de cult, rusul are, fără îndoială, maximul patosului său. El încearcă să transfere o părticică din această frumusețe divină a templului în casa lui. În Rusia antică, aproape fiecare persoană bogată avea propria sa biserică. Fiecare țăran are propriul „colț roșu (*)” plin cu icoane. Toți cei care intră în casă vor face mai întâi trei plecăciuni cu semnul crucii către icoane, iar abia după aceea îi salută pe proprietari într-un mod laic.

Biserica, cu toate farmecele frumuseții sale, este de un mileniu un soare strălucitor și încălzitor, dătător de viață printre săracii, posomorâți, mai ales în iernile lungi, înzăpezite și toamnele ploioase, satul din nordul Rusiei. Nu a trecut mai mult de un secol de când sufletul oamenilor a început să se hrănească sistematic cu școală, cărți, spectacole și unele arte! Timp de 1000 de ani, singura lumină, bucurie și toată cultura decisivă pentru poporul rus a fost biserica sa. De aceea o iubește. Era aproape în limba sa maternă și, prin urmare, era pentru oameni o școală de cunoaștere, în special teologică. Bisericile care au dat Biblia latină și liturghia latină au trebuit să dedice eforturi deosebite învățăturii catehetice a popoarelor. Poporul rus a învățat direct din lecturile bisericești și din imnurile liturgice. Iar limba sa cea mai literară s-a păstrat mereu aproape de limba bisericii.

Cât de ignoranță istorică și cât de calomnioase sunt afirmațiile (ale agentului bolșevic) Dr I. Hecker că Biserica Rusă nu a învățat deloc creștinismul poporului*). Cine a creat, deci, acest „popor creștin”, numit de Dostoievski „purtător de Dumnezeu”?

După ce a investit atât de mult din sufletul său în evlavia de cult, un rus nu putea fi neatent și indiferent când, în secolul al XVII-lea. guvernul țarului Alexei Mihailovici și al patriarhului Nikon s-au pus fără tact să corecteze cărțile și riturile liturgice. Cele mai bune,

cele mai zeloase suflete de foc din evlavia lor au căzut apoi din biserica oficială și au dat naștere unei schisme a Vechilor Credincioși, regretabilă pentru Rusia. În toată istoria creștinismului, niciodată și nicăieri nu s-a observat un asemenea fenomen de schismă din cauza ritualurilor. Nici în bisericile de un nivel înalt de iluminism, nici unul scăzut, ca în unele biserici eretice din Răsărit. Ce este aceasta, rușinea Bisericii Ruse, cea mai de jos

*) În Biserică în slavă și în rusă veche, aceasta înseamnă „frumos", paradie.

♦) „Creștinătatea" de Joue. 1934. b. 100 (Oxford).

o formă păgână de creștinism? Deloc. Aceasta este pur și simplu o formă incomparabilă, incomensurabilă din punct de vedere matematic de a experimenta revelația creștină, o mistică specială pe care alte națiuni nu o cunosc. Încă de la începutul creștinismului rus, observăm în rândul rușilor o aderență extraordinară, meschină, superstițioasă la expresia sau ritul liturgic acceptat cândva. Profesorii noștri, grecii, ne-au dat multe și am acceptat cu respect, de exemplu, o ostilitate ascuțită față de latinism, care ne era în esență străin, dar ei nu ne puteau învăța „rituri-riya", pentru că ei înșiși, în comparație cu noi, în acest sens au fost și rămân mari liberali. Pentru pelerinii ruși din Orientul ortodox, atitudinea grecilor față de altarul templului pare a fi pur și simplu neglijență și păcat. Rușii s-au dovedit a fi deosebit de sensibili la binecunoscutul fapt religios și psihologic că tot felul de obiecte, cuvinte, forme și tradiții, acceptate în uz bisericesc, capătă, din contactul cu esența absolută, divină a bisericii, un sensul sacru, trezesc o precauție deosebită reverențioasă în rândul credincioșilor. Orice lucru (chiar și fleacuri fizice - metal, materiale, desene) care intră în uz bisericesc capătă o notă de veșnicie, ca să spunem așa, „eternizează". Cum plantele și florile aruncate în izvorul termal din Carlsbad din Sprudel sunt pietrificate și pietrificate. Teoretic, în acest fenomen ne confruntăm rațional cu cea mai mare, de neînțeles problemă antinomică a filozofiei, dogmei și misticismului: cum vine Infinitul în contact cu finitul, Dumnezeu cu creația? Aceasta este o problemă care de obicei împarte mentalitatea Estului și a Vestului, așa cum a arătat ultimul izbucnire strălucitoare a metafizicii elene din secolul al XIV-lea, în timpul așa-ziselor controverse isihastice. Apusul a rămas cu Toma d'Aquino şi discipolul său Barlaam din Calabria, iar Estul cu Grigore Palama, arhiepiscop. Tesalonic. Acesta din urmă a fost chiar canonizat pentru isprava sa metafizică. Experiența religioasă rusă s-a dovedit a fi cea mai decisivă și mai adecvată justificare a teologiei isihaste. Dacă, conform teologiei lui Grigore Palama, Dumnezeu în Esența sa pură nu se potrivește în chipurile și lucrurile creaturilor, atunci în „energiile" sale, adică actele eficiente, el comunică cu adevărat și esențial cu ele și este prezent în ele. . Și lucrurile și persoanele, într-o faptă ascetică plină de har, meritând această locuință a lui Dumnezeu în ele, sunt ele însele „adorate" prin aceasta (βεωσις). Biserica este un tezaur de nenumărate „energii" ale lui Dumnezeu, obiecte „îndumnezeite": profeți, sfinți, sacramente, cuvinte ale Sf.

Scripturile și rugăciunile bisericești, chiar numele lui Dumnezeu, minunile, icoanele și moaștele miraculoase, toate obiectele consacrate - toate acestea sunt vase ale Divinului Însuși. Nici unul dintre popoarele botezate de greci, cu excepția rușilor, nu a perceput cu atâta forță această prezență, parcă, fizic tangibilă a lui Dumnezeu în lucrurile create, materiale, dar transformate cu grație prin consacrarea lucrurilor bisericești. Rusul din templu, atingând fiecare punct, simte ca și cum curenții electrici de putere și sfințenie divine curg peste tot. Se pare că este zguduit fizic de ei. Este o obrăznicie și o prostie de neconceput pentru el, a intra în altar, fie și pentru un minut să-și pună umbrela pe tron, așa cum se face în Grecia, sau să stea pe tron cu picioarele pentru a șterge praful de pe sfeșnice. , așa cum se face peste tot în bisericile romano-catolice. Însăși ierarhia guvernamentală rusă a făcut greșeli fatale în acest sens, pentru că ea însăși a fost puternic otrăvită de raționalismul occidental prin manualele sale școlare, împrumutate din Occident. Așa a fost în secolul al XVII-lea, când a fost creată o despărțire tristă a Vechilor Credincioși. Așa a fost recent, în fața ochilor noștri în 1912-13. când un grup de călugări Athos ruși, continuând exact tradiția isihaștilor, au anunțat că „numele lui Dumnezeu este Însuși Dumnezeu”. Din cauza lipsei de educație și a entuziasmului polemic, ei, ca și Vechii Credincioși ai secolului al XVII-lea, au îngroșat înțelegerea acestei teze. Acest lucru a oferit autorităților bisericești ruse un pretext pentru a obține o victorie exterioară ușoară asupra lor. Teologia rusă liberă, neoficială, a venit în apărarea acestor așa-numite „imyaslavtsev”. Renumitul filozof religios rus Vl. Solovyov a folosit termenul „Dumnezeu-materialism” în acest curs al gândirii orientale. Să nu înspăimântăm gândirea occidentală cu acest termen bizar, dar să spunem că evlavia rusă are un simț deosebit de acut al lui Dumnezeu în materie. Dar asta nu are nimic de-a face cu panteismul. Dimpotrivă, exclude orice panteism, toate „ubiquitas” fizice, automate ale Divinității. „Energiile” divine locuiesc numai în sufletele și lucrurile binecuvântate. Toate celelalte obiecte sau suflete care nu au atins harul prin ispravă sau sfințirea bisericească nu sunt adesea neutre, ci, dimpotrivă, servesc ca vase ale puterii anti-divine, impure, unelte ale spiritelor RELE. Acesta nu este Παν-Οείσμί Λ așa cum a fost dat, ci Παν-εν-δεϊσμόί ca înainte. Aceasta este o sarcină pentru creștini și pentru biserică, să adune „tot-în-Dumnezeu” și să pregătească calea sălășluirii „Dumnezeu-în-toate” printr-o faptă de evlavie (I Cor. 15, 28). În acest sentiment viu al locuirii lui Dumnezeu în altarul pământesc se află rădăcina ritualului rusesc, „Vechii credincioși”, și nu în elementul elementar.

ignoranță sau superstiție păgână, așa cum sunt înfățișate de persoane nereligioase. Lipsa educației științifice, desigur, a încurcat disputa rituală în secolul al XVII-lea, dar esența ei a constat nu în dispute gramaticale sau arheologice, ci în misticismul și teurgicitatea

evlaviei de cult rus. Atingerea formelor de închinare odată stabilite a fost insuportabil de dureroasă, simțită de ruși ca o profanare a unui altar.

Creștinii ruși, tânjind din toată inima să coboare Ierusalimul ceresc pe pământ, astfel încât toată viața pământească - prin obținerea pâinii zilnice, în mâncare și băutură, în construirea unei cămin, familie, gospodărie, stat - să fie sfințită prin rugăciuni și binecuvântările Bisericii, treptat în dispensarea întregului pământ al lor, în crearea pe el a unui mare corp de stat, complet acoperit cu temple cu multe cruci pe aripi (un templu este de neconceput fără o cruce care strălucește ca în cerul în vârful lui), au văzut întruparea împărăției lui Hristos pe pământ și au numit pământul lor „Sfânta Rusia”. Numărul lăcașurilor, numărul sfinților, icoanele făcătoare de minuni, moaștele, minunile, asceții, oamenii de binefacere a fost înfățișat de rusi ca fiind în continuă creștere și acumulare în Sfânta Rusă, astfel încât toate pietrele și tot lemnul clădirilor sale au devenit consacrat, rugat, transfigurat cu grație între ceilalți, mai puțin sacru, mai necurat și în neglijența rituală a lumii piere.

Cum, atunci, pe baza unei asemenea psihologii religioase, ca și cum ne-ar întoarce la misticismul purității levitice rituale din Vechiul Testament, experimentează sufletul rus principiile de bază ale creștinismului: atitudinea sa față de Mântuitorul nostru, Domnul Isus Hristos, conștiința evanghelică a fiului divin, harul și libertatea și primele porunci „regale” shiya despre iubirea față de Dumnezeu și aproapele?

În primul rând, un fapt remarcabil. Contemplarea teologică greacă a Sfintei Sofia, ca imagine deosebită a celui de-al doilea postasis al Sfintei Treimi, și-a găsit întruchiparea liturgică în dedicarea numelui Sfintei Sofia. Sofia a mai multor biserici catedrale. În urma imitației grecilor, bisericile Sf. Sofia. Dar celebrarea liturgică a acestora a fost programată să coincidă cu sărbătorile în cinstea Sf. Theotokos și St. Sofia a fost interpretată parțial, și într-o interpretare iconoclastă, ca o imagine a Maicii Domnului. Numărul de icoane miraculoase și venerate ale Maicii Domnului din Rusia este estimat la multe zeci, iar bisericile Maicii Domnului - la mii. Slujbele și acatistele preferate ale poporului rus sunt în principal slujbele Maicii Domnului. Rușii și-au dedicat catedralele naționale din capitală Pr. Maica Domnului: Kiev - Zeciuială,

Vladimirski și Moskovski - Uspensky, Sankt Petersburg - Kazansky. Ce este: uitarea lui Hristos, denaturarea dogmei? Deloc. Aceasta este doar un fel de refracție a dogmei mântuirii în spiritul național. Conștiința rusă este complet necaracteristică unei atitudini istorice idilice față de trecutul Evangheliei. Nici Renan, nici Strauss, nici un singur „Leben-Jesu” german pozitivist nu s-ar fi putut naște într-un cap rus. Contemplarea din trecut este îndreptată spre viitor. Pentru noi, Hristos vine în slavă pentru a judeca pe cei vii și pe cei morți. Rușii au adoptat imaginea icoanei grecești a lui „Pantocrator” - „Domnul Atotputernicului”, Hristos, Țar și Judecător. Rusul nu îndrăznește, în

autocondamnarea sa ascetică, să se prezinte pur și simplu în fața Dreptului Judecător, el caută un mijlocitor. El știe din experiența păcătoasă că există o singură iubire naturală care iartă totul, care este infinit de milostivă și aceasta este iubirea unei mame. Și o astfel de Mamă și Mamă Atotmilostivă a întregului neam omenesc slab și păcătos, rusoaica o recunoaște pe Maica Domnului, care, împreună cu suferința pentru Fiul Omului, a luat în sufletul ei rănit (Luca 2, 35) toată lumea omenească. întristare. Ea îl va acoperi cu compasiune și dragoste pe nefericitul păcătos pocăit cu „voalul ei cinstit” și astfel îl va salva de pedeapsa meritată la judecata dreaptă a lui Dumnezeu. Rusul nu-și imaginează și nu-l înfățișează niciodată pe icoane pe Pr. Maica Domnului, singuratică, fără prunc și fecioară. Doar pe icoanele Introducerii și Bunei Vestiri, dacă este cazul. El o vede doar ca pe o mamă cu un copil. Ea înfățișează adesea o femeie matură, aproape în pragul bătrâneții - o „femeie bătrână”, cu o întristare nesfârșită pe față pentru întreaga rasă umană. În acest sens al mijlocirii materne, rusul repetă adesea formula răsăriteană cu smerenie rugătoare; „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne!” Și observând acest lucru în mod folcloristic, ei pot spune că aceasta nu este religia lui Hristos, ci religia Maicii Domnului. Desigur, acest lucru este inexact și în profunzime este complet greșit.

La fel ca întreaga Biserică Răsăriteană, creștinismul rus este teoretic complet neinteresat de problema dureroasă pentru Occident a libertății și harului. Aici pare artificial, chiar și, parcă, nu creștin, înființat, parcă, de mândria păgână. Întrebarea este predeterminată pentru conștiința religioasă rusă din punct de vedere psihologic, ca de la sine înțeles. În general, conștiința răsăriteană este străină de pretenția oricărei persoane de a-și rezolva conturile cu Dumnezeu, de a se gândi la un fel de propriile forțe și, cu atât mai mult, de „merite”. Nu a avut nevoie de căutările lui Augustin, de chinurile lui Luther și de eroismul lui Calvin, pentru a cunoaște toată profunzimea revelației lui Pavlov despre spa.

senia numai prin har, dat gratuit pentru credință. Cu gustul lui și în limbajul său psihologic, rusul numește acest har „milă” „iubirea milostivă a lui Dumnezeu”, suferită prin suferința Primului Mucenic pentru toți.

- Doamne Isuse.

Când un suflet rus este pus în fața chestiunii dragostei față de Dumnezeu și aproapele, simte din nou pericolul de a păcătui cu un fel de mândrie. Aproape că nu îndrăznește să creadă că „ea este” cea care îl iubește pe Dumnezeu. Nu, gândește ea cu dulceață, știe neclintit și este mângâiată la infinit, vărsând șiroaie de lacrimi de bucurie că „sîntem iubiți de Dumnezeu”, astfel că „El l-a dat pe singurul Său Fiu” pentru noi (Ioan 3:16), nevrednic, păcătos, blestemat. „Dumnezeu este iubire” (I Ioan 4:9) - aceasta este ceea ce a vrăjit sufletul rus în scrierile iubitului ucenic al lui Hristos. Nu dragostea noastră pentru Dumnezeu o interesează, ci dragostea lui Dumnezeu pentru noi. Este atât de infinit și atotputernic încât misterioasa chestiune a chinului etern

și a diavolului, fără referire la opiniile lui Origen, fără lupte eretice, intim, ezoteric, este rezolvată în sensul unei apokatastaze universale (I Cor. 15:28). , mântuirea finală a tuturor ъ în „îmbrățișează Iubirea Tatălui”.

Dragostea noastră pentru Dumnezeu este deja concepută ca un răspuns firesc la acest dar infinit al iubirii lui Dumnezeu pentru noi. Și vecinului? Și aproapelui, nu în duhul celui puternic, ajutând pe cel slab, ci în duhul celui la fel de neputincios, păcătos, neînsemnat, milostiv față de fratele suferind. Dragostea este umilă și plină de compasiune.

Aici trebuie să subliniem o nouă trăsătură a bunăstării religioase rusești. În ea, în primul rând nu se află virtutea regală a iubirii, ci virtutea smereniei, exact ca în manualele ascetice ale asceților răsăriteni. Și asta nu pentru că este dedus din ele, ci este astfel dat psihologic, firesc și doar susținut de lectura Părinților deșertului. Conștiința ascetică a impurității cuiva în fața sfințeniei lui Dumnezeu este aici legată de nesemnificația morală și ontologică a creaturii în fața Creatorului. Un simplu călugăr rus îi spune unui laic: „Adu-ți aminte că Dumnezeu a făcut lumea din nimic, așa că și tu realizezi până la urmă că nu ești nimic înaintea Lui. Abia atunci El va începe să creeze ceva din tine.” Umilință absolută

- acesta este începutul, rădăcina, temelia, izvorul întregului drum creștin.

Smerenia duce la o altă virtute iubită de sufletul rus: la răbdarea în suferință. Amintirile istorice ale poporului rus sunt pline de amintirea celor transferați

nyh suferinta. Că viața este suferință este foarte aproape de experiența rusă și de atenția rusă. Ideea de compasiune atrage inima rusă în Evanghelie. Hristos este perceput ca „ Mielul înjunghiat” (Ioan I, 29), ca mielul și slujitorul umilit al lui Iehova, profetul Isaia (Isaia 53), ca „duhul robului care a primit” (Filipeni 2, 7). . Cel mai smerit și mai blând în suferință, Primul Mucenic. Purtarea crucii pentru El, martiriul față de el și compasiunea în numele lui Hristos față de toți frații suferinzi este o formă de iubire față de aproapele adecvată sufletului rus. Aceasta nu este o formă umanitară activă de filantropie. Aceasta este o împărtășire plină de compasiune cu fratele suferind al crucii îndelung-răbdării pe care o poartă.

Dar, în același timp, creștinismul rus nu este „creștinismul galgot”, așa cum au încercat unii să-l interpreteze. Apogeul său este în sărbătorirea excepțional de jubilatoare a Paștelui. Nu Golgota, ci Învierea lui Hristos, sufletele răsăritene și rusești în special acordă o importanță decisivă. Nașterea lui Hristos nu trezește încă bucurie deplină în ea. În față este încă suferința vieții și Golgota. Numai odată cu Paștele vine bucuria fără nori. Aici sufletul rus, tânjind după transformarea a tot ce este pământesc în ceresc, prevăzând de fapt această transformare într-un extaz extraordinar de bucurie. Jubilația

spirituală și fizică din această noapte sfântă în slujbele divine și în sufletele credincioșilor este atât de neobișnuită, minunată, încât depășește bucuria spirituală a altor sacramente și a fost interpretată de un eminent ierarh rus ca fiind exact sacramentul, ca un special. graţie. Și această interpretare este de înțeles pentru sufletul rus. Genialul scriitor rus N.V. Gogol a profețit că va mai fi un moment în care Învierea lui Hristos va fi sărbătorită în țara rusă în mod deosebit și extrem, ca nicăieri în lume.

Nu se va întâmpla acest lucru curând, când pecetea lui Pilat, atașată de Internaționala a III-a pe sicriul de trei zile al „Sfântei Ruse”, va cădea neputincios de pe el?

A. Kartashev.

IN INTUNERIC*)

El m-a condus și m-a făcut să merg în întuneric, nu în lumină. (Pl. Ier. Sh, 2).

Theodore d'Ultremont.

PROLOG.

Doamne, câte lucruri neașteptate sunt în drum spre Tine! Tu ne conduci acolo unde nu ne-am gândit să mergem, Tu ne îndepărtezi de calea pe care am plănuit-o. Căutând crucea „Tu trimiți bucurie, însetat de lumină – te cufundi în întuneric. Nu sunteți ca noi, oamenii. Nu, nu ești o imagine infinit de înaltă a unui bărbat, ești diferit, diferit de orice, inscrutabil, de neînțeles, necreat.

Între timp, Tu chemi o persoană să participe la ființa Ta. Viața în Tine este punctul în care finitul și infinitul, inexistența și plenitudinea, cunoscutul și necunoscutul, mișcarea și liniștea se contopesc, este intersecția contrariilor.

Și de aceea calea către această viață - calea care este deja viața însăși - pare contradictorie: nu unitate și armonie, ca tot ce este în Tine, ci o schimbare a aspectelor care par să se nege unele pe altele: Geneza, Tu ni se pare uneori. ca inexistență; Lumină - ne cufundi în întuneric; Iubire, Tu ne privezi de capacitatea de a iubi.

Binecuvântat este cel pe care Tu îl conduci prin primele impulsuri ale

*) Raymond de Becker este un tânăr catolic belgian, inspirator și lider al unei mișcări tinere, revoluționară din punct de vedere social și, în același timp, luptă pentru renașterea spiritualității creștine. Este inițiatorul organizației religioase și sociale „Communauté”. Articolul a fost dat special pentru The Way.

Ediție.

tuziasma, iubire, pace si bucurie - mai sus! Binecuvântat este cel pe care Tu îl conduci într-o nouă copilărie, care moare pentru a fi înviat.

L-ai aruncat într-o prăpastie adâncă, într-un întuneric negru, unde frica și groaza stăpânesc sufletul, și acesta se repezi, căutând în zadar sprijin și mângâiere, nemaiputând să le găsească în om și în toate lucrurile omenești, dar tot așa. slab să se bucure de Tine singur!

Trimite-ne Duhul Tău, pentru ca noi, cei ce Te căutăm, să stăm pe cale și, învățați de meditațiile și învățăturile sfinților, să dorim să coborâm în adâncul prăpastiei, din care vom ieși curați și luminați, pașnic și liber, demn să Te iubească și alăturat vieții Tale. !

IN CETATE.

Ai spus: „Cine nu primește Împărăția lui Dumnezeu ca pe un copil, nu va intra în ea” (Luca XVIII, 17). Nu este copilăria ca o grădină misterioasă, descoperită cândva de noi și pierdută pentru totdeauna? Când eram copil, totul mă fascina, totul era nou: masa, trenul, copacul – ochii mi-au deschis totul din nou. Dar, crescând, te îndepărtezi de lucruri, obosești și exclami fără speranță: „Totul este deșertăciune. Nu este nimic nou sub soare!” (Ecl. I, 2, 9).

Doamne, ne-ai promis viață, învierea din morți și o nouă copilărie. Deliciile lui nu vor mai fi asociate cu noutatea obiectelor vizibile, cu aspectul lor exterior, ci doar cu esența lor invizibilă, interioară, cu semnificația lor în planul Tău etern.

Dar pentru a atinge această nouă copilărie, trebuie mai întâi să pierzi tot ce ne leagă încă de trecut - trebuie să renunți la tot, să te cufundăm în sine și să-l găsești pe Dumnezeu în adâncul tău. Doar în Tine dobândim o nouă viziune asupra lucrurilor și ne bucurăm de noutatea esențială a tot ceea ce până de curând ni se părea doar o formă lipsită de atractivitate.

Lumina Ta, strălucind în întunericul vieții noastre, este atât de orbitoare încât totul, absolut totul, dispare și se îneacă în ea. Ni se pare că numai în Tine este sensul existenței noastre și că dragostea noastră pentru Tine ar îndura o mie de morți. Această lumină este atât de strălucitoare în comparație cu razele anterioare care au ajuns până la noi încât, absorbiți de ea, parcă părăsim lumea, fuzionandu-ne complet cu Tine. Ne gândim doar la Tine. Un singur mjol ne ocupă: să-ți îndreptăm prietenii și lumea întreagă! Încurajându-ne, Tu ne trimiți mângâieri din belșug și daruri pline de har și ne imaginăm că această primă iubire și aceasta

koiistvie - dat nouă pentru totdeauna. Încă nu am înțeles că numai cei puri se pot contopi cu puritatea, doar cei spirituali se pot uni cu Duhul. Ni se pare că Te iubim, dar încă nu știm ce este iubirea. În nevinovăția noastră, credem că Te slujim, în timp ce căutăm doar să Te supunem. Folosindu-ne pe Tine, încercăm să-i influențăm pe ceilalți, să stârnim dragoste pentru noi înșine, să ne extindem puterea. Dorim sfințenie - și suntem deja sfinți în ochii noștri! - nu de dragul iubirii Tale, ci de dragul puterii pe care sfințenia o dă, de dragul recunoașterii universale. Anterior, am fost întemnițați în cetatea patimilor, viciilor și deșertăciunii noastre, dar când Te-am găsit, ne-am liniștit, ne-am dat seama că intenționezi să distrugi această cetate, să ne eliberezi sufletul, să deschizi ușile închisorii și să ne părăsești. singur.

După ce Te-am găsit, ne considerăm sfinți, între timp, cât de vicioasă este întreaga noastră ființă. Doar impulsul nostru este sfânt, care ne atrage la Tine, iar acest impuls furtunoasă ne inspiră credință în transfigurarea care nu a venit încă. Dar chiar primul pas al smereniei ne învață că nu se poate deveni sfânt într-o singură zi.

Acum sufletul vede diferența dintre vise și realitate, dintre dorințe și fapte, dintre Dumnezeu și suflet. Toată viața ei începe să-i pară un obstacol în calea atingerii lui Dumnezeu și încearcă să distrugă acest obstacol. Știind din experiență că activitatea exterioară promovează mândria, iar iubirea pământească promovează senzualitatea, prin renunțarea atât la fapte, cât și la iubire, speră să se elibereze și să ajungă la Dumnezeu. Ea nu a înțeles încă că nu faptele și nu dragostea, ci mândria și senzualitatea sunt cele care împiedică ascensiunea și că distrugându-l pe primul, nu-l distrugi decât pe tine însuți, nu pe al doilea.

În primul rând, trebuie să-ți cucerești personalitatea, ceea ce reduce totul la „eu”. Căci a dori un lucru mai mult decât altul, nu de dragul său, ci de dragul propriei pofte, este în mod evident nedrept în raport cu cel respins. Valoarea unei ființe este în sine, și nu în dorința noastră. Prin urmare, singura cale către o evaluare obiectivă este eliberarea de spiritul sinelui. Crucea nu înseamnă a te îndepărta de lume, de atașamente și fapte - ea crește din adâncul întregii noastre vieți. Penitența noastră ar trebui să fie credința.

Dar cum poate o credință să devină un ascet? Nu este ea un dar al Milei infinite? Da, credința este un dar, dar îl putem accepta sau refuza. Această acceptare constantă a credinței este crucea prin care suntem curățați de sine.

Acesta este punctul central al relației noastre cu Dumnezeu. Este necesar să renunțăm la toate, dar acest lucru este imposibil altfel decât prin credință. Rețineți că detașarea este necesară nu de menypin-

dintre aleși, spune Mântuitorul, că fiecare trebuie să renunțe la toate pentru a deveni ucenicul Său. Și cu aceste cuvinte El nu se adresează inițiaților, ci mulțimii care L-au urmat și formată din bărbați, femei

și copii învățați și analfabeți, vameși, pescari și oameni bogați. El nu spune: lasă totul, ci: renunță la tot, adică fii gata în fiecare moment să părăsești tot ce ai. O astfel de detașare necesită o credință extraordinară. Nimeni să nu creadă că acest lucru este ușor: mulți, fără îndoială, se consideră proscriși spiritual, „săraci cu duhul”, după cum se spune. Nimic nu-i împiedică să se bucure de bogăție, de o viață luxoasă, precum și de ei înșiși, de detașarea și „sărăcia” lor spirituală. Dar încercați să le luați ceva, nu în spirit, ci în materie: - și sufletul devine confuz, acesta este sufletul proprietarului! Și vom vedea că pentru ei totul în lumea spirituală este mai puțin important decât în lumea materială.

Doamne, Tu știi cât de grea este viața duhovnicească în comparație cu viața trupească și cu cât este mai greu să renunți la ceva în duh decât în materie. Este nevoie de o credință mai mare și numai Tu ne poți oferi nouă. Yog spune: Mă lepăd de lume și părăsesc lumea. Tu zici: renunță la lume, rămânând în lume și îți voi da lumea aceasta!

Este necesar să renunțăm la rude, prieteni, ocupații, păstrându-le – amintindu-ți că sunt ale Tăi, nu ale noastre, că ni le poți lua oricând vrei. Dar, zici tu, ai grijă ca această detașare să nu-ți diminueze iubirea! Dimpotrivă, fiind mereu gata să le sacrifici, să le pierzi, ar trebui să-i iubești cu atât mai mult! „Și când ne cereți un asemenea sacrificiu, trebuie să credem că le luați numai pentru a le întoarce, dar într-un mod diferit și mai bun.

Altfel, ar fi neadevărat că tot ce există atât pe pământ, cât și în ceruri este reunit în Tine. Nu ar exista nicio împăcare între Dumnezeu și om, infinitul cu finitul. Lumea ar fi ostilă celor care Te caută. Un sfânt nu ar putea participa niciodată la sfințirea lumii, iar lumea ar putea fi sfințită doar încetând să mai fie lume, transformându-se într-o mănăstire. Și lumea nu ar fi fost sfințită și nu am fi ajuns niciodată nici la cerul nou, nici la pământul cel nou.

O asemenea credință, renunțând și în același timp întărind iubirea, este asceza primară și prețul mântuirii și purificării noastre, o viață pierdută și recâștigată. Numai prin aceasta ne putem curăța de spiritul egoismului fără a renunța la lume. A lupta pentru infinit, fără a nega lumea, pentru a aduce infinitul în lume, dând fiecărui act semnificația sa veșnică.

Spiritul de sine este o fortăreață care ne separă de împrejurimile noastre. Între zidurile lui ne considerăm protejați; zgomot

viața nu ajunge la urechile noastre. Intrăm în comunicare cu oamenii doar atunci când ne atacă, repezindu-se cu forța la noi. Suntem pentru totdeauna lipsiți de orizonturi îndepărtate, suntem în carapacea propriului „eu”.

Dar Dumnezeu vrea să distrugă această cetate, vrea să ne elibereze, ca să putem cunoaște riscul asociat libertății, să simțim tremurul unui

călător care lasă cunoscutul pentru necunoscut. Dumnezeu urăște spiritul de sine mai presus de orice păcat.

Iubire pentru Dumnezeu și dragoste pentru om.

Când, după prima dragoste pentru Tine, după prima pace și bucurie, sufletul știe ce este și ce ești Tu, toată viața ei îi va părea un obstacol în drumul către Tine și va dori să scape de viață. . Desigur, vorbesc despre cei care vor să se dăruiască cu totul lui Dumnezeu. Vorbim despre cei care se străduiesc pentru sfințenie, dar merită să fii creștin dacă nu te străduiești pentru aceasta?

Și acum, vine momentul în care cei care caută sfințenia simt greutatea atât a vieții lor, cât și tot ce este mai bun în această viață. Și viața și Dumnezeu îi atrag în același timp, sufletul lor este împărțit. În fața lor se pune întrebarea: nu va fi oare ascensiunea lor spirituală mai ușoară și mai liberă dacă vor lăsa totul în urmă?

Acest lucru se aplică mai ales dragostei, nu a ceea ce se numește în mod obișnuit „iubirea de aproapele”, ci dragostei prin alegere. Nicăieri opoziţia dintre divin şi creat nu se manifestă atât de puternic ca în iubire, pentru că iubirea faţă de o persoană, ca şi iubirea faţă de Dumnezeu, necesită dăruire completă de sine şi nu tolerează dezbinarea; ambele sunt la fel de absolute și opuse unul altuia. Sufletul, dorind să se dedice în întregime lui Dumnezeu, este rupt de sentimente conflictuale, apoi vrea să-L părăsească pe Dumnezeu, spiritul de bucurie este completat în Dumnezeu.

Sfinții ne-au învățat să distingem două feluri de iubire: spirituală și senzuală. Deci St. Ioan al Crucii scrie: „Când iubirea pentru o persoană de origine spirituală este înrădăcinată în Dumnezeu, atunci pe măsură ce acest sentiment crește, iubirea pentru Dumnezeu va crește și în suflet, cu atât mai mult trăiește în inimă amintirea iubitului, amintirea. a lui Dumnezeu și dorința pentru El trăiesc, - ambele iubiri par să concureze în putere. Când dragostea se naște dintr-o dispoziție senzuală sau pur naturală, atunci gândul la Dumnezeu se răcește pe măsură ce dragostea pentru o persoană se întărește. Din trup se naște cel trupesc, din duh - spiritualul; astfel iubirea de origine senzuală duce la senzualitate, iar iubirea spirituală este completată în Dumnezeu.

Dar într-un asemenea caz, nu se poate spune că numai cei care au ajuns la perfecțiune știu să iubească? Noi, cei slabi, ni se dă un test

o dragoste autentică, pur spirituală? Și ce se înțelege prin cuvântul „spiritual?” Nu este realitatea mai complicată și nu se întâmplă ca același sentiment să conducă și la Dumnezeu și să se îndepărteze de El, pentru că este în același timp de la duh și de la trup? Unde sunt rădăcinile iubirii? Sunt în corp? și tot ceea ce împodobim cu cuvântul „iubire spirituală”, nu este o suprastructură? Sau atracția nu este altceva decât o manifestare a sărăciei noastre spirituale în căutarea unui suflet - a surorii?

Când un iubit își întâlnește pentru prima dată iubitul, nu poate vorbi despre dragoste spirituală sau fizică pentru el.

Din prima clipă deja i se pare că a pătruns mai adânc în ființa sa iubită, decît acest lucru va deveni posibil doar în timpurile moderne.

Dragostea este spirituală sau senzuală? Și nu este oare mai corect să credem că rădăcinile sale nu au crescut din atracția senzuală și nu din rudele de suflete - căci în momentul apariției sale un suflet nu-l cunoștea încă pe celălalt - ci mai degrabă dintr-un fel? de intuiție a întregii ființe umane, îmbrățișând în același timp și trup și suflet și capabil să se dezvolte într-o direcție sau alta.

Omul este o ființă holistică, participă pe deplin la fiecare dintre manifestările sale. Nu se poate iubi doar cu sufletul, așa cum nu se poate iubi doar cu trupul. Dar poate greutatea trupului să depășească sufletul și sufletul să depășească trupul? Este o astfel de iubire, nefiind nici în întregime spirituală, nici în întregime senzuală, un obstacol în calea către Dumnezeu? Este ea păcătoasă? Ar trebui să fie ucis sau poate fi purificat și dizolvat în Tine? Aceasta este o întrebare importantă; în căutarea lui Dumnezeu, iubirea pământească încurcă o persoană, lipsindu-l de liniște sufletească. Dar nu este iubirea singura descoperire către Bunătate și Frumusețe în viața de zi cu zi mic-burgheză a majorității oamenilor, singurul lucru care îi ridică deasupra ei înșiși? Cât de des oamenii, preocupați exclusiv de ei înșiși și de treburile personale, sunt transformați brusc de iubire! Poate păcatul să provoace astfel de manifestări?

Dragostea este divină și anxietatea pe care o trăim nu este din iubire, ci din noi înșine, din imperfecțiunea și autoafirmarea noastră. Dar nu caută afirmarea de sine să-l subjuge pe Dumnezeu însuși? Doamne, Tu trăiești în mine și trebuie să Te caut în mine însumi. Dar Tu locuiești în alții și eu te pot găsi și acolo. Tu l-ai creat pe om după chipul Tău și chipul Tău este orbitor. Copacii și florile, marea și cerul sunt frumoase și Te slăvesc, dar incomparabil mai măreț este omul pe care Tu Însuți, Doamne, îl iubești atât de mult!

Când cei care iubesc sunt în har, ei nu numai că se contemplă unii în alții asemănarea lui Dumnezeu, ci și dezvăluie adevărata prezență a Lui în ei înșiși.

Persoana iubită îi aparține în primul rând lui Dumnezeu, iar iubirea noastră este autentică dacă vrem să-l deținem ca proprietate.

Dar suntem atât de pervertiți încât în cel iubit ne iubim pe noi înșine mai mult decât orice. Când uităm de noi înșine, imaginea unei personalități libere într-o persoană ni se dezvăluie în toată puritatea ei, iar într-o persoană Te dezvăluim pe Tine!

Dragostea adevărată se realizează doar în unirea a două ființe libere, dar conectate.

În adâncul ei, toată iubirea nu este altceva decât o sete de Dumnezeu. În El este rădăcina oricărei iubiri. După ce ne-am îndrăgostit de o ființă, începem să-i iubim pe alții; uniți cu unul, obținem unitatea cu mulți, iar în cer cu toți.

O întâlnire cu o persoană dragă ne este destinată. Domnul pune pe calea noastră o ființă corespunzătoare nouă, pentru a ne conduce prin el la unitatea originară. Toată iubirea este de la Dumnezeu și se întoarce la El. Dragostea este doar calea spre plinătate. Dar dacă devine un obstacol în calea plinătății, atunci nu există nicio justificare pentru aceasta; atunci este negația vieții și trebuie să ne îndepărtăm de ea.

Văzându-L pe Dumnezeu în om, să-i iubim pe toți în întregime, dar nu exclusiv, predandu-ne tuturor, predându-ne Ție, în toate!

Umilință și creativitate.

Printre obstacolele cu care se confruntă sufletul, care și-a dat seama de distanța dintre el și Dumnezeu, mai există una și uneori pare de netrecut: aceasta este voința de creativitate. Prin aceasta înțelegem dorința individului de autoafirmare prin crearea sau transformarea existentului. Fiecare faptă, precum creativitatea în sensul restrâns al cuvântului - creativitatea artistică - servește acestei voințe.

Sufletului i se pare că acțiunea distrage atenția de la Dumnezeu, că creativitatea dezvoltă mândria. Dar, este actul creator în sine un obstacol spiritual, sau obstacolul stă în afirmarea de sine inerentă creativității? Potrivit Ap. Pavel „Făptura așteaptă cu nădejde descoperirea fiilor lui Dumnezeu... căci până acum suspină și se chinuie împreună” (Rom. VSh, 19, 22).

Lumea este incompletă, așteaptă venirea unui nou cer și a unui nou pământ. Dar desăvârșirea va veni din lucrarea omului însuși. Cel care Îl iubește pe Dumnezeu în acțiune și, mai ales, creator, vede implicarea omului în lucrarea lui Dumnezeu.

Dumnezeu vrea creativitate de la om. El vrea ca o persoană să creeze și să-I dea lucrările sale. Dar toată creativitatea are nevoie de libertate. Dumnezeu vrea ca omul să fie

creator liber, liber. Creativitatea autentică se alătură Spiritului, iar Spiritul este libertate. Cu cât o persoană este mai liberă, cu atât este mai ascultător de Dumnezeu, căci libertatea omului este în ascultarea de Duhul Sfânt! Libertatea este o povară pentru noi pe care vrem să o aruncăm pe umerii altcuiva. Cine a spus că ascultarea este mai puțin plăcută decât libertatea? Probabil că era un tiran: uită-te în jur - nimic altceva decât „spatele și ceafa îndoite”, cum ar spune Peguy. - Nu există om liber. Unde este acel tânăr mândru și independent despre care se vorbește atât de multe? Tinerii le este frică de libertate, cer „Fuehrers” și „Duces”, se străduiesc să nu gândească, să nu-și dorească, vor ca alții să gândească și să le dorească.

Dumnezeu cere libertate de om; El nu are nevoie de spatele îndoit. Libertatea este necesară atât pentru creativitate, cât și pentru iubire.

Nu libertatea sau creativitatea îl face pe om mândru, mândria vine din afirmarea de sine. O persoană experimentează un sentiment de mândrie nu în momentul creației, ci înainte sau după aceasta. Însuși actul de creativitate este posibil doar cu uitare umilă de sine și dăruire de sine. Creatorul este conștient că este doar un medium și că autoreflexele interferează cu creativitatea, oprind afluxul de forțe creative superpersonale. Creația îl slujește pe Dumnezeu dacă creatorul se smerește cu umilință în fața lui: nu îi aparține. Atribuindu-și și-o, el o distorsionează. Asceza creativă constă în contemplarea propriei creații în sine, fără a se raporta la sine ca la creator. Adevăratul creator este umil, se uită de sine de dragul creativității, se uită de sine în Dumnezeu.

Creatorul trebuie să renunțe la creativitate și la creațiile sale. Un om de acțiune trebuie să renunțe la munca și planurile sale. O astfel de renunțare este grea și dureroasă. Dar numai la un asemenea preț se poate cumpăra participarea la creativitatea divină nemuritoare. Trebuie să știi că acțiunea adevărată nu este autocratică, ci Duhul Sfânt acționează în ea. Dar acest lucru poate fi realizat doar cu un cost.

„Deci, nu trebuie să părăsești lumea pentru a veni la Dumnezeu, trebuie doar să ridici totul la El.

IUBIRE SUB ACOPERĂ.

„Te-ai acoperit cu un nor pentru ca rugăciunea să nu ajungă la tine.”

(Pl. Ier. Sh, 44).

Aici vorbim despre Săptămâna Mare, Sfântă a sufletului. O numim așa pentru că în acest moment îi este dat unei persoane să reproducă mistic în adâncul ființei sale Patimile divino-umane a Domnului.

Acesta a fost precedat de Postul Mare al sufletului, vremea pocăinței și a mortificării voluntare a sinelui. Atunci sufletul și-a găsit liniștea și a simțit bucuria Duminicii Floriilor.

Dar apoi anxietatea prinde treptat sufletul în așteptarea atât a miracolului iubirii, cât și a fricii de moarte. Aceasta este Joia Mare, tristețea blândă a Cinei.

Sufletul uman este pătruns de o întristare nemăsurată, pasională: îi este dat să experimenteze abandonul Ghetsimani, disprețul și batjocorirea, tortura, agonia și moartea. Bucuria pașnică este departe, îndoiala chinuiește inima. Dumnezeu este mort!

Ieși dintr-un calvar pasional fie sfânt, fie necredincios. Sufletul purificat nu mai experimentează nimic: liniștea Sâmbetei Mari, liniștea

ca înainte de începutul ființei. Sinele a murit, dar odată cu el – așa i se pare sufletului – el însuși a murit.

În tăcere, Duhul lui Dumnezeu se contopește cu omul, în lumina slavei pascale.

Dumnezeu a acceptat renunțarea noastră. El își trimite lumina de foc în fortăreața egoismului nostru, zidurile cetății vibrează în jur, praful se repezi într-un nor, întunecând cerul.

Dar acum, ca printr-un voal, observăm goluri pe cerul albastru! Vom ieși de sub ruine, vom fi liberi!

Renunțând la toate de dragul credinței, îi dăm lui Dumnezeu locul întâi. Adevărat, cutare sau cutare întrebare, cutare sau cutare sentiment ne-ar putea încă ocupa și ne excită, s-ar putea încă să cădem în păcat; dar Domnul locuiește deja pe înălțimile spiritului nostru. El lucrează, curăță și sfințește. „Cuvântul lui Dumnezeu este viu și activ”, spune Sf. Pavel și mai ascuțit decât orice sabie cu două tăișuri; pătrunde până la împărțirea sufletului și a duhului, a articulațiilor și a măduvei” (Evr. GU, 12).

Spiritul nostru, în esență, participă la Dumnezeu. Aceasta este baza divină a ființei noastre. Ne recunoaștem sufletul prin autoobservare și autoconștiință. Îi cunoaștem punctele forte și abilitățile așa cum îi cunoaștem pe membrii corpului nostru. Dar nu putem cunoaște spiritul care trăiește în noi, așa cum nu-L cunoaștem pe Dumnezeu. Spiritul și Dumnezeu există. Le cunoaștem doar prin acțiunea săvârșită de Dumnezeu și de Duhul în noi.

Suntem atât de slabi încât ne dorim unirea cu Dumnezeu fără purificare, ne străduim spre bucurie fără oroarea Golgotei! Încercăm să ne dovedim libertatea împotrivindu-ne harului, în timp ce libertatea este doar în supunerea lui!

Diminuarea omului.

Suferința umană cuprinde atât principiile senzuale, cât și cele spirituale ale omului. Încă de la începutul Patimilor, sentimentul de a se diminua domnește și crește din ce în ce mai puternic! Toate. ceea ce am putut face înainte nu este posibil; ni se întâmplă cele mai neașteptate greutăți și nenorociri; intențiile noastre, nu numai pământești, ci calculate pentru a sluji lui Dumnezeu,

- nu sunt implementate. Astfel, Dumnezeu ne învață să-L slujim așa cum dorește El, nu așa cum o facem noi.

Acceptarea încercărilor ne oferă o oarecare satisfacție, dar încă nu este complet lipsită de autoafirmare. Așa că ni se pare că dacă nu reușim în viață, reușim pe plan intern. Este plăcut să ne dăm seama cât de bine suportăm încercările, în timp ce alții se răzvrătesc, cât de bine ne controlăm. Toate acestea ott. vanitate.

Mai mult, Domnul, parcă, ne lipsește de acest sentiment. Nu mai experimentăm atracție și bucurie. O persoană activă nu își dorește activitate. Cine iubește societatea nu suportă decât singurătatea, artistul nu poate crea, sursa de inspirație s-a oprit în poet. Și în suflet apare o întrebare tristă: Dumnezeu este cauza acestui gol? Este Dumnezeu un vid, o negare a vieții, a ființei?

Nu găsești un răspuns, dar uneori o dulceață inexprimabilă străpunge deja inima în așteptarea necunoscutului...

Proprietățile naturale ale omului dispar, dispar. Poetul scrie poezie proastă, liderul nu se molipește cu discursurile sale.

Contradicția lumii interioare, mai purificate, cu manifestările exterioare este în creștere. Acțiunile lor nu corespund cu ceea ce trăiește în ei și asta îi face să sufere.

O astfel de dispariție a proprietăților naturale, un astfel de eșec al tuturor întreprinderilor ne înstrăinează de cei care ne-au fost prieteni nu de dragul nostru, ci de dragul realizărilor noastre. Suntem criticați, ridiculizati și în cele din urmă abandonați. Suntem singuri, noi

- paria în familie, în societate și chiar, uneori, în Biserică.

Singurătatea, în cele din urmă, ne înstrăinează și de cei care continuă să ne iubească chiar și în umilință. Dar comunicarea nu ne mai este posibilă, noi înșine creăm liniște în jurul nostru, am devenit indiferenți față de prieteni, în adâncul sufletului suferind de propria noastră indiferență și răceală.

Nu suntem în stare să fim atenți când ne vorbesc, auzim cuvintele ca într-un vis. Ne mișcăm, mergem, dar, vai, degeaba! Ne-am pierdut susceptibilitatea față de atmosfere străine, ne purtăm peste tot cu noi.

Și păcătuim, ca în vis, parcă departe de păcat!

Nu putem explica starea noastră. Încercând să spunem ceva mărturisitorului nostru sau prietenilor noștri cei mai intimi, observăm deseori cum cuvintele noastre contrazic realitatea și nu din cauza lipsei de sinceritate, ci din cauza incapacității noastre de a ne exprima.

Nu mai suntem în stare să vorbim despre Dumnezeu, ca înainte, cu fiecare ocazie și cu toată lumea. Atunci am căutat să-i convertim pe alții, acum așteptăm ca cineva să ne convertească, deși în adâncul sufletului nostru știm că nicio putere umană nu ne poate schimba condiția.

Singurătatea ne atrage, dar lăsați în pace, ne este dor. Vrem să ne rugăm, dar nu putem, în ciuda faptului că dragostea pentru Dumnezeu a crescut mult în noi. Adevărat, acesta nu mai este entuziasmul copilăresc al primelor zile de credință, ci un sentiment mai profund și mai sever. Uneori ni se pare că ne atingem de Dumnezeu, Îl îmbrățișăm! Mintea nu este îndreptată spre ceva definit, spre ceva tangibil, dar în această obscuritate, în această insensibilitate, sufletul gustă deja fericit din Dumnezeu. Acestea sunt doar momente rare și scurte.

Și deodată, Doamne, toată mizeria noastră ni se descoperă și înțelegem că numai Tu, Unul, ne poți scoate din întunericul adânc și risipi norul care acoperă sufletul.

Nu am găsit nimic din ce căutam, dar am primit ceea ce nu ne așteptam.

Despre iubirea umană.

Norul tinde să acopere împrejurimile de noi, nu cu scopul de a ne despărți de el, ci de a ne elibera. Norul este, de asemenea, rezultatul păcătoșeniei noastre și al iubirii lui Dumnezeu; mai degrabă, este rodul iubirii lui Dumnezeu în păcătoșenia noastră. Dacă am fi buni, dacă am fi sfinți din fire, am percepe lumina divină fără chin. Dar nu este cazul și înainte de a ne bucura inima, lumina trebuie să străpungă întunericul din jur, distrugându-ne autoafirmarea.

Sentimentele obișnuite cu plăcerea egoistă lâncezesc și par să moară împreună cu egoismul, neobișnuiți încă cu percepția pură. Din punct de vedere psihologic, parcă s-a secat pasiunea, a murit senzualitatea, puterea a dispărut, dar în realitate moare doar egoismul, în timp ce orice altceva, destinat plăcerii, mai spiritualizat și ascultării de Duhul Sfânt, se rafinează!

Procesul de purificare a iubirii umane este dublu: pe de o parte, iubirea ne părăsește, pe de altă parte, noi părăsim iubirea. Prima privează latura afectivă de hrana ei, a doua ucide egoismul iubirii noastre. Principalii factori ai purificarii senzuale sunt de obicei cauze externe: sau prin vointa

Dragostea lui Dumnezeu față de persoana iubită se răcește sau, din cauza circumstanțelor externe, suntem forțați să ne despărțim. Domnul alege mijloacele în funcție de radicalitatea curățării viitoare și în raport cu fiecare caz individual.

Iar pentru a ne încuraja, uneori în cel mai arzător moment de disperare, Dumnezeu cu mângâieri inexplicabile ne duce departe de pământ, iar contopindu-ne cu El uităm de tot ce este în lume. Această fericire extraordinară este trăită spiritual. Trupul și sufletul continuă să sufere, dar o dragoste nebună pentru Dumnezeu, împreună cu un sentiment de libertate nouă, ne stăpânesc. Înainte ne era frică de suferință, acum nu ne este frică de ea și uneori chiar ne dorim.

Și acum începe o nouă purificare, mai subtilă, nu mai de ordin senzual, ci de ordine spirituală.

În timpul acestor încercări, sufletul învață să vadă totul în Dumnezeu și să iubească pe altul nu de dragul său, ci de dragul său. Începi să observi pentru prima dată o ființă iubită, indiferent de noi. Înveți să dăruiești fără să primești nimic în schimb, fără să ceri nimic.

Și atunci iubirea atinge cea mai mare profunzime. O astfel de iubire nu se va sfârși niciodată, va crește mereu; este iubirea care nu este egoistă, nu este geloasă, deschisă lumii și care crește împreună cu dragostea pentru Dumnezeu.

Despre creativitate.

În ceea ce privește creativitatea, aici purificarea interioară are loc prin încetarea capacității de a se bucura de frumos sau de a crea frumusețe. Cu naturile active, ca și în dragoste, acest lucru se întâmplă în două moduri: pe de o parte, activitatea pare să înghețe, pe de altă parte, persoana însuși părăsește activitatea. Primul provoacă prăbușirea afacerilor externe, eșec și pierderea influenței acolo unde obișnuiam să reușim. În al doilea proces, voința de putere îngheață, ne retragem din activitate.

Dar, în același timp, este conectat cu oamenii Rami, pe care nu-l bănuiește. Este și „pustnic” și „social”, el întruchipează cele mai profunde aspirații ale mulțimii. El este premergătorul, mai târziu mulțimea se recunoaște în el. În fiecare suflet vede chipul lui Dumnezeu. Și învață să muncească, să lupte și să sufere în numele biruinței lui Dumnezeu în om.

Anterior, planurile pur umane erau adesea amestecate cu dorința de a sluji, iar munca apostolică era o voință de putere disimulată inteligent. Prin urmare, Dumnezeu ia scopul propus și distruge toate planurile. Ce vrea Hristos?

O abatere lentă și dificilă de la un scop personal, de la o viziune personală asupra lucrurilor.

Hristos spune: sensul vieții este revelat pe măsură ce trăiești. Nu trebuie să-ți urmezi voia ta, ci voia lui Dumnezeu. Dar niciunul dintre noi nu cunoaște voia lui Dumnezeu; ea este revelată de viața însăși. Numai atunci când o persoană renunță la orice scop, din toate planurile, în deplină pregătire pentru toate, Duhul lui Dumnezeu va începe să-l folosească ca instrument.

Totul sau nimic.

Adesea, incapabili de a îndura suferința, am dori să Te părăsim. Înger'.'. Satana vrea să ne inspire deznădejde și disperare.

În astfel de momente de viață spirituală slăbită, Dumnezeu ni se pare o inexistență, activitate apostolică – suferință, smerenie – distrugerea „eu-ului!”.

Viața spirituală este atât Totul, cât și Nimic, depinde dacă o judecăm în stare de har sau de păcat. Tot ce este pământesc trebuie pierdut pentru a-l regăsi în Dumnezeu.

Raiul și iadul sunt în noi înșine și întregul nostru destin depinde de rezultatul acestei lupte interioare.

Tentația disperării.

Spiritul suferă de indiferența sufletului. Când patimile s-au secat și viața unui om pare absurdă, tăcerea domnește în suflet, nemaiputând nici să se bucure, nici să se întristeze. Îl caută pe Dumnezeu și nu-l găsește. Nu este nimic, tăcere, noapte...

„Sunt închis și nu pot ieși. Ochiul meu era obosit de durere, toată ziua am strigat către Tine, Doamne, mi-am întins mâinile spre Tine; Vei face un miracol asupra morților? Se vor ridica morții și Te vor lăuda? Sau mila Ta va fi vestită în mormânt și adevărul Tău în locul decăderii? Îți cunosc ei minunile în întuneric, în țara uitării - dreptatea Ta? (Ps. 87:9-13).

Aceasta este durerea ultimei profunzimi a omului, nu are nimic în comun cu tristețea umană obișnuită. Totul s-a prăbușit, de parcă nu a mai rămas nimic din bărbat. Simte că se scufundă într-un abis...

Există un Dumnezeu? Nu a murit și El?... Evanghelia spune că la ceasul al nouălea „Isus a strigat cu glas tare: Eli, Eli! lama savahoani? adică: Dumnezeul meu, Dumnezeul meu! de ce m-ai parasit? (Mat. 27, 46).

Și se spune că imediat după aceea El a strigat tare și a dat duhul.

Așa exclamă omul părăsit de Dumnezeu.

Ura de sine.

Iar când o asemenea disperare prinde sufletul părăsit de Dumnezeu și se îndoiește de însăși existența lui Dumnezeu, să-și amintească atunci de renunțarea la propria viață: a sosit momentul să înfăptuiască această renunțare. Este timpul să arăți credință și speranță. Îndurați testul pentru a recâștiga ceea ce a fost pierdut.

Până acum, omul a renunțat la orice, în afară de el însuși. „Dacă vine cineva la Mine și nu-și urăște chiar viața, nu poate fi ucenicul Meu” (Evr. din Luca cap. 14, 26).

Indignată și disperată, o persoană fie va merge la moarte, fie Dumnezeu se va coborî la el și o va învia.

„Ca și marea, mare este nenorocirea ta, cine te poate vindeca?” (Pl. Ier. P, 13). Numai tu ne poți vindeca, ne scoate din întuneric, risipi ceața! Luminează-ne, Doamne, spune-ne că Tu ne iubești și ne ești aproape ca niciodată, și că suferința, curățindu-ne, ne unește cu Tine!...

Deci ucenicii pe drumul spre Emaus, mergând unul lângă altul, Te-au ascultat fără să Te recunoască.

Dumnezeu!! Fie ca să vină curând momentul când, luând pâine, o vei frânge și ne-o vei da, ca să ne umplem de bucurie de la întâlnirea cu Tine!

Raymond de Becker.

JUSTIFICAREA FILOZOFICA A SOCIALISMULUI*)

„În timpul zilei se întâlnesc întunericul, iar la amiază bâjbâie ca noaptea”. (Iov 5, 14.)

Datorită efortului natural și irezistibil pentru unitate, structura viziunii noastre asupra lumii trebuie să fie întotdeauna în armonie cu structura generală a vieții noastre și cu relațiile noastre economice. Trecerea de la individualismul industrial la colectivismul economic industrial este imposibilă și de neconceput fără o schimbare preliminară sau cel puțin paralelă a viziunii individualiste dominante asupra lumii. Individualismul extrem în sfera relațiilor economice este în deplină armonie cu realismul senzual empiric popular sau materialismul senzual. În acest sens, materialismul, la modă printre progresiştii noştri extremi, recunoscând doar senzaţiile fizice ale individului ca singura bază a adevăratei cunoaşteri şi măsură a realităţii, este o filozofie tipică burgheziei, deoarece pe baza materialismului empiric, la fel ca şi pe baza sistemului burghez de relații economice y, se află singur și același principiu al individualismului senzual. Ce fel de înțelegere a lumii va corespunde structurii colective a vieții sociale, bazată pe sentimentul și senzația directă a unității psihice interioare a tuturor oamenilor? Care va fi sau ar trebui să fie filosofia socialismului, care este chemată să înlocuiască în mintea generațiilor viitoare pe cei bine hrăniți și străini de extaz, profund indiferent față de lume și prostesc indiferent față de suferința altora, filozofia burgheză a noastră? zile?

Strict vorbind, socialismul nu a găsit încă

♦) Prin publicarea unui articol interesant de I. Hofstetter, editorii lasă în sarcina autorului să apere sistemul capitalismului de stat.

Ediție.

fundamentele sale filozofice, aproape că nici nu le-a căutat. Întemeietorul așa-zisului coniarism științific, care domină în zilele noastre, K. Marx a fost în mare măsură un student și adept al lui Hegel, cel puțin teoria și metoda lui de evoluție dialectică, și cu succes literar strălucit, deși nu cu mare completitudine, aplicată b metoda hegeliană acoperire a istoriei dezvoltării economice și sociale a omenirii. Pe aceleași principii ale dialecticii hegeliene, Marx a reformat și materialismul, care era cel mai popular în zilele tinereții sale, creând în esență un sistem de materialism dialectic evident dual și eclectic în ceea ce privește sursele originii sale. Întrucât dialectica este un atribut al spiritualității, materialismul dialectic a trebuit să dobândească caracterul și semnificația unei sinteze superioare, unind atât învățăturile materialiste, cât și cele spiritualiste și reconciliându-le contradicțiile interne. Dar această sarcină de sinteză filozofică amplă și creativă a rămas neîndeplinită din cauza aplicării insuficient de complete de către Marx (și mai ales asociatul său Engels) a metodei dialectice împrumutate de la Hegel. Marx și Engels nu atât de mult au sintetizat dialectica cu materialismul, cât au subordonat-o materialismului, pur și simplu i-au atașat mecanic și au combinat-o cu el și, conform structurii generale a viziunii lor asupra lumii, în ciuda propriei dialectici, au rămas arzătoare și unilaterale. materialişti.

Același defect de consistență insuficientă a metodei dialectice s-a reflectat și în unele dintre teoriile separate ale lui Marx și a fost dezvăluit cu o forță deosebită în construirea programului său practic, care a fost motivul principal al eșecului catastrofal al întregului socialism materialist din Europa de Vest. El a primit putere politică și semnificație culturală activă numai în Rusia numai datorită unor trăsături caracteristice ale dezvoltării cultural-istorice și spiritual-politice a poporului rus și acelor abateri și abateri fundamentale de la dogmele de bază ale programului marxist, care au fost sugerate genialul politician Lenin prin sensibilitatea realismului său politic.

Ca exemplu izbitor al naturii non-dialectice a marxismului, se poate cita teoria sa despre lupta de clasă. Primind-o din mâinile istoricilor și sociologilor burghezi într-o formă aproape terminată și terminată, nu i-a dat prelucrarea dialectică adecvată.Nu a acordat atenție faptului că lupta pentru interesele de clasă, ca orice luptă, necesită sacrificii. și disponibilitatea pentru sacrificiu de sine, că însuși actul de sacrificiu de sine

Dreptul este absolut incompatibil din punct de vedere psihologic cu orice interese practice ale unei persoane și devine posibil numai din momentul în care acest interes practic, în înțelegerea celui care luptă pentru el, a degenerat deja într-un drept ideal, într-un principiu abstract. Este absurd și absurd să mori în lupta pentru interesul nostru practic, pentru că un mort practic nu mai folosește nimic și nu mai are interese, dar atunci când, în interesul nostru călcat în picioare, ne apărăm dreptul încălcat, ca principiu ideal, putem să ne sacrificăm, întrucât altarul dreptului pentru noi este mai drag și mai

înalt decât personalitatea și viața noastră.De vreme ce murim pentru idei, atunci, în consecință, trăim pentru idei. Aceasta dovedește că cauzele active ale acțiunilor noastre depășesc cu mult condițiile pur materiale ale existenței noastre și sunt înrădăcinate într-o altă sferă, deja nematerială, că însuși centrul forțelor motrice ale vieții noastre materiale, adică chiar baza. - cauza sa - se ascunde în lumea supramaterială conceptele și ideile noastre ideologice.

Astfel, lupta pentru interesele materiale de clasă degenerează întotdeauna și inevitabil psihologic într-o luptă pentru concepția de clasă a pr. drept, pentru ideologia de clasă a dreptului. A ideologiilor de clasă în luptă - MAP. feudal și burghez - câștigă cel mai în concordanță cu nivelul cultural de dezvoltare și înțelegere a maselor la un moment istoric dat. Interesele țărănimii franceze au fost întotdeauna opuse intereselor feudalilor francezi, care i-au exploatat și asupriți, dar atâta timp cât masele țărănești au crezut în dreptul feudal, au trăit pasiv după ideologia feudală și nu și-au dezvoltat propria idee de clasă de drepturile omului, ei din punct de vedere psihologic nu au putut lupta și de fapt nu au luptat împotriva privilegiilor feudale și chiar i-au apărat eroic în lupta împotriva trupelor republicane, precum cei mai obscuri și ignoranți țărani din Bretania și Vendée, murind dezinteresat pentru domnii lor feudali. Timp de secole în toate țările, lipsite de conștiința lor de clasă a dreptății, țărănimea întunecată a luptat și a murit pentru statul feudal. Exact în același mod, timp de secole în toate țările, proletariatul întunecat și ignorant, lipsit de conștiința sa de clasă a dreptății, luptă și moare pentru statul burghez, iar utopia marxistă continuă să ne asigure că oamenii trăiesc și toată istoria este condusă. numai de interesele materiale ale claselor. De fapt, nu în toate timpurile și epocile dominația materială și politică a claselor conducătoare se bazează întotdeauna pe lor spirituală, ideologică.

iar masele muncitoare susțin întotdeauna pasiv activ puterea stăpânilor lor de clasă numai în virtutea faptului că ei înșiși trăiesc după ideologia lor, conceptele lor despre drepturile omului și dreptate, tocmai în sfidarea intereselor lor de clasă . În acest sens, formulele populare ale teoriei marxiste au intrat în conflict direct cu faptele istoriei, iar istoria s-a îndepărtat de teoria marxistă. Din punct de vedere istoric, lupta dintre clase devine posibilă din punct de vedere psihologic – și de fapt începe doar din momentul formării conștiințelor juridice de clasă care se contrazic și iau forma nu a unei lupte pentru interesele de clasă, ci a unei lupte pentru ideologii de clasă. Îndrăgostirea tinerească de materialism i-a făcut pe marxişti orbi la rolul factorului psihologic în istorie şi le-a dictat formule de progres social vădit inexacte, conducându-i la erori tactice fatale.

În lupta pentru o ideologie de clasă a dreptului, de obicei cea mai progresistă clasă este cea care învinge în cele din urmă. După ce și-a răsturnat adversarii cu sprijinul majorității revoluționare a populației, el preia puterea politică și conferă principiilor sale juridice forța dreptului de stat, obligatoriu pentru toți cetățenii. Aceasta înseamnă că din momentul triumfului politic al unei clase,

ideologia ei de clasă a dreptului încetează deja să fie doar una de clasă și devine națională. În Franța burgheză, niciunul dintre domnii feudali nu se bucură deja nici de dreptul primei nopți, nici de dreptul de rechiziții feudale, iar pentru chiar încercarea de a realiza vechile drepturi ar fi condamnat în temeiul articolelor codului, pedepsindu-se pentru tâlhărie. și viol. Conștiința națională a întregii Franțe moderne ar sancționa fără îndoială un astfel de verdict, pentru că toți francezii epocii noastre nu mai trăiesc prin concepții feudale, ci burgheze despre drepturile omului. Astfel, divizarea temporară a claselor în lupta pentru idealurile juridice duce în cele din urmă la unificarea lor națională comună sub steagul celei mai progresiste idei de drept, care a stat la baza unui stat național reînnoit și este doar un instrument și un mijloc. a unei dezvoltări sociale, juridice și etice comune a întregii națiuni.

Fără a urmări întreg acest proces istoric, care duce dialectic de la divizare la unificare, marxismul s-a oprit, sau mai bine zis, s-a blocat în momentul de tranziție al diviziunii de clasă și a canonizat lupta de clasă ca stare naturală a societății. El proclamă principiul clasei materiale ca fiind principiul suprem al vieții.

interesul și egoismul de clasă, iar în numele acestei divinități imaginare, el a respins atât națiunea, cât și statul național, și solidaritatea național-stat a cetățenilor, moralitatea umană universală și ideea dreptății și însuși conceptul. de lege. Din cauza unei înțelegeri dialectice insuficiente a realității istorice, marxismul a respins fanatic toată această realitate istorică, s-a desprins de viața modernă, care de fapt procedează tocmai în curentul principal al solidarității naționale și al diviziunilor naționale și, păstrând numele de „socialism științific”, de fapt. , o abstracție s-a făcut demult.dar utopică.

Înțelegerea incorectă metodologic a istoriei și a întregului mecanism al progresului social a avut un efect foarte nefavorabil asupra tacticii și politicii socialismului european, i-a subminat valoarea culturală și etică, l-a făcut neputincios și inutil. Ruptura cu ideea de drept și de morală universală, care a crescut pe baza neînțelegerilor filosofice, a slăbit și a demoralizat ideologic cea mai progresistă clasă a proletariatului muncitor și a contribuit în mare măsură la întoarcerea popoarelor europene la o sălbăticie animală aproape primitivă. Ideea dictaturii proletariatului, ireconciliabil ostil tuturor celorlalte clase ale societății, ruptă de națiunea sa natală, negând în mod fundamental fundamentele drepturilor universale ale omului, scuipând pe etica umană universală, ghidată doar de egoismul de clasă fără margini, de clasă. ura și răzbunarea, l-au izolat moral și politic de toate celelalte clase ale societății, au făcut din socialism un om groaznic pentru artizani și țărănimea muncitoare, și-a adunat toți dușmanii și, propunând organizatori precum Mussolini, Hitler și Dollfuss, a condus întregul socialism european la un eșec paneuropean. Înfrângerea partidelor social-democrate și comuniste de la Roma, Berlin și Viena își are rădăcinile istorice în caracterul neștiințific și insuficiența elaborării dialectice a

teoriilor călăuzitoare ale marxismului. În esență, el rămâne încă fără o justificare științifică și filosofică largă și solidă și plătește cu cruzime pentru entuziasmul teoretic și necugetarea fondatorilor săi.

Puterea rutinei și a tradiției în rândul progresiștilor extremi este la fel de irezistibilă ca și printre cei mai întunecați recționari. Canonizează vii toate greșelile marilor profesori și nu permite o revizuire critică a principalelor prevederi ale sistemului lor. Urmând tradițiile bine stabilite ale antichității, lideri moderni nu deosebit de gânditori

a continua în vremea noastră, cu naivitate îngerească, să întemeieze socialismul în mod logic pe concepțiile și metodele filosofice ale principalului său dușman, burghezia revoluționară a secolului trecut: crezând orbește în moștenirea spirituală a revoluției burgheze, care a luptat cu cele catolice și feudale. Franța regală a liderului materialismului și ateismului, ei duc acum un război aprig cu creștinismul și toate învățăturile spiritualiste și propagă energic senzaționalismul și materialismul ca adevăr sfânt și incontestabil, deși este evident pentru toată lumea că poate da mai devreme un logic justificarea celui mai neînfrânat egoism și prădător burghezo-capitalist, h ƀm să împingă spre altruism și spre dezvoltarea solidarității sociale. Este uimitor cât de remarcabile, luminoase creative, extrem de logice și de gândire consecventă pot îngheța și pietrifica în anacronismul filozofic: dușmanul istoric în epoca noastră este deja complet diferit, nu feudalismul, susținut de catolicism, ci o gândire foarte liberă și profundă. burghezia ireligioasă Asia, baza sa intelectuală și politică este complet diferită, scopul și sarcina socială a luptei sunt absolut noi, iar întreaga argumentare filozofico-revoluționară rămâne aceeași veche, veche, tradițional materialistă și atee, ca și în epoca bunicul Voltaire! În spatele incapacității de a ajunge logic la capăt, se pun gânduri și construcții la baza viitorului uman comun, care sunt produsul degenerării și descompunerii trecutului învechit.

Este perfect clar pentru fiecare observator care gândește obiectiv că nu se poate sta mult timp pe o asemenea absurditate. Cel mai rău lucru pentru cauză este că natura demodată a negătorilor progresiști îi pune în contradicție atât cu idealurile sociale pe care încearcă să le realizeze, cât și cu acele probleme socio-etice ale epocii pe care trebuie să le rezolve. Pentru a clarifica toată nefirescitatea și inconsecvența logică a încercării de a justifica socialismul pe materialismul empiric sau, mai precis, senzaționalist, este suficient să subliniem că ideea de fraternitate și egalitate se află la baza socialismului, iar în în lumea realității noastre senzual-materiale nu există nici egalitate între oameni, nici fraternitate între străini. Când idealiștii creștini propovăduiau că omul este fratele omului, marii realiști ai antichității, romanii, spuneau că omul este un lup pentru om și, de fapt, aveau perfectă dreptate, căci oamenii de atunci nu se iubeau între ei. ca frații, dar s-au sfâșiat unii pe alții de vii ca lupii. Cu același motiv real incontestabil au respins egalitatea, proclamând

și exercitarea dreptului celui puternic, la fel ca dreptul la inegalitatea fizică, și afirmarea dominației sale asupra acestuia. Întrucât legea supremă a întregii lumi reale este lupta pentru existență, fiecare realist consecvent este obligat să raționeze ca un roman antic. Filosofia reală și o metodă realistă de gândire sunt destul de conforme cu etica dinților de lup și a violenței bestiale, dar în niciun caz cu etica umană a iubirii frățești și a sacrificiului de sine. Încercând să ne ridicăm deasupra devorării reciproce a animalelor, răsturnăm întreaga lume reală cu pârghia visului idealist și a iluziei etice.

Cheia este că atât fraternitatea, cât și egalitatea, în esența lor, sunt concepte pur mistice, și nu reale, dar acest lucru nu le diminuează în nici un fel puterea asupra lumii reale, rolul lor principal în evoluția acesteia și inevitabilitatea implementării lor complete în viitorul. Pentru ca tu să-ți simți frații în străini, trebuie mai întâi să înțelegi că toți oamenii sunt copii ai unui singur Tată. În același mod, secretul egalității, într-adevăr în toate relațiile oamenilor inegale între ei, constă în echivalența principiului spiritual al fiecărei personalități umane asemănătoare unui zeu și poți să prinzi și să simți această echivalență doar mistic, dar nu. într-adevăr. Fără a reelabora întreaga etică și psihologie a societății moderne în spiritul egalității universale și al fraternității, sistemul socialist este complet irealizabil. Pentru a trece de la economia individuală la colectivă și pentru a înlocui proprietatea privată cu proprietatea publică, trebuie să înveți să trăiești nu după interese personale, ci prin interese comune, să simți și să percepi totul nu individual, ci colectiv, adică să ieși din puterea izolării reale, senzual-corporale a cuiva de lume și oameni, de a se ridica și de a se înălța cu spiritul, gândul, conștiința ta simpatică peste PENA TA DE ANIMALE, grosol de senzuală, bestial-carnal și, prin urmare, individualism mereu egoist și prădător. Filosofia viitorului trebuie să îndeplinească această primă, de bază și principală cerință a dezvoltării noastre sociale - eliberarea de puterea milenară a cărnii zoologice, carnale și, datorită limitărilor sale carnal-senzuale, egocentrismul mereu irezistibil de prădător.

În deplina măsură a unei asemenea stări de libertate absolută și detașare de puterea trupului său fizic, doar Hristos a realizat, care și-a simțit continuu unitatea mintală cu Tatăl și în fiecare persoană, de aceea, a văzut un frate. După cea mai mistică percepție a vieții, El era deja, parcă, în afara materialului și trupesc

egoismul oamenilor adevărați pământești și nu se putea simți egoist. Spre deosebire de Hristos, ne simțim în primul rând trupești - indivizi trupești, separați fizic unii de alții, îngrădiți de indivizi și, prin urmare, fizic incapabili de a simți suferințele celorlalți, de a trăi

după interese, de întristări de durere și de bucurie de bucuriile altora. . Este evident că suntem la fel de incapabili de o economie colectivă, pentru că până la urmă forma de viață economică este doar o reflectare și o expresie a personalității umane și în sfera relațiilor de proprietate: proprietatea colectivă este o expresie a auto-ului colectiv. conștiința și conștientizarea de sine a oamenilor, iar proprietatea privată este expresia conștiinței lor de sine individualiste și a conștiinței de sine. Judecă singur: este posibil să construiești un colectivism economic pe o psihologie individualistă și să construiești o comunitate de economie pe dezbinarea reală a egoismelor individuale, reciproc ostile?

Din păcate, tot socialismul modern este construit în mod logic pe o asemenea contradicție mentală. Acest lucru explică faptul că în viața practică se realizează în principal tendințele sale negative și distructive, mai degrabă decât tendințele pozitive și creative. Chiar și în Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, unde bazele colectivismului s-au păstrat chiar și sub țari sub forma proprietății comunale asupra pământului țărănesc și a organizațiilor artele ale muncii și economiei răspândite în rândul oamenilor, opera de distrugere a producției burghezo-capitaliste. a avut nemăsurat mai mult succes și mai ușor decât construirea unei producții sociale colective. Prima încercare de socializare directă sub forma transferului tuturor întreprinderilor industriale către muncitori a dus la o încetare aproape completă a industriei. Rezultatele triste ale socializării au fost cele care l-au forțat pe Lenin să ia toată industria pe scară largă în mâinile statului, după imaginea și exemplul cărții realizate. Bismarck în Germania să naționalizeze căile ferate și unele exemplare, și să restabilească mica industrie și comerț sub denumirea de NEP, să restabilească dreptul de proprietate privată și activitatea industrială privată. Experiența primilor ani ai revoluției ruse a scos la iveală neputința deplină a construcției birocratice circulare, forțate, a socialismului, capabilă doar să ruineze țara la pământ și să provoace o „contrarevoluție flămândă” spontană a maselor nemulțumite și protestante. Socializarea polițienească birocratică violentă nu a putut da un rezultat diferit tocmai din cauza lipsei de fundamente psihologice, necesare

mykh pentru a-și construi o viață nouă. Semnificația progresivă colosală a revoluției ruse și cucerirea enormă a geniului politic al lui Lenin trebuie privite în instaurarea sistemului capitalismului de stat, ca o etapă de tranziție necesară către socialismul viitor. După ce a restabilit dreptul de proprietate privată asupra fructelor muncii personale, noul regim a interzis proprietatea privată numai asupra instrumentelor de producție socială, i.e. dreptul de exploatare privată a muncii altora, monopolizat de stat. Acesta nu este deloc socialism sau comunism, ci doar semisocialism - exact ceea ce se cere urgent și imperios în toate țările culturale de o conștiință religioasă și socială vie și un simț activ al justiției al maselor, moral încă subdezvoltat la forme colective de munca si viata, dar deja este clar cine simte nedreptatea exploatarii private burghezo-capitaliste a tuturor in beneficiul celor putini.

Întrucât orice stat de drept are ca temelie conștiința vie a maselor, trecerea de la capitalismul privat la cel de stat, ca etapă intermediară care duce la socialism în viitor, devine o cerință imperativă a dezvoltării național-state și, în consecință, cerințele de bunăstare socială reală și liniște în toate țările culturale ale lumii. Nu e de mirare, așadar, că cel mai activ dușman al socialismului marxist, Mussolini, în transformarea Italiei într-un stat corporativ, desfășoară sub un nou nume același sistem sovietic, leninist, de lichidare a capitalismului burghez privat și de înlocuire a acestuia cu capitalismul de stat. Aceeași sarcină se confruntă cu Hitler, care s-a autointitulat național-socialist. Roosevelt caută noi căi similare pentru Statele Unite, unde forma burghez-speculativă a capitalismului a căzut într-un faliment sever și a forțat statul să hrănească 12 milioane de familii de muncitori șomeri. Toate căile pe care se desfășoară viața popoarelor civilizate duc la același act inevitabil din punct de vedere istoric - la subordonarea industriei naționale puterii naționale de stat, iar aceasta este însăși esența capitalismului de stat.

Pentru a înțelege necesitatea necondiționată a unei astfel de tranziții, este suficient să urmărim spre ce se îndreaptă capitalismul privat în dezvoltarea sa ulterioară. În cea mai avansată țară din punct de vedere industrial, America, aceasta a luat deja forma unor mari sindicate sau trusturi pan-americane și chiar mondiale. vrând sau nu

toate întreprinderile private concurente fuzionează într-un singur mare trust. Din momentul consolidării, concurența încetează de la sine și este înlocuită de un monopol într-un anumit domeniu de producție, iar producția de monopol stabilește și prețurile de monopol pentru produse. Odată cu concurența întreprinderilor independente, prețurile au fost determinate de costul de producție și randamentul normal al capitalului, normalizat tocmai de rivalitatea producătorilor, iar odată cu desființarea concurenței, acest regulator al apetitului capitalist pentru venituri dispare și prețurile produselor. sunt deja reglementate doar de lăcomia oarbă a monopolistului și nivelul de capacitate de plată a populației. Capitalul de încredere ia cât dorește de la consumator, îi determină profitabilitatea după propria voință. În același timp, veniturile sale nu mai capătă caracterul de profit industrial, ci de o impozitare complet arbitrară a cetățenilor în favoarea monopolistului. Dar, până la urmă, dreptul de a impozita populația aparține numai statului, și nu persoanelor fizice. Aceasta înseamnă că capitalul de încredere în cea mai înaltă dezvoltare a sa captează deja drepturile și funcțiile de bază ale puterii naționale-stat și devine el însuși conducătorul întregii națiuni. Cetăţenii tuturor ţărilor s-au luptat de secole împotriva dreptului regilor de a impozita subiecţii după bunul plac şi au câştigat pretutindeni dreptul de a limita impozitarea contribuabililor cu acordul reprezentanţilor lor aleşi în camere. Pe de altă parte, regii industriali - fier, cupru, cârnați, căi ferate, financiari și toți ceilalți - dispun de buzunarele supușilor lor fără nicio condamnare în parlament. În esență, împreună cu dreptul de a impozita cetățenii, toată puterea de stat este efectiv

transferată către capital de încredere, iar democrația iluzorie de pretutindeni este degenerată de la sine într-o plutocrație absolută deghizată. Pentru a preveni ca capitalul privat să înghită statul național, este necesar ca statul național să înghită capitalul privat și să transforme producția capitalistă deja monopolizată din privat în stat. Însuși monopolul producției de încredere nu îi mai permite să rămână privată, deoarece dreptul de monopol de a impozita cetățenii în favoarea persoanelor fizice încalcă dreptul de proprietate privată al întregii populații și este o absurditate politică și juridică sălbatică pe care niciun popor nu o poate. împăca cu. Prin urmare, la o anumită etapă de dezvoltare economică, trecerea la capitalismul de stat devine absolut inevitabilă.

refugiaţilor şi în numele păstrării statului democratic şi în numele salvării însăşi suveranităţii naţionale.

Se pare că primul care a înțeles acest adevăr a fost marele om de stat al secolului trecut, Prințul. Bismarck, care a urmat în domeniul economic ideile și sfaturile personale ale primului strălucit agitator socialist Ferdinand Lassalle. Potrivit acestuia, Germania a organizat o experiență parțială a capitalismului de stat în economia căilor ferate și a adus-o la o înălțime de neatins. Lenin, după transferul nereușit al fabricilor către muncitori, a abandonat imediat socializarea directă a industriei, a înlocuit socializarea marxistă cu naționalizarea lasalio-bismarckiană, care a acoperit aproape întreaga viață economică a Rusiei, iar într-o formulare atât de largă a capitalismului de stat conform la rețeta lassaliană a dat o soluție practică a problemei mondiale a mijloacelor de trecere de la sistemul burghez la cel socialist, neindicată în teoria lui Marx. Capitalismul de stat nu este încă socialism, dar este deja o abordare istorică a socialismului viitor, singurul grad și formă în care socialismul poate fi realizat fără pagube și riscuri enorme pentru țară, dată fiind psihologia modernă, dar puternic individualistă a maselor. Partidele și organizațiile socialiste din toate țările, după experiența instructivă a revoluției ruse, trebuie pentru moment să-și limiteze hărțuirea economică doar la această sarcină și să ducă o luptă nu pentru instaurarea socialismului și comunismului, care este cu adevărat irealizabilă în viața comuniștilor înșiși, ci pentru instaurarea capitalismului de stat (*).

*) Așa cum NEP-ul leninist a lichidat socializarea, care evident nu corespundea nivelului real de dezvoltare morală și spirituală a generației ruse moderne, la fel cum NEP-ul stalinist de mai târziu a lichidat egalitatea socialistă a remunerației stabilită de Lenin pentru toate formele de muncă. şi a stabilit pe fabrici 11 sau 14 categorii de salarii. Stalin, desigur, a înțeles perfect că nu există nicio economie de egalitate a vreunui socialism, dar a văzut că, cu recompense egale, muncitorii muncitori nu voiau să-și folosească toată productivitatea și că dezvoltarea socialismului sau, mai mult vorbind, , industria de o jumătate de sută de timp cere în mod consecvent necesită prostie din această dogmă de bază a socialismului. Atunci când incapacitatea lucrătorilor nedezvoltați din punct de vedere moral de a lucra

dezinteresat în numele interesului public devine clară, este involuntar necesar să se lege munca lor de interesele lor de proprietate personală. Socializarea birocratică, depășind resursele morale ale populației, devine inevitabil iluzorie, obișnuiește populația cu ipocrizia alimentară η seudo-sscia

În stabilirea sistemului capitalismului de stat, întregul program al leninismului, care este real-istoric în metodele sale, a deviat semnificativ de la programul marxismului abstract-utopic. Aflând imposibilitatea unei implementări imediate forțate a socialismului, din cauza nepregătirii morale și psihologice a maselor, Lenin a început să lupte pentru viitorul său triumf prin educația socială și dezvoltarea integrală a poporului. Discipolul său fidel, Stalin își continuă munca, repetând deseori fraza mândră: „Clădim socialismul”. Trebuie făcută o mică corecție sloganului său militant: meritul național și mondial al lui Lenin și al revoluției ruse conduse de el constă tocmai în faptul că, refuzând să construiască imediat socialismul, a construit o punte către viitorul socialism atât pentru Rusia. și pentru toate popoarele pământului. Prin urmare, succesorul marii sale fapte ar fi mai aproape de adevărul istoric dacă ar spune: „Clădim o punte către socialismul mondial”.

I. Hoffstetter.

riu și servește drept sursă de neconcordanțe și neconcordanțe economice și interne foarte periculoase. Fără a se limita la diferența puternică de remunerare introdusă de Stalin, presa sovietică de stat a cerut urgent introducerea diferitelor „meniuri” în cantinele din fabrici socialiste pentru aristocrația fabricii bine plătită și pentru muncitorii înfometați. Corespondenții ziarului „Pentru industrializare” au fost indignați că lucrătorii de șoc selectați au fost nevoiți să mănânce din aceeași boiler cu muncitorii obișnuiți. În opinia acestor constructori ai socialismului, toată lumea ar trebui să-și spună „tovarăși”, dar în cantinele din fabrici acest parteneriat este desființat, deoarece lucrătorii privilegiați de șoc mănâncă acolo delicatese scumpe, iar muncitorii obișnuiți care stau lângă ei înghită supă de varză goală. Se poate teme că o astfel de împărțire a muncitorilor chiar în dreptul la hrană va duce la o demoralizare profundă fără milă a proletariatului și cu greu poate fi numită construcția rațională a socialismului. În realizarea ecuației proprietății în mediul rural cu măsuri foarte crude, nu este deosebit de logic să se introducă prevederi alimentare. legii şi împărţirea prea ascuţită a proprietăţii între muncitorii fabricii. Toate aceste contradicții tactice provin dintr-o greșeală de bază a liderilor reformatori sovietici ai teoriei - din neînțelegerea faptului că adevărata cale către socialism poate fi reeducarea internă a unei persoane, reeducarea sa morală și spirituală, care, în ordinea evoluției intelectuale naturale, îl va conduce de la psihologia individualistă și personală la ъ psihologie spațială și colectivă.

ÎN APĂRAREA „FILOZOFIEI CREȘTINE BPAKA”

Nu în scopul autoapărării personale, ci în scopul clarificării ulterioare a lucrurilor importante. și întrebări dificile ridicate în cartea mea despre filosofia creștină a căsătoriei (*), consider că este necesar să răspund obiecțiilor criticilor ei. Din câte știu, recenzii critice ale cărții au apărut în revista Put, în The Journal of fellowship of St Alban and St Sergius și în revista sârbă Put. Nu este nevoie să vorbim despre acele prevederi ale cărții, care s-au bucurat doar de aprobarea criticii, ci este necesar doar să ne rezumam la lămurirea acelor prevederi care sunt recunoscute de critici fie ca fiind insuficient dovedite, fie chiar eronate.

În „Calea” pariziană (1933, iulie, p. 82-85) există o recenzie a cărții de prof. B. P. Vysheslavtseva. Criticul obiectează în ea doar la unul, dar principalul gând al cărții mele. M-am gândit la această opțiune. formulează astfel: „Viața de clan este valoroasă și sacră numai sub condiția inconștienței sale complete, pur instinctiv. Este păcătos sub condiția intervenției active a conștiinței, „rațiunea practică”. Rușinea este o expresie a interzicerii conștientizării vieții tribale.

Formularea gândirii mele este corectă, dar nu pot fi de acord cu obiecțiile pe care criticul le face împotriva ei.

„Aici se află cel mai controversat din punct de vedere filozofic, interesant și în același timp nou din punct de vedere psihologic, chiar la modă, în ideile autorului”, notează criticul. Nu prea văd cum noul idei științifice poate fi „chiar la modă”. Dacă ideile sunt noi, atunci nu pot fi la modă până când nu sunt recunoscute în domenii științifice largi; dacă sunt la modă, atunci nu sunt noi, pentru că au primit o astfel de recunoaștere și mai devreme în aceste domenii.

Criticul crede că soluția noastră „simplifica prea mult problema”. De fapt, scrie el, interferența a ceea ce autorul numește „rațiune practică”, adică. intervenția voinței conștiente, după părerea lui, corupe și perversează totul (italicele mele, S.T.). Dar cineva se întreabă de ce

*) Christian Philosophy of Marriage, YMCA Press, Paris; Traducere în sârbă: Hrishjansky Philosopher of Marriage, Beograd, 1934.

Intervenția voinței conștiente în alte procese organice, precum alimentația corpului și igiena, strică sau pervertiază ceva (italicele mele)?

Cuvântul italic „totul” arată că, trecând la obiecții, criticul îmi extinde incorect teza. Cartea spune doar că intervenția „rațiunii practice” distorsionează viața noastră tribală și nu spune deloc că denaturează „totul”. Cartea conține și un răspuns la întrebarea propusă de critic. Aici se subliniază că există o diferență esențială între

procesele generice și alte procese organice. La pagina 165 este dată clasificarea funcţiilor corpului uman , dată de Nemeziem, conform căreia funcţiile de nutriţie aparţin funcţiilor naturale şi necesare, în timp ce funcţiile generice sunt numai naturale, dar nu necesare. Și la paginile 124-125 se explică și de ce intervenția conștiinței este normativ inacceptabilă tocmai în funcția generică. „Trăsătura principală a conștiinței este unitatea sa și, prin urmare, conștiința, spiritul unei persoane ar trebui să fie conectat numai cu partea individuală a organismului, cu corpul, și nu cu diviziunea cărnii”, adică funcții generice.

Gândul original al criticului este și el fals. În obiecția sa, el pornește de la ideea că „intervenția voinței conștiente în alte procese organice nu strica și nu pervertiază nimic”. Este? Nu este automatitatea proceselor de hrănire normativă? Pe de altă parte, nu este obișnuit ca voința conștientă să intervină în funcțiile de nutriție în detrimentul acestor procese? „Nu vreau mai mult, mănâncă!”. „Dacă am mânca doar când ne este foame, ce diferență ar fi între noi și animale”? Și o astfel de intervenție a conștiinței în procesul de nutriție era departe de a fi practicată numai în Roma antică.

Apoi criticul trage concluzii ample din prevederile cărții mele și apoi dovedește eroarea acestor concluzii, iar între timp, din eroarea celor făcute de prof. Concluziile lui Vysheslavtsev nu urmăresc deloc incorectitudinea prevederilor cărții mele, deoarece, de fapt, astfel de concluzii nu pot fi trase din ele.

„Pe baza acestor idei”, scrie el, „ar fi necesar să recunoaștem ca inadmisibilă orice intervenție ascetică a rațiunii practice (rațiunea practică reală în sensul lui Kant) în sfera instinctelor și pulsiunilor subconștiente. În acest caz, orice act ascetic emanat din. cunoaștere rezonabilă a binelui și a răului, - el însuși ar fi rău. Exact așa susține Lev Shestov.

Dar dacă Shestov vorbește așa, atunci nu este încă de aici. de aici rezultă că Troitsky argumentează în acest fel și cred că în zadar domnul critic să privească ideile mele prin prisma ideilor lui Shestov și ca urmare a acesteia cade involuntar în Tut. oarecare aberatie. La urma urmei, în primul rând, pe lângă instinctele și pulsiunile de natură generică, există o sferă de instincte și pulsiuni ale caracterului individual și, din moment ce ambele, așa cum s-a descoperit în lucrarea mea, au o specialitate. natura, atunci din negarea interferenţei raţiunii practice în prima sferă nu rezultă deloc negarea normativităţii acestei intervenţii în a doua. Și apoi, ce face prof. Vysheslav-

tsev sub „intervenție ascetică”? O intervenție care vizează abținerea de la acțiuni cauzate de instinctele și pulsiunile subconștiente? Dar, la urma urmei, cartea mea nu se răzvrătește împotriva unei astfel de interferențe negative, ci împotriva interferenței pozitive, când experiențele de naștere sunt rezultatul nu numai a acestor instincte, ci și a unui act conștient-volițional (pp. 127-128 despre altele) și

unde nu se vorbeşte de asceză ѣ . Cât despre intervenția ascetică, nu o neg deloc, ci doar subliniez insuficiența ei pentru atingerea sănătății vieții tribale (pp. 215-216 etc.).

„Spune împreună cu prof. Troitsky, continuă criticul: „cercetarea și studiul teoretic sunt posibile, dar intervenția pra-tică este inacceptabilă – înseamnă, pe scurt, a nega orice <motiv practic”, orice etică, igienă și chiar medicină.

Nu înseamnă în niciun fel. Unde a găsit criticul în cartea mea o negație a eticii și medicinei, când în carte putea citi: „Cum ar trebui să fie acest tratament (al vieții la naștere)? Etica vieții nașterii și chiar medicina ar trebui să răspundă la asta...” (pag. 215) .

Dar poate că aceasta este doar inconsecvența cărții mele? Totuși, inconsecvența poate rezulta doar atunci când luăm termenul „rațiune pragmatică” nu în sensul în care este folosit în cartea mea, ci în sensul în care Prof. Vysheslavtsev. Iau acest termen în sensul său psihologic de bază inițial, în care apare în Etica Nicomahei și Despre suflet a lui Aristotel, și deloc în sensul său etico-metafizic de mai târziu, care i-a fost dat de Kant. Potrivit lui Aristotel, ultimul moment al oricărui act al rațiunii practice este acțiunea și, întrucât rațiunea prin ea însăși nu poate conduce la acțiune, momentul „δεϊ”, voința conștientă, este întotdeauna inerent rațiunii practice. Și afirm doar că dacă această voință conștientă este îndreptată spre întărirea funcțiilor tribale, amestecul rațiunii practice în viața tribală este rău. Revenind la problema medicinei și igienei, este necesar să se facă distincția între medicină ca știință și medicina ca artă a aplicării în viață a datelor obținute de această știință. Un medic învățat și un medic priceput nu sunt deloc același lucru. La unele universități există o diplomă de doctorat și o diplomă de doctorat. Ca știință, medicina intră în domeniul rațiunii teoretice, la fel ca matematica pură sau astronomia și, prin urmare, a nega intervenția rațiunii practice asupra vieții tribale nu înseamnă deloc a nega medicina ca știință. Acest lucru nu înseamnă a nega medicina ca artă. La urma urmei, actele de voință care vizează întărirea experiențelor de naștere nu sunt incluse în registru, mijloacele medicale deloc, iar astfel de acte sunt considerate de medicina însăși drept acte patologice. Se întâmplă, desigur, ca medicina practică să dea un impuls tranziției unui medic sau unui pacient în zona unor astfel de experiențe (amintiți-vă, de exemplu, descrierea unui examen medical în „Notele doctorului” lui Veresaev, în „Notele doctorului” lui Tolstoi. Anna Karenina"), dar acest lucru nu are nicio legătură cu esența medicinei. Nu mai are legătură cu esența medicinei adevărate, acea predică în numele științei medicale din Polonia

Pentru fuziunea nefirească a „Setului” conștient cu experiențele de naștere, care a provocat filipiciile lui L. Tolstoi împotriva „medicilor nemernici” (♦).

„Elementul puternic și furios al lui Dionysos trebuie să fie foarte mic pentru a merita numele umilitor de poftă”.

Sunt complet de acord cu asta, dar nu înțeleg cum vorbește acest lucru împotriva cărții mele când nu numesc acest element poftă deloc, ci „deși” și disting strict această atracție instinctivă „chiar”, independent de faptul că ne ridicăm din adâncurile subconștiente ale ființei noastre și având un sens pozitiv, din perversiunile ei în poftă, când Psyche a încălcat interdicția de a vedea chipul lui Cupidon (vezi pp. 142-143).

„Logos nu merită o asemenea persecuție și alogism o asemenea admirație”, continuă criticul, care în fraza anterioară a admirat tocmai ilogicul „element puternic, furios al lui Dionysos”. Dar nu înțeleg unde a găsit în cartea mea persecuția logosului și admirația pentru alogism. Într-adevăr, tocmai în numele demnității divine a logosului, „Filosofia Căsătoriei” se răzvrătește împotriva îndeplinirii funcțiilor naturii inferioare de către aceasta (pp. 124-125 etc.). Și cum poate criticul, care tocmai înainte reproșase acestei „filozofii” că dădea un nume derogatoriu efortului gentil, să-i reproșeze aici că se înclină în fața alogismului? Dar o atitudine pozitivă față de viața tribală însăși, comandată de izvoarele învățăturii creștine, este într-adevăr o plecăciune în fața ei? La urma urmei, împreună art. Astfel, cartea noastră mai arată că „în viața tribală însăși, învățătura creștină nu vede niciun merit personal al unei persoane” (pp. 142-143).

Infirmând cu ușurință ceea ce nu am afirmat!., criticul oferă, oricât de nesigur, propria sa soluție la întrebarea: obiect!, de amuzament și curiozitate meschină conștientă.

Dar cum rămâne cu pofta lui Svidrigailov în Crime și pedeapsă, sau pofta Fraților Karamazov, este, de asemenea, doar distracție și curiozitate meschină conștientă? Sau poate o astfel de poftă nu mai este rea? Astfel prof. Vysheslavtsev propune să înlocuiesc formula mea științifică, care îmbrățișează și explică tot felul de propria sa poftă, amintind de aforismul filistin că „curiozitatea a ucis-o pe Eva”, aplicabil doar unor cazuri de poftă și nici măcar explicând aceste cazuri. Într-adevăr, care este diferența dintre curiozitate și curiozitatea științifică legitimă în raport cu „elementul puternic al sexului?” Nu este că curiozitatea este ghidată nu de motivele unei lupte pure pentru adevăr, ci de motivele interesului practic personal, chiar dacă

*) „Medicii spun că desfrânarea este bună pentru sănătate și, de asemenea, stabilesc desfrânarea corectă, exactă. Cunosc mame cărora le pasă în acest sens de sănătatea fiilor lor. Și știința îi trimite la un bordel... nu am căzut pentru că am căzut în ispita firească a farmecelor unei femei celebre, ci am căzut pentru că mediul din jurul meu a văzut că a fost o cădere,... cea mai legitimă și plecare sănătoasă” (Kreutzer Sonata).

definită și, prin urmare, nu aparține domeniului teoretic, ci al rațiunii practice. Dar dacă da, atunci curiozitatea este doar un caz special de intervenție a rațiunii practice în viața rasială, iar

formula propusă de domnul Critic poate fi potrivită pentru explicarea acestui caz particular numai în măsura în care își găsește justificarea în formula „Filosofia creștină a căsătoriei”. Formula nu explică critica și apariția rușinii asociată cu realizarea unor experiențe generice de rușine. Într-adevăr, de ce nicio altă zonă a ființei nu provoacă rușine când „devine obiectul unei amuzamente și al curiozității meschine conștiente”? Iar la această întrebare doar „Filosofia creștină a căsătoriei” dă un răspuns cert, dar nu o formulă. propus de domnul critic.

Prin urmare, îndrăznesc să afirm că obiecțiile prof. Vysheslavtsev nu a zdruncinat principiul de bază al Filosofiei creștine a căsătoriei și sper că ele nu vor împiedica cititorul să-i recunoască adevărul științific și al vieții interioare.

Ca și cum ar completa o recenzie critică a cărții mele, un articol al Prof. Vysheslavtseva: „Problema iubirii în lumina psihologiei moderne” (*), unde domnul profesor își dă deja conceptul despre întrebările cărora le este dedicată cartea mea. El distinge trei tipuri de iubire - senzuală, sexuală, sexuală, libido, iubire estetică sau eros și cel mai înalt grad de iubire, iubire pentru personalitate în sine, ca atare, sau iubire spirituală, agapică. Toate cele trei tipuri de iubire sunt independente, nu se reduc unele la altele și există chiar și un anumit antagonism între ele. Libido - „Iubirea sexuală este în mod obiectiv elementul nașterii, iar subiectiv este o retragere în subconștient. Între timp, eros este admirație pentru frumos, admirație pentru ea. De aici și contradicția dintre libido și eros. Eros iubește în mod conștient, vrea să cerceteze. fata unei persoane dragi, libidoul se teme de constiinta luminoasa, cere ca aceasta sa fie stinsa.Rusina este consecinta acestei contradictii.Rusina are insa o semnificatie pozitiva pentru sexualitate.Retinerea sexualitatii, rusinea nu o elimina, ci in esenta. păstrează, întărește!., ca un baraj, reținând apa, creează un curent de adâncime mai mare.

În mod similar, dragostea agapică este ceva complet diferit de îndrăgostirea, eros. Aceasta este iubirea pentru esența ideală veșnică a omului, cântată de Apostolul Pavel în celebrul său imn de iubire. În timp ce iubirea agapică este dragostea lui kt. sinele superior al iubitului, Eros poate rămâne complet indiferent față de el și chiar să nu-l simtă deloc.

Dar, deși în sine aceste trei tipuri de iubire sunt diferite și chiar sunt în antagonism unul cu celălalt, totuși ele sunt aceeași sursă - eros. „Toată dragostea se naște din eros.

*) Buletinul Mișcării Studențești Creștine Ruse, 1933, iulie-octombrie. În numărul din martie al revistei pentru 1934, sfârșitul articolului a fost tipărit sub titlul: „Dragostea perfectă”. Articolul este o înregistrare a raportului prof. Vysheslavtsev, făcut de public, dar din moment ce nu știm că autorul raportului a făcut vreo corecție la articol, îl putem considera autentic.

ca centru și se extinde în ambele direcții - atât în lumea ideală, cât și în sfera senzuală. Prin urmare, autorul nu este de acord cu învățătura lui Freud conform căreia eros și chiar iubirea spirituală este doar o sublimare a libidoului și afirmă că libidoul însuși își trage originea din eros. Aceasta este schema propusă de prof. Vysheslavtsev. Cred totuși că această schemă nu poate înlocui schema filozofiei noastre, sau mai bine zis, creștină, a căsătoriei. Raport scris genial de Prof. Vysheslavtseva își amintește involuntar de cererea lui Bazarov: „nu vorbi frumos”, pentru că în el uneori florile elocvenței acoperă eșecurile logicii.

În primul rând, gândirea științifică nu se poate mulțumi cu pluralismul acestei scheme, iar schema lui Freud are marele avantaj al monismului față de ea. O simte si prof. insusi. Vysheslavtsev, dar avertizează această obiecție, pe de o parte, arătând spre pluralismul sufletului și, pe de altă parte, spre unitatea tipurilor de iubire în funcție de originea lor. Dar din faptul că „sufletul este format din multe forțe” nu rezultă deloc că nici măcar formele iubirii sunt ireductibile la principii mai generale. Gândirea științifică se poate reconcilia cu pluralismul numai atunci când este clar că o anumită cantitate de puteri mentale trebuie recunoscută, deoarece această cantitate este legată de conceptul însuși de ființă umană și nu poate fi redusă una la alta. O astfel de explicație nu găsim în raport. Iar „Filosofia creștină a căsătoriei” recunoaște ireductibilitatea la un principiu comun sau între ele a libidoului sau a „dorinței” și a iubirii sexuale, vorbește și despre iubirea perfectă, spirituală, dar indică!, și explică motivul acestei ireductibilități. în diferența dintre sex și gen.apariția iubirii spirituale prin libertatea noastră, sacrificându-ne sinele în numele prietenului meu? și în acest fel, din monada personalității, intrând în tărâmul unității transpersonale. Adevărat, prof. Vysheslavtsev vorbește despre unitatea genetică a tipurilor de iubire care provin dintr-un principiu - eros, dar, în primul rând, această afirmație contrazice propria sa afirmație că tipurile de iubire nu sunt reductibile la un singur principiu și nu se armonizează bine cu antagonismul acestora. tipuri. El nu a reușit să explice însăși geneza acestor specii din eros și, în raport cu libidoul, nu a putut reuși, deoarece erosul și libidoul au propriile lor rădăcini speciale, independente, prima în viața sexuală, iar a doua în viața ancestrală și nu au. provin unul de la altul. Între timp, prof. Vysheslavtsev (nr. IX-X, p. 14) identifică libidoul pe de o parte cu nașterea, pe de altă parte cu sexul, adică sexul se identifică cu genul, deoarece două cantități egale cu a treia sunt egale între ele și astfel se retrage chiar și din Vladimir Solovyov, care a clarificat perfect diferența și independența vieții sexuale față de viața ancestrală, deoarece reproducerea poate fi fără sex. „Sexualitatea este, desigur, legată de frumusețe”, scrie prof. Vysheslavtsev, - acest lucru se observă chiar și în lumea animalelor: cântarea unei privighetoare, penajul uimitor al păsărilor, înflorirea luxuriantă a unui trandafir - toate acestea sunt o expresie a sexualității. Legătura dintre eros și sex este de netăgăduit. Cu genul, da, dar nu cu genul, identificat cu nașterea. Toate actele vieții tribale nu au nimic estetic în ele. Un trandafir luxuriant, dublu, este de obicei fără semințe. Dacă înflorirea sexului precede de obicei reproducerea, atunci nu este nevoie să fiți tentat să concluzionați post hoc ergo propter hoc, nu este nevoie să

copilul în reproducere este consecinţa acestei înfloriri. Această înflorire are un scop în sine, ca expresie a frumuseții primordiale a universului, iar succesiunea temporală cu nașterea se explică doar prin faptul că reproducerea este inerentă multor ființe ca ființă întreagă, și nu ca sex. Și deloc în cinstea înmulțirii, ci spre slava Creatorului lor, privighetoarele cântă în crâng, trandafirii și crinii înfloresc și înmiresc.

< Peste tot sună o alarmă, Peste tot verdeața este îndepărtată, Lăudând triumfător pe Dumnezeul Vieții, primăvară plină.

„Iarăși, cerul ne zâmbește de sus, Și, ridicând capetele puțin câte puțin, Trimitem din desișurile de tămâie.

Ca o rugăciune către Domnul Dumnezeu” (A. Tolstoi)

Și filozofia scopală a lui Schopenhauer nu înțelege acest lucru. Desigur, aceeași forță creatoare se manifestă atât în înflorirea sexului, cât și în naștere, dar se manifestă în direcția opusă și adesea frumusețea nu numai că nu este necesară în scopul reproducerii, ci și interferează cu ea.

Nerecunoscând principala diferență dintre începuturile sexuale și generice, irof. Vysheslavtsev nici măcar nu poate explica originea rușinii. El arată oportunitatea biologică a rușinii, care, împingând libidoul în întunericul subconștientului, nu face decât să-i sporească intensitatea. Dar, până la urmă, în primul rând, a afla oportunitatea unui anumit fenomen nu înseamnă deloc a-i afla originea și rămâne cu totul de neînțeles cum, dacă libidoul provine din același eros care „iubește în mod conștient”, acesta necesită inconștiență și conștiința aici este întotdeauna o anormalitate. Adevărat, prof. Vysheslavtsev spune că ideea de sex ca ceva rușinos este conectată incorect cu funcția de rușine. Desigur, sentimentul de rușine nu indică rușinea sexului și nici măcar rușinea nașterii, în sine, dar nu există nicio îndoială că indică!, o anumită anomalie care apare în psihicul nostru și un indiciu al oportunității rușine în orice măsură a acestui sentiment de anormalitate.nu explică! N-ar fi mai corect ca un poet să compare rușinea nu cu un baraj care nu face decât să ridice nivelul libidoului, așa cum spune prof. Vysheslavtsev, ci mai degrabă peticele pe care conștiința noastră le face la rupturile barajului uman inerente naturii însăși, care separă viața conștientă a sexului și a erosului de viața rasei și a libidoului și servește ca garanție a normalității și intensității. a unuia si a celuilalt. Dar peticele sunt necesare doar atunci când barajul este slab și când există descoperiri în el și, prin urmare, prof. nu are dreptate. Vysheslavtsev, care vede o latură pozitivă în rușine, dar doctrina biblică a rușinii, clarificată în filosofia creștină a căsătoriei, are dreptate, conform căreia starea normală a oamenilor era acea stare în care „nu le era rușine” (Gen. 2). , 25); și chiar și acum idealul unei vieți sănătoase spiritual sunt copiii (Mat. 18:3; 19:14; Mp), 18:16), care nu cunosc sentimentul de rușine provocat de realizarea proceselor de naștere. Este nevoie de medicamente, desigur, dar numai bolnavii au nevoie de ea.

IL

Întrucât obiecțiile Prof. Vysheslavtsev împotriva prevederilor cărții mele are un caracter fie filozofic, fie psihologic, episcopul anglican Frank în „The Journal of the fellowship of St. Alban și Sf-Serghie>>- Nr. 19, martie-aprilie, p. 5-6) se bazează pe temeiuri biblice și face patru obiecții la „Filosofia creștină a căsătoriei”, sau mai degrabă la extrasul din capitolul III, publicat în același număr al revistei (p. 15-20).

1) Nu se poate fi de acord cu afirmația că cuvântul

„ carne” atât în Vechiul cât și în Noul Testament nu înseamnă doar trup, de exemplu, în Marcu. 10:8 și Mat. 19:5 acest cuvânt înseamnă substanţa materială a trupului, iar în I Nor. 6:16 și Efes. 5:31 este echivalentul cuvântului „corp” (σώμα).

În primul rând, această obiecție este îndreptată către o adresă greșită. Nu am spus deloc că cuvântul „carne” nu înseamnă niciodată „corp”. În originalul rusesc al cărții mele, la paginile 43-44, tradus incorect în textul englezesc, scrie: „Utilizat ca în vechiul, tact. iar în Noul Testament cuvântul

< carne" nu înseamnă deloc în datele lui mѣstakh numai corpuri, ci înseamnă o singură ființă. Astfel, aici vorbesc despre sensul cuvântului carne nu în general, ci numai în aceste locuri, adică în Gen. 2:24 și Mat. 19:5-6. Și acel „carne” poate însemna uneori și „corp”, scriu despre acest expresis verbis la paginile 120-121, unde citim: „Ea (cuvântul „carne”) este folosit în alte sensuri, iar uneori promisque cu cuvântul „corp”. Între timp, traducătorul, fără niciun motiv, în loc de cuvintele „în aceste locuri” a scris „nezher” - niciodată, ceea ce a schimbat complet sensul originalului. Deoarece nu am luat parte la această traducere și traducerea nu mi-a fost trimisă nici pentru corectare, nici pentru revizuire, atunci, desigur, nu pot să-mi asum responsabilitatea pentru această traducere.

Recunoscând că cuvântul corp este uneori echivalent cu cuvântul „carne”, noi, totuși, nu suntem de acord că are un asemenea sens în locurile indicate de critic. Desigur, nu înseamnă niciodată corpul, ca organism, scrie el, dar înseamnă adesea materialul, substanța corpului și toate comentariile la care ne-am putea referi, exact așa înțelege Mrk. 10:8 și Mat. 19:5, în timp ce în I Cor. 6:16 și Euph. 5:31 este destul de adecvat cuvântului „σώμα”.

În primul rând, începutul obiecției nu este de acord cu finalul: dacă „carne” este folosit uneori ca echivalent!, „corp”, atunci nu se poate spune că „carne” nu a însemnat niciodată „corp” ca organism, „căci sensul ultimului cuvânt este tocmai acesta. Și apoi comentariile folosite de critic sunt probabil de origine occidentală, iar în Occident aceasta este învățătura oficială a Bisericii Catolice, păstrată de alte confesiuni occidentale. Mai vedem ceva în est. Luați, de exemplu, Hrisostom. „Înțelepciunea creatoare, spune el, a împărțit

(prin creația Evei) ceea ce de la început a fost unul, pentru ca mai târziu să unească din nou în căsătorie ceea ce ea a împărțit” (Convorbire pentru Eva, la Colos. 12, 5; Mg 62). , 387). Astfel, expresia biblică „într-un trup”, după Hrisostom, înseamnă restaurarea în căsătorie a unității primordiale a omului, iar această unitate nu a fost doar

trupească, dar mai presus de toate spirituală și, în consecință, în Gen. 2, Mat. 19 și Marcu 10 „carne” nu înseamnă trup, ci întreaga ființă a omului.

2) Dacă unitatea fizică produce o unitate insolubilă, scrie criticul, A. Fortiori, unitatea metafizică trebuie să facă acest lucru.

Nu îmi este complet clar cum această idee vorbește împotriva cărții mele. Aparent, autorul, aplecându-se pe un concept pur catolic al căsătoriei, vrea să spună că doctrina unității metafizice a soților expusă în „Filosofia creștină a căsătoriei” nu se potrivește cu divorțul permis în Biserica Ortodoxă . Problema divorțului nu este tratată în această carte, dar la această obiecție se poate răspunde în felul următor.

În primul rând, nu se poate fi de acord cu propoziția conform căreia unitatea fizică în sine produce o unitate insolubilă. T ..:: această unitate există între animale și nu produce acolo nicio unitate insolubilă. Progenitul, ca urmare a unității fizice a părinților, nu-i unește ei înșiși printr-o legătură insolubilă, întrucât ea însăși este separată de părinți și Biblia consideră abandonarea tatălui și a mamei sale „ca un fapt normativ în umanitate. Adevărat, în literatura creștină veche, monogamia strictă a unor specii de animale, dar marea întrebare este dacă această monogamie nu este o expresie a acelei atracție a lumii animale pentru om, despre care vorbim în cartea noastră (p. 96).), și nu o consecință a unirii fizice.

În ceea ce privește unitatea metafizică, o astfel de transformare a unui atom de personalitate într-o moleculă de ființă transpersonală în condițiile unei lumi păcătoase nu este adesea un fapt, ci doar un scop pe care soții îl ating pe parcursul întregii vieți de căsătorie, dar pe care s-ar putea să nu-l atinge, motiv pentru care căsătoria este insolubilă prin norma ei poate fi de fapt rezolvată.

3) Criticul nu este de acord cu metoda mea de exegeză biblică și, referindu-se la Gen. I, 26; V, 29; IX, I, afirmă că omul a primit porunca de a procrea tocmai ca chip al lui Dumnezeu.

Această obiecție se referă doar la faptul că este extrem de greu să renunțăm la ideile cu care ne-am obișnuit încă din copilărie. Propun cititorului însuși să ia Biblia în mâini și să compare versetul 26 din primul capitol indicat de critic cu versetele 11,22, 27 și 28 din același capitol și versetul 1 din capitolul al nouălea indicat de el. cu versetul 17 din capitolul al optulea, iar apoi următoarele vor fi clare:

1) Nicăieri nu se vorbește despre porunca reproducerii, ci peste tot se vorbește doar despre binecuvântarea reproducerii.

2) Această binecuvântare este dată literalmente în aceleași expresii atât omului, cât și animalelor și asemănătoare cu cuvintele lui Dumnezeu despre crearea ierbii, a semănatului și a pomului roditor, care aduce roade după felul lui, ”deci dacă vorbim despre porunca lui reproducerea dată lui Adam și Noe, atunci va trebui să vorbim despre porunca de reproducere dată animalelor și plantelor.

3) Iar atitudinea dominantă a omului față de lume nu este deloc o poruncă în sensul în care expresis ver-bis este numită în Biblie interdicția de a mânca din pomul cunoașterii (II, 16-17), sau poruncă a Decalogului, solicitând în mod conștient

act volitiv, ci este o consecință naturală a perfecțiunilor date omului de Dumnezeu și, prin urmare, nu este în niciun caz posibil din Geneza. I, 28, unde împreună vorbesc despre binecuvântarea reproducerii și a stăpânirii asupra pământului, pentru a concluziona că și reproducerea este o poruncă.

4) La fel, nimic nu este dovedit prin referirea la rugăciunea „Dumnezeu este curat, Creatorul oricărei trupuri” din ritualul de nuntă ortodox, unde cuvintele: „Fă roditor și înmulțiți-vă” par să fi fost rostite deja după crearea Evei. Hrisostom subliniază în mod repetat (de exemplu, Conversația despre Geneza 10 și 5; Migne 53, 81 și 86) că aceste cuvinte au fost rostite înainte de crearea Evei, dar și Eva a participat la această binecuvântare pentru că chiar și atunci a fost în Adam. Ritul de nuntă este compus pentru cei proaspăt căsătoriți și, prin urmare, narațiunea biblică este aplicată aici pentru poziția lor, iar ritualul de nuntă nu este inclus în întrebarea teologică subtilă a când anume a fost dată această binecuvântare. În același timp, ordinul nu numește deloc binecuvântarea fertilității o poruncă.

Teoria reproducerii, ca poruncă, care nu își găsește susținerea în Biblie, este în esență o reînnoire a vechii teorii pelagiane a lui Jovan și Vigilante, ducând la degenerarea omenirii. Cum poate fi împlinită această poruncă? Doar prin copula. Deci, este copula cea care este comandată. Aceasta înseamnă că protestanții au dreptate în atacurile lor la adresa monahismului, la interzicerea celei de-a doua căsătorii a clerului. Astfel teoria se reduce la sancționarea de către autoritatea divină a intervenției pozitive a conștiinței și voinței noastre în viața speciei, ducând la o creștere anormală. Și indisolubil legate de aceasta sunt întrebări precum întrebarea permisibilității mijloacelor de prevenire a concepției, pe care o ridică și criticul meu. „Aici, rigorismul nelimitat este străin de învățătura ortodoxă”, încearcă el să calmeze conștiința engleză, stânjenit de decretele Lambeth. De fapt, în nicio sursă de învățătură ortodoxă nu se poate găsi cea mai mică încercare de a justifica acest păcat al lui Onan. Și din punctul de vedere al învățăturii ortodoxe despre viața tribală clarificată în cartea noastră, însăși întrebarea despre astfel de

„mijloace” nu poate apărea, deoarece copula nu ar trebui să fie niciodată o împlinire conștientă a unei porunci imaginare a lui Dumnezeu, ci ar trebui să fie o manifestare a un impuls creativ al naturii care stinge conștiința, când, desigur, , nu este nevoie să vorbim despre vreo „resurse”.

Doar cu un gând al criticului pot fi de acord fără rezerve: „Articol de prof. Troitsky, scrie el, este luat din lucrarea sa extinsă și poate fi incomod să o considerăm în afara contextului. Regret, așadar, că cartea mea nu a fost destinată să apară într-o traducere în engleză. Cred că atunci multe obiecții împotriva articolului ar dispărea de la sine.

S. Troitsky

6Ί

Biblioteca „Runivers”

cărți noi

B. lasinowski. Wschodnie Chrzestijanstwo a Rosta. Wilno 1S33:(vx+i73).

Profesorul Universității din Vilna, Bogumil Yasinovsky, în cartea sa „Creștinismul de Est și Rusia” își propune să exploreze structura spirituală a creștinismului bizantin oriental și soarta acestuia în istoria culturii ruse.

În viziunea asupra lumii a Părinților Răsăriteni ai Bisericii, Y. găsește influența neoplatonismului, mai mult decât în Occident, influența sistemului Origen și a dualismului gnostic-maniheic. Neoplatonismul, spune el, se caracterizează prin următoarele trăsături: 1. intuiţionism şi antidiscursivism; 2. impersonalitatea Divinității și panteismul; 3. incognoscibilitatea Divinității; 4. irealitatea naturii sau „acosmismul”; 5. apariția lumii nu din actul creator al lui Dumnezeu, ci prin emanație; 6. extaz, ca contopirea cu Dumnezeu. „Această viziune mistică, antiintelectualistă și avoluntaristă a lumii”, asociată cu dezvoltarea slabă a ideii de personalitate (apersonalism), este, după I, „un factor integral în atmosfera civilizației orientale, în timp ce în Occidentul, personalismul și voluntarismul, caracteristice creștinismului pur, s-au dezvoltat (13, 17; 53). Învățătura, larg răspândită în patristica orientală, că îndumnezeirea este scopul ultim al vieții, este înțeleasă de Ya.

Părinţii Răsăriteni ai Bisericii, spune I·, erau sub influenţa puternică a lui Origen. La esenţa origenismului I. se referă următoarele învăţături: preexistenţa sufletelor; ideea că Hristos Logosul nu este de fapt Dumnezeu, ci o „reflectare” a slavei lui Dumnezeu, restaurarea tuturor (apokatastasis); ideea că lumea este o consecință a căderii unei părți a duhurilor de la Dumnezeu (14).

Apropo de gnosticism, mă refer în special la următoarele două trăsături ale acestuia și influența lor asupra culturii orientale și ruse: 1. doctrina originii lumii dintr-o ființă rea sau, cel puțin, imperfectă, de la Dumnezeul Vechiului Testament. sau de la spiritele căzute; 2. „sentimente ambivalente în raport cu binele și răul, spiritul și trupul, Dumnezeu și sexualitatea” (47), din care se nasc, de exemplu,

diverse perversiuni. doctrina conform căreia eliminarea tuturor felurilor de vicii și tipuri de rău este calea spre mântuirea finală (36-47). Revenind la problemele vieții publice, I. subliniază că „dualismul gnostic-maniheic al binelui și al răului se transformă cu ușurință într-o altă pereche de contrarii”: pe de o parte, există un individ.

„Eul” dual care iubește libertatea și se îndepărtează de focul pământului, în baza realității sale malefice, și, pe de altă parte, această realitate însăși, bazându-se pe „conducătorul acestei lumi” - adică starea lui Satana, în cele din urmă, fiecare stare în general. Cu alte cuvinte, acesta este dualismul idealului și realității, al libertății și al constrângerii, „una dintre temele principale ale simfoniei istorice a creștinismului răsăritean” (5). Sub influența unei astfel de mentalități, o persoană din Bizanț se mulțumește doar cu libertatea „internă”, iar în viața publică se supune despotismului extrem al statului, neputând lupta pentru libertate, prevăzută de formele juridice ale statului. (9 p.).

Trăsăturile descrise ale vieții spirituale a Bizanțului dau naștere, potrivit lui Yasinovsky, dinamismul său antitetic, conducând la o personalitate scindată, fie alternantă în timp, fie ^simultan (63).În viața spirituală a Rusiei, Ya. găsește toate negativele. caracteristici ale culturii bizantine într-o formă și mai condensată. Persoana rusă se caracterizează, după mine, prin dezvoltarea slabă a eului personal individual, dizarmonie de personalitate, un sentiment de discordie între ideal și realitate, o tendință de a trece de la o extremă la alta, de a-și admira dizarmonia, de a experimenta contrariul. valori, se preda unei dispoziții transcendent-contemplative, se îndepărtează de realitatea pământească, să aibă o atitudine negativă și pesimistă față de viața socială și politică (4 p.). La baza acestor trăsături ale spiritului rus găseşte, în principal, aluatul gnostico-maniheist, care, după părerea sa, este inerent Bisericii Ortodoxe şi mai ales în multe secte ruseşti (4). În legătură cu această bază a culturii ruse, există o tendință patologică inerentă spiritului rus, după Ya-, la misticismul religios în combinație cu promiscuitatea sexuală (Rasputin, Khlysty, p. 69c.), La o combinație pervertită de voluptate și cruzimea, perversiunile, exprimate în identificarea binelui și a răului.

Predarea Vl. Solovyov despre Sofia și toată „direcția sofiană” în filosofia religioasă rusă I. consideră o manifestare a „sexualizării gnostice a Divinității”; o leagă de filosofia Valentinului gnostic și „ipostaza elenistică a Înțelepciunii lui Dumnezeu, creând lumea și astfel într-o oarecare măsură întunecând Ființa Supremă” (137 p.). Articolul lui Solovyov despre Valentine din Dicționarul Enciclopedic al lui Brockhaus și Efron îl consideră o dovadă a „congenialității” lui Solovyov cu gnosticismul (139). El atribuie influenței gnosticismului și învățătura lui Solovyov despre căderea Sufletului Lumii de Dumnezeu, despre apariția ca urmare a acestei „lumi senzuale”, despre dorul ei de unitatea pierdută, care devine sursa proces cosmic, despre Hristos Logosul, care contribuie la refacerea acestei unități și dobândește astfel natura „principiului cosmic” (139): „în general, metafizic,

poemul cosmic al lui Soloviev seamănă, până la nedeosebire, cu un asemănător. poem de Valentin” (140).

Coincidența gnostic-maniheică a valorilor opuse și anume identificarea binelui și a răului și, în legătură cu aceasta, despicarea sufletului, o găsește I. la Dostoievski (56 p.), în înfățișarea realității rusești la Merezhkovsky, în Sectarismul rus (70), în titanismul sexual al lui Artsybashev etc. (145). „Iată fundamentele principiului „cainian” inerent lui Dostoievski – și într-un anumit grad al spiritualității ruse în general – pentru care abaterea pe calea crimei și a viciului devine, parcă, o etapă preliminară de purificare internă, pentru care, ceea ce este și mai important, este o crimă.

ro

oamenii răi și vicioși par să aibă un fel de superioritate față de oamenii de rând” (148). Prin urmare, spune Ya., Dostoievski și alți gnostici moderni au ideea că satanizarea („purificarea prin rău”) este calea către îndumnezeire (159 p.)

Examinând ideologia socială și statală, precum și viața poporului rus, Ya. se oprește în special asupra slavofilismului și a legăturii bolșevismului cu acesta. În slavofilism găsește următoarele trăsături caracteristice; 1. afirmarea primatului „principiului catedralei” spre deosebire de individualismul Occidentului, și 2. lauda „non-moșiei” a sistemului social rusesc (75 p.); el pune aceste învățături și idealuri în legătură cu dezvoltarea insuficientă a principiului personal individual în cultura rusă; 3. conceptul mesianic al Moscovei ca a treia Roma cu adevărat eternă; 4 înţelegerea mistică a lumii, conducând la afirmarea că nu numai religios, ci orice adevăr în general este o valoare conciliară (75). Toate elementele slavofilismului, cu excepția misticismului, sunt inerente mutatis mutandis și ideologiei comunismului rus modern (87).

Să vedem cât de temeinică este reprezentarea sumbră a ordinii spirituale bisericești-bizantină și rusă. Este adevărat că Părinții Răsăriteni ai Bisericii, sub influența noului platonism, au învățături care sunt incompatibile cu spiritul creștinismului? Teologia negativă Ya înțelege pur și simplu ca doctrină a incognoscibilității lui Dumnezeu. Motivul pentru aceasta este dat de unele expresii neglijente ale Părinților Răsăriteni și ale gânditorilor occidentali care au apărat ideea de teologie apofatică, de exemplu. marele filozof cardinal Nicolae de Cusa. Cu toate acestea, în timpul nostru, ar fi timpul să observăm deja că este necesar să se facă distincția între următoarele două concepte: inexprimabilitatea, adică inexprimabilitatea lui Dumnezeu în concepte și incognoscibilitatea lui Dumnezeu. Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că prin credință și iubire se poate fi răsplătit cu o „întâlnire” cu acest început inexprimabil. Aceasta este cea mai înaltă și foarte precisă cunoaștere a acesteia, docta ignorantia, care constă în înțelegerea inexprimabilității Sale prin concepte limitate și în contemplarea Lui ca Super. Prezența unui aspect în Dumnezeu care se află deasupra definițiilor este, de asemenea, recunoscută de Sf. Toma de Aquino și este puțin probabil ca vreun gânditor venerat de Biserica Catolică și Ortodoxă să-l nege.

În legătură cu teologia negativă, Ya pune ideea impersonalității lui Dumnezeu și dezvoltarea slabă a ideii de personalitate în general. Din nou el confundă două concepte foarte diferite: impersonalul și supra-personalul. Este principiul supra-personal al teologiei negative care se poate dovedi a fi tripartit în teologia pozitivă. Tocmai Părinții Răsăriteni sunt cei care joacă rolul principal în controversele trinitare care au dus la dezvoltarea lor a doctrinei celor trei ipostaze ca trei persoane specifice. Pentru a confirma ideea că patristica orientală a slăbit ființa individuală personală, citez de multe ori același citat din lucrările Sf. Grigore de Nyssago, interpretând-o ca doctrina conform căreia personalitățile individuale sunt „doar manifestări” ale unei singure esențe, apropiate și accesibile percepției senzoriale înșelătoare, „dar infinit de departe de inteligibil, exprimabil în concepte de realitate” (15). El prescurtă acest citat (14), eliminând din el rezerva care arată că gândul Sf. Grigore este mult mai complicat decât i se pare lui Yasinovsky. În forma sa completă, scrie după cum urmează: „Petru, Pavel și Barnaba, în raport cu conceptul de om, sunt o singură persoană, iar în raport cu acest concept

pot fi mulți, dar sunt chemați de mulți oameni parcă cu forța și într-un sens impropriu. Sfântul Grigorie introduce această idee de dragul doctrinei trinității, tocmai pentru a respinge triteismul, folosind această analogie, dar în același timp evită modelarea, care reduce pe cele Trei Persoane ale Sfintei Treimi la nivelul numai modurilor. de o singură esenţă. Din aceasta, precum și din tratatul său despre învierea în trup, rezultă că, în ciuda doctrinei sale despre omul ceresc, el nu a redus deloc personalitățile individuale la nivelul de simple „apariții” unei singure esențe.

Ideea de îndumnezeire în rândul Părinților Bisericii nu mărturisește o înclinație pentru panteism și o conștiință slăbită a ființei individuale personale.Părinții Bisericii consideră îndumnezeirea ca fiind o acțiune a harului lui Dumnezeu, ei nu permit. o persoană care să se îmbine cu Dumnezeu și să nu piardă din vedere linia de netrecut dintre Creator și creatură. În același mod, ei nu înțeleg extazul ca unire cu Dumnezeu. Biserica Răsăriteană nu aprobă rugăciunea asociată cu mișcări spirituale pasionale care conduc la întunecarea conștiinței: ea cere „sobrietatea” spiritului în rugăciune. În ceea ce privește influențele lui Origen, doctrina apariției lumii sensibile ca urmare a căderii unei părți a spiritelor de la Dumnezeu nu există deloc nici la Părinții Bisericii Răsăritene, nici la Origen: Origen afirmă doar că corporalitatea aspră, densă (adică, impenetrabilă) apare pentru prima dată după cădere, în timp ce spiritele perfecte au „un trup care este cel mai fin, mai pur și mai strălucitor”. Deci Y. amestecă două concepte esențial diferite și importante în metafizica creștină: conceptul generic de natură sensibilă și conceptul specific de natură sensibilă materială (netransformată). În ceea ce privește doctrina preexistenței sufletului și doctrina reîncarnării asociată cu acesta, aceasta din urmă nu corespunde tradițiilor Bisericii Ortodoxe și în filosofia religioasă rusă există doar în mine (Leibnizian; doctrina

metamorfozei).), dar este foarte frecventă în filosofia poloneză; de exemplu, susținătorii săi sunt Tovyansky, Slovak, Tseshkovsky, Lutoslavsky-Lutoslavsky chiar a reușit să primească o scrisoare de la cardinalul Mercier, în care admite că această învățătură în forma în care este dezvoltată de Lutoslawsky, „formal nu este condamnată de Biserică. ."

Teologia negativă, conceptul de îndumnezeire, recunoașterea semnificației cosmice a lui Hristos („tot ce era, și fără El nu era nimic, dacă era" se spune despre Dumnezeu Cuvântul în Evanghelia după Ioan) nu este însoțit de vreo flux de panteism printre Părinții Răsăriteni ai Bisericii. În ceea ce privește filosofia rusă, dificultățile problemei relației dintre Absolut și lume sunt determinate, de exemplu. în sistemul Vl. Solovyov este ceva ca un indiciu de panteism, doar pentru că el consideră Unitatea Absolută, în care există doi poli - Ființa Absolută și Devenirea Absolută, dar în dezvoltarea ulterioară a sistemului acest curent panteist nu se găsește în nimic. : conform învățăturii sale, întreaga dezvoltare a lui Ntipa în direcția binelui se realizează cu ajutorul plin de har a lui Hristos Dumnezeu-omul, cu totul în spiritul creștinismului ortodox. Metafizica creștină, dezvoltând doctrina necontopitei, dar împreună cu îmbinarea inseparabilă a lui Dumnezeu și a lumii, oriunde se realizează binele, este capabilă să găzduiască tot ceea ce este valoros și poetic care este în panteism, fiind liberă în același timp de neajunsurile panteism. Din păcate, orice dezvoltare originală a acestei doctrine provoacă acuzații de panteism din partea „jandarmilor Domnului" (a se vedea despre aceasta M. Zdviechowski, Wizya Krasinskiego; Cracovia 1912), care nu înțeleg nuanțele subtile ale conceptelor. Deci, de exemplu, poloneză

Acest Krasinsky a fost acuzat pe nedrept de panteism pentru tratatul său despre Treime. În ceea ce privește curentele reale ale panteismului, ele se găsesc în literatura poloneză nu mai puțin decât în rusă (de exemplu, doi filosofi polonezi remarcabili - Gene-Vronsky au ceva asemănător autotaismului, iar contele Tsemkovsky are ceva ca Spinoza panteism).

Să ne oprim asupra afirmației că un sentiment accentuat de discordie între ideal și realitate a condus în Bizanț și Rusia la religiozitate transcendentă, la concentrarea asupra vieții spirituale interioare, la dezvoltare. eul contemplativ în detrimentul celor puternici și în incapacitatea de a lupta pentru libertatea politică și statul de drept. De fapt, concentrarea religioasă asupra vieții interioare nu este deloc o contemplare pasivă a slavei lui Dumnezeu, ci o luptă intensă cu voință puternică împotriva celor mai subtile manifestări ale răului precum mândria, narcisismul etc., care apar nu numai într-un mediu laic, dar şi în viaţa ascetică a unui ascet.pustnic. Cine citește, de exemplu, o carte atât de influentă în Rusia precum Filocalia (Filocalia - adică dragostea de frumos), o colecție de lucrări ale asceților răsăriteni, compilată și tradusă de episcopul Theophan Vyshensky în a doua jumătate a secolului al XIX-lea) , știe că Părinții Răsăriteni indică cu insistență voința omului ca izvor al răului și sfătuiesc,

pentru a combate ispitele diavolului, nu numai să apeleze la Dumnezeu pentru ajutor, ci și să cultive neobosit voința, de exemplu. atenția ca act volițional legat de pasiunile sufletului. Este remarcabil faptul că Pseudo-Dionisie Areopagitul, cel mai proeminent reprezentant al misticismului oriental, a dezvoltat conceptul de sinergie, adică cooperarea activă a omului cu Dumnezeu. Aceeași tradiție continuă și în Biserica Ortodoxă Rusă. Chiar și un ierarh atât de obsechios în raport cu autoritățile precum Mitropolitul Daniel (începutul secolului al XVII-lea) spune că, dacă țarul comandă o faptă vătămătoare sufletească, nu trebuie să-i asculte: „Dumnezeu creează un suflet liber și autocrat”, astfel încât este o sursă de bine și de rău. Aceasta este doctrina recunoscută de tot clerul rus. Doctrina gnostic-maniheică a independenței răului, spune Ya., este larg răspândită în sectele ruse, de exemplu. printre Khlysts și alții.Totuși, nu ne vom lansa într-o discuție despre această problemă complexă: atunci când comparăm structura spirituală a Răsăritului și a Vestului, aceasta poate fi ignorată deoarece în Occident, nu mai puțin decât în Rusia, gnostic-maniheul secte ale patrilor, albigenzilor etc. Idealul religios al poporului rus a fost realizat de sfinții Alexandru Nevski, Serghie de Radonezh, Serafim de Sarov; alături de ei și semnificația lor istorică, Rasputin, bice etc. palid în aceeași măsură ca în cultura catolică după expunerea semnificației lui Bernard de Clairvaux, Francisc de Assisi cu greu merită menționat despre perversia fiind printre cerșetori, frați ai lui. spiritul liber, libertini, mariavi - Tovarăș și chiar vizitatori ai maselor negre.

În cosmologie și sofianism Vl. Soloviev, despre care episcopul catolic Pitrossmayer a spus „Soloviev anima candida, pia ac vere sencta est”, nu există sexualizare patologică. În prefața culegerii sale de poezii, Solovyov își disociază brusc învățătura de „urrâciunea” introducerii relațiilor carnale în tărâmul supraomenesc și de „prostia” de a adora „natura feminină în sine, adică începutul ambiguității și indiferenţă"; el propovăduiește „cinstirea feminității eterne, ca și din epoca zeității care a primit puterea, într-adevăr în același timp

care a adus plinătatea bunătății și adevărului și prin ele strălucirea nepieritoare a frumuseții”; cu alte cuvinte, el venerează în St. Sofia este chiar lucrul pe care toți catolicii și ortodocșii îl cinstesc în Maica Domnului. Cu Valentinus gnostic, el aprobă doar învățătura sa despre Pleroma, interpretând-o însă în spiritul teologiei negative, precum și învățătura despre ființa materială impenetrabilă, ca o realitate nu primordială, ci condiționată de căderea omului . Toate celelalte trăsături tipice ale gnosticismului Soloviev le respinge și condamnă, așa cum se poate vedea din articolul său „Gnosticism” din Dicționarul Enciclopedic.

Acolo unde se poate citi la Dostoievski că satanizarea este calea spre îndumnezeire, acesta este secretul prof. Yasinovski. Știm că Dostoievski a creat imagini creștine înalte ale părintelui Zosima, Alioșa Karamazov, Makar Ivanovici, au oferit o descriere înaltă a iubirii feminine care se sacrifica de sine. Considerații valoroase despre natura creștină a operei lui Dostoievski sunt cuprinse în cartea

talentatului teolog catolic R. Guardini „Der Mensch und der Glaube”. Dostoievski înfățișează despărțirea sufletului unei persoane cu cea mai mare pricepere, o găsește în sine, dar își dezvăluie întotdeauna fatalitatea și, în același timp, este departe de autoadmirarea, care poate fi găsită, de exemplu, în opera lui Proust.

Doctrina slavofilă a „principiului catedralei” nu este legată de slăbirea ideii de personalitate și libertate, ci, dimpotrivă, de o înțelegere deosebit de ridicată a acestor idei. Sobornost, potrivit lui Hhomyakov, este o combinație de libertate și, împreună cu aceasta, unitatea multor oameni pe baza iubirii pentru aceleași valori absolute. Din aceasta rezultă clar că catolicitatea și comunismul bolșevicilor sunt asemănătoare între ele, cu excepția faptului că un portret frumos al unui chip ideal de frumos și o caricatură ticăloasă a lui, care este explicată de Berdiaev (subordonarea forțată a individual la colectiv pentru a satisface nevoile materiale este fals sobornost) iar profesorul Zdkhovsky în articolul său despre cartea lui Yasinovsky (Przeglad Filosoficzny, 1934).

Mesianismul slavofil este foarte asemănător cu cel polonez și se opune puternic internaționalismului bolșevicilor. La începutul secolului al XX-lea, mesianismul rus a devenit extrem de modest; carte. E. Trubetskoy vorbește pe cont propriu. „Memorii” în concordanță cu starea generală a inteligenței liberale ruse din acea vreme: „în Noul Testament, toate popoarele, și nu doar una, spre deosebire de altele, sunt chemate să fie purtători de Dumnezeu”; „visul mândru al Rusiei ca popor ales al lui Dumnezeu” nu corespunde „spiritului Revelației Noului Testament” (69).

În lupta pentru formele juridice ale statului, asigurând libertatea individului, Rusia a rămas mereu în urma Europei de Vest. Dar acest lucru se explică nu prin dezvoltarea slabă a personalității și a voinței, ci prin tensiunea mai mică a egoismului și mai ales a mândriei. Formele de stat din Europa de Vest eșuează în fața ochilor noștri pentru că s-au dezvoltat nu atât pe baza purului respect pentru principiul libertății, legat indisolubil de creștinismul ca religie a iubirii, cât pe baza unei dorințe egoiste de a-și asigura libertatea. pentru sine și pentru partidul său.

Având în vedere filosofia religioasă rusă, spun, „subliniază-mi în lucrările de filozofie religioasă rusă asemenea gânduri, care, chiar dacă au fost prezentate ca fiind specific rusești, nu au fost deja exprimate o dată de către Origen și gnostici” (144). Îmi asum să răspund la această provocare. Principiul catolicității în formularea lui Hhomyakov este o bază valoroasă pentru rezolvarea multor probleme în spiritul sintezei individului.

dualism și universalism. Principiul consubstanțialității, pus implicit ca bază a metafizicii de cei mai mari filozofi (Platon, Aristotel, Plotin, mulți gânditori creștini, Schelling, Hegel etc.), a fost transferat conștient de la teologia trinitară la metafizică din. P. Florensky și este folosit în filosofia rusă într-un mod deosebit pentru

a rezolva probleme dificile de epistemologie, metafizică, axiologie. Intuiționismul rus, în continuă dezvoltare de la Iv. Kirevskii până în vremea noastră, stă la baza sintezei empirismului și raționalismului, mult mai profundă decât cea încercată de kantianism. Dezvoltarea doctrinei transsubiectivității calităților senzuale a fost întreprinsă în filosofia rusă (începând cu lucrările prințului S. Trubetskoy) înainte ca această mișcare să fie răspândită pe scară largă în Europa de Vest și America (vezi recenzia din cartea mea acum tipărită „Sensual, Intuiția intelectuală și mistică"). Este de la sine înțeles că și mai important decât aceste detalii este întregul original al multor lucrări filozofice rusești, de exemplu. Vl. Solovyov, frații Trubetskoy, din. P. Florensky, din. S. Bulgakov, Berdyaev, Frank, Karsavin. Bouillier, în prima ediție a sa Histoire de la Philosophie Cartésienne, după ce a expus filosofia lui Descartes și Spinoza, spune în continuare că nu va dedica un capitol special filozofiei lui Leibniz, deoarece nu este originală: include elemente ale cartezianismului. , Spinozism și alte sisteme. Și într-adevăr, lui Leibniz însuși îi plăcea să sublinieze că multe elemente ale diferitelor sisteme sunt unite în filosofia sa; nici mai puțin, cine nu știe cât de ingenios și-a originat sistemul în ansamblu!

În cartea lui Ya., poporul rus este descris ca fiind ființe pervertite care nu pot bea nici măcar un pahar cu apă fără să-și arate nervozitatea. O astfel de imagine a unui popor care a dat genii de primă clasă și a îmbogățit cultura mondială cu marile creații ale spiritului său (este suficient să ne amintim numele lui Pușkin, Tolstoi, Dostoievski sau Ceaikovski, Mussorgski, Borodin, Rimski-Korsakov și Lomonosov, Mendelev, Pavlov) nu poate fi dictat decât de ură. Oamenii care scriu astfel de cărți despre Rusia fac un serviciu rău Poloniei. În ceea ce privește profunzimea nevoilor lor spirituale, polonezii și rușii sunt foarte apropiați unul de celălalt și ar fi trebuit să-și combine talentele pentru a sluji adevărul și bunătatea și nu-și îndrepta forțele unul împotriva celuilalt într-o dușmănie fratricidă.

Н. Лосскій.

ÎN. Dansuri. Itinerarul religios al conștiinței ruse. Colecția „Istina”. Editions du Cerf. Juvisy.

Cartea este o scurtă trecere în revistă a istoriei religiozității ruse și a gândirii religioase ruse. Domeniul său de aplicare este prea larg pentru dimensiunea mică a cărții. Cartea este scrisă inteligent și cu cunoștințe externe ale subiectului, dar este foarte tendențioasă și oferă o imagine incorectă, denaturează perspectiva generală în favoarea ideilor autorului. Autoarea este o ruso-catolică care a suferit pe Salovki pentru credințele sale religioase, iar întreaga carte este impregnată de spiritul specific al catolicismului rus cu scopurile sale misionare. Rămâne impresia că cartea a fost scrisă de un străin, căruia Rusia și tot ce este rusesc este cu totul străin, care descrie din afară, de departe. Ca și cum un om mândru de apartenența sa la civilizație povestește despre vizita sa

tara barbara. Există un ton neplăcut de dispreț arogant.Prea des în perioada petrină așa era atitudinea barourilor ruse, care se alăturaseră civilizației occidentale, față de poporul rus. Înrădăcinată în catolicism, Madame Danzas are o mare încredere în sine, calm și bunăstare. Nu este cazul catolicilor occidentali înșiși, care, în ciuda optimismului teologiei tomiste oficiale, sunt nevoiți să simtă tragedia situației și nu se mai pot odihni în pace. Citind cartea doamnei Danzas, s-ar putea avea impresia că Europa de Vest este prosperă datorită catolicismului și nu își poate permite nimic din nebunia pe care poporul rus își permite să o facă dacă nu este luminat de adevărul Bisericii Catolice. Dar, în realitate, Europa de Vest, la fel ca întreaga lume, este în flăcări și pământul de sub ea tremură. Punctul de vedere al doamnei Danzas este prea provincial – ruso-catolic. Catolicismul nu a garantat în nici un fel Europa Occidentală împotriva Reformei, împotriva Revoluției Franceze, împotriva iluminării secolului al XVIII-lea, împotriva lui Marx și Nietzsche, împotriva diferențierii religioase și împotriva ateismului activ și a vrăjmașiei față de creștinism.

Este uimitor în ce măsură toate tradițiile ruse sunt străine autorului, în ce măsură nu îi place tot ceea ce a afectat cel mai mult geniul rus. Dostoievski și L. Tolstoi sunt străini și neplăcuți pentru ea, precum și căutările rusești pentru adevărul social. Doamna Damzas a adoptat pentru sine punctul de vedere deja exprimat de catolici, că există un puternic element dualist-maniheist în ortodoxia rusă. Ea o vede în primul rând la Dostoievski, deși în centrul lui Dostoievski se află ideea de libertate, care este complet străină de maniheism. Acest punct de vedere îl conduce pe autor la contradicții. Pe de o parte, dualismul maniheist, care neagă lumea, ca zăcând în rău și fiind în puterea diavolului, pe de altă parte, toleranța rusă față de rău și rău, care revoltă mai ales natura moralistă a doamnei Danzas. Elementul maniheo-dualistic se regăsește în viziunea monahală-ascetică în general, în primul rând în asceza siriană, dar și în Occident. Acest element nu a dispărut din creștinismul istoric. Cel mai liber de ea a fost St. Toma d'Aquino, care avea un simţ slăbit al păcatului şi al răului, iar dualismul era doar între natural şi supranatural. W. Bl. Augustin, care nu era rus, dualismul maniheist a rămas puternic chiar și după ce a devenit un dușman al maniheismului. Poporul rus, pe de altă parte, are o atitudine tolerantă și plină de compasiune față de păcătoși și rău, tocmai opusul împărțirii dualiste în împărăția luminii și împărăția întunericului. Și este de origine evanghelică. Aceasta a fost cea mai creștină trăsătură a poporului rus. Este imposibil să transferați proprietățile monahismului bizantin poporului rus. Gândirea religioasă rusă din secolele al XIX-lea și al XX-lea este acuzată de prea multă acceptare a cosmosului, care pare să fie impregnat de energii divine. Ortodoxia este mai cosmică decât catolicismul, în ea locul central este ocupat de ideea de iluminare și transfigurare a creaturii și de înviere. Dar Ortodoxia Rusă este complexă în alcătuirea ei, are mai multe elemente - monahal-ascetic, de origine bizantină, cosmice, adresate sfințirii și iluminarii făpturii, cu care atât religiozitatea populară, cât și sofiologia intelectualității religioase, precum și oficiul istoric. - eshatologic, îndreptat către căutarea împărăției lui Dumnezeu. Madame Danzas nu înțelege aceste elemente. Religiozitatea rusă pentru ea este împărțită în biserică oficială, strâns legată de statul și naționalitate, a cărei semnificație exagerează foarte mult și

în religiozitatea populară, care pentru ea este în totalitate sectară și

schismatic. Caracterizarea Khlysismului este incorectă. În general, nu este adevărat că masele ruse au fost în afara bisericii după schismă. Majoritatea poporului rus, însă, au rămas ortodocși în felul lor și au avut legătură cu Biserica. Eclesialitatea oficială, pe care o denunță pe bună dreptate doamna Danzas, este mai importantă și mai interesantă pentru ea decât sfinții ruși, bătrânii, decât adevărata viață spirituală.

Doamna Danzas nu înțelege filozofia religioasă rusă, problemele ei îi sunt complet străine. Din punctul de vedere al catolicismului ei conservator, ea nu permite în general noi probleme în conștiința religioasă. Deosebit de izbitoare este neînțelegerea lui Homiakov, cel mai antipatic față de catolici, și expunerea incorectă a slavofilismului. În doctrina libertății a lui Homiakov, autorul vede doar influența idealismului german, care, desigur, a existat, deși exagerat, și a anarhismului sectar. Slavofilii, desigur, se dovedesc a fi protestanți. Nu este permisă nicio altă teologie decât cea catolică sau protestantă. În gândirea religioasă și filozofică rusă originală de la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX. Madame Danzas vede gnosticismul, în care este de acord cu acuzațiile cercurilor ortodoxe obscurantiste. În esență, orice filozofie religioasă poate fi numită gnosticism. Doar teologia școlară nu este gnostică, dar nici în ea nu există nici un gând creator. Cu toate acestea, gândirea religios-filosofică rusă nu se aseamănă cu gnosticii din primele secole ale creștinismului și nicio influență nu poate fi stabilită aici. Întreaga problemă este diferită. Acest gând a trecut prin experiența umanismului, necunoscută vechilor gnostici, prin formularea acută a problemei omului și culturii. Și însăși problema cosmosului a fost pusă cu totul diferit de cea a gnosticilor, pentru care omul se afla în puterea magică a ierarhiilor cosmice. Cel mai apropiat de gnotism a fost Vl. Solovyov, pe care catolicii îl consideră a fi al lor. Mai obiectiv și pe un ton mai plăcut este articolul nescris al doamnei Danzas despre „Drum”, în care trece în revistă Jurnalul pe toată perioada de existență. În Madame Danzas se poate simți foarte mult raționalismul catolic, care nu este deloc identic cu catolicismul în general, cu atât mai mult decât raționalismul - rațiune și prudență, măsură și teamă de orice extrem. Desigur, are și gândurile potrivite. Este adevărat că printre noi catolicismul era prost cunoscut și era nedrept față de el. Doamna Danzas denunță pe bună dreptate dependența sclavă și rușinoasă a Bisericii Ortodoxe de stat și naționalizarea extremă a conștiinței bisericești, slăbirea conștiinței universalității. De asemenea, este adevărat că riturile și ritualismul au jucat un rol prea mare în Ortodoxia Rusă, mai ales în perioada moscovită, pe care doamna Danzas o consideră în mod eronat cea mai importantă din istoria Bisericii Ruse. Cartea poate fi citită cu interes, dar trebuie să aveți mereu în vedere scopul pe care autorul și-a propus - propaganda pentru Rusia a catolicismului, ca singură putere salvatoare. Cu toate acestea, trebuie spus că acest obiectiv

este atât de lipsit de speranță și atât de nepotrivit pentru epoca noastră încât nu prezintă niciun pericol.

Nikolai Berdiaev.

imprimerle de Navarre f. rue des Gobellns, Paris <13)

Biblioteca „Runivers”